92. Maanantaina 16 päivänä kesäkuuta 1997

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali 3005

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta ..... „

Hallituksen esitys 85/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1997 vp
Lakialoite 16/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä 3042

Hallituksen esitys 90/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta 3043

Hallituksen esitys 262/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 260/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Kolmas käsittely

6) Hallituksen esitys Venäjän kanssa sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 3056

Hallituksen esitys 83/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

7) Hallituksen esitys rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaksi lainsäädännöksi „

Hallituksen esitys 82/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 9/1997 vp
Lakialoite 44/1995 vp, 7/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi rikoslain 7 luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 48/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 8/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta ..... „

Hallituksen esitys 22/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 6/1997 vp

10) Hallituksen esitys yliopistolaiksi ja laiksi yliopistolain voimaanpanosta ..... „

Hallituksen esitys 263/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

11) Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annetun lain muuttamisesta 3056

Hallituksen esitys 42/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

12) Hallituksen esitys laiksi ammattitutkintolain 3 ja 4 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 53/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys 88/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 13/1997 vp
Lakialoite 19, 66/1996 vp, 48/1997 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta ja opintotukilain 6 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 37/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1997 vp

15) Hallituksen esitys laiksi aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 81/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1997 vp
Suuren valiokunnan mietintö 1/1997 vp
Toivomusaloite 332/1997 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

16) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Venäjän väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 93/1997 vp

17) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen tehdyn Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymistä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä 3056

Hallituksen esitys 94/1997 vp

18) Hallituksen esitys Ukrainan kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys 95/1997 vp

19) Hallituksen esitys laeiksi merityöaikalain ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 96/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Andersson C., Apukka, Brax, Halonen, Heinonen, Hellberg, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Immonen, Jaakonsaari, Joenpalo, Juhantalo, Juurola, Karjalainen, Kiviniemi, Knaapi, Korhonen R., Koskinen H., Koskinen Jari, Krohn, Kurola, Lax, Lehtosaari, Lindén, Lipponen, Löv, Niinistö, Olin, Peltomo, Rask, Rinne, Ryhänen, Saarinen, Skinnari, Soininvaara, Taina, Vehkaoja, Veteläinen ja Virtanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Jaakonsaari, Skinnari, Soininvaara, Juurola, Lax, Heinonen, Alaranta, Koskinen H., Kurola ja Knaapi.

I l m o i t u s a s i a t :

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Peltomo, virkatehtävien vuoksi edustajat Heinonen, Niinistö ja Taina sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hellberg, Immonen, Joenpalo, Juhantalo, Karjalainen, Knaapi, R. Korhonen, H. Koski-

nen, Lax, Lehtosaari, Lindén, Löv, Rask, Saarinen, Skinnari ja Vehkaoja,

tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Rinne,

tämän kuun 18 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Halonen ja Lipponen sekä

tämän kuun 19 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Huttu-Juntunen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Apukka.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 479, 512 ja 543. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Kansaneläkelaitoksen valtuutetuksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti ed. Takkula.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 85/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 9/1997 vp
Lakialoite 16/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3) asiasta.

Keskustelu:

Ed. L i n d r o o s : Arvoisa puhemies! Työasiainvaliokunta aloittaa nähtävästi aina taukonsa perinteisesti vähän epäselvien tunnelmien vallitessa. Niin se aloitti joulutauon ja niin se aloittaa myös tulevan kesätauon.

Hallituksen esitykset n:ot 85 ja 90/1997 vp olivat sellaisia, että ne tässä talossa saivat jonkin verran myös poliittista vipinää aikaan. Valiokunta kuuli asiantuntijoita omasta mielestään varsin sinnikkäästi eivätkä nyt voimat loppuneet, niin kuin esimerkiksi joulukuussa epäiltiin meille eräissä asioissa käyneen.

Näihin hallituksen esityksiin liittyi myös ed. Saaren ensimmäisenä allekirjoittama lakialoite, jonka tämä sali valitettavasti ensimmäisessä vaiheessa lähetti valtiovarainvaliokunnan valmisteltavaksi. Aika myöhäisessä vaiheessa lakiesitys sitten siirrettiin työasiainvaliokunnan käsittelyyn. Ehkä aikataulu jollakin päivällä heitti myös sen vuoksi, että minulla valiokunnan puheenjohtajana ei ole mahdollisuutta ohittaa edes opposition lakialoitteita kuulematta niissä asiantuntijoita. Se oli sitä vain, ed. Aittoniemi, millä teidänkin kanssanne olen pyrkinyt pysymään kohtuullisen hyvissä väleissä.

Kuultuamme asiantuntijoita ja saatuamme perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan lausunnot tilanne johti siihen, että eduskunnan hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajat, ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnon, ottivat asian omiin käsiinsä, koska oli todettu, että lainsäädännöllisiä ongelmia saattaa olla, jos ei hallituksen esityksiä muuteta.

Ne neuvottelut johtivat siihen lopputulokseen, että ryhmien puheenjohtajat ja ministerit yhdessä sopivat hallituksen esityksiin muutokset ja ne muutokset lähes sanatarkasti annettiin työasiainvaliokunnan toteutettaviksi. Me teimme asiasta perjantaina mietinnön ja sekä esitystä 85 että 90 jonkin verran muutettiin. Ne muutokset näette edessänne olevista valiokunnan mietinnöistä. Niitä on teille kokeneille edustajille turha lukea.

Kuitenkin muutamaan asiaan myös valiokunnan puheenjohtajana haluan puuttua. Teistä kukaan muu ei muista kuin minä itse, minkälaisen puheenvuoron pidin joulukuussa niiden koplausasioitten yhteydessä. Jonkin verran heristin sormeani virkamiehille lainvalmistelusta. Jälleen nämä molemmat lait olivat sellaisia, joiden valmistelutyössä olisi pitänyt käyttää järkeä enem-

män, varmaan sitä käytettiin, mutta vielä enemmän kuin sitä oli käytetty. Lakitekstit olivat hyvin monimutkaisia. Ne ovat sellaisia edelleenkin. Niiden tulkinnasta tulee varmasti erimielisyyksiä, mutta näinhän varmaan on historiassa ollut, että aina laeista löytyy ns. porsaanreikiä.

Toinen asia oli se, että kun tällaista lakia tällaiseen taloudelliseen tilanteeseen mietitään ja kun yritetään todella työllistää, herättää uusia yrittäjiä liikkeelle, perustaa jopa pieniä yrityksiä, niin silloin tilanteen täytyisi periaatteessa olla sellainen, että saatava hyöty ja maksettavat kustannukset eivät menisi missään tapauksessa uuden byrokratian pyörittämiseen. Kyllä se on pohjaton pussi, jos byrokratiaa pyöritetään saavutetuilla eduilla.

Tähän liittyi se, että lakia valmistelevat eivät ymmärtäneet lain kustannuksia. Kun udeltiin kustannuksia, niin hintahaarukka pyöri kustannusneutraalin ja 500 miljoonan välillä. Vaikka on puhe valtiontaloudesta ja valtiontalouteen vaikuttavista seikoista, niin kustannusneutraali ja 500 miljoonaa minun mielestäni on liian suuri haarukka.

Kun valiokunta varsin yksituumaisesti mietti asiaa ja oppositio teki toiseen lakiin vastalauseen, kun heitä jonkin verran lievästi rohkaisin, se on merkki siitä, että tämä asia koetaan tärkeäksi. Valiokunnan tarkoituksena oli luoda lainsäädäntö, jolla todella työllistetään ja annetaan ihmisille mahdollisuus työllistyä. Tässä on nyt vain kaikkien hartaasti pyydettävä apua, että laki toimisi ja työllisyyttä käytettäisiin hyväksi.

Vielä erääseen asiaan. Tämän lain sisällä alun perin oli sellainen mahdollisuus, että — käytän nyt varmaan huonoa sanaa — vapaaehtoisjärjestöt olivat tavallaan lipsahtamassa lain ulkopuolelle. Nämä äsken sanomani neuvottelut johtivat siihen lopputulokseen, että nyt näillä järjestöillä on mahdollisuus saada tätä tukea. Aivan viime vaiheessa valiokuntakäsittelyssä juuri tästä asiasta syntyi pientä häikkälää, mutta onneksi tilanne oli se, että kaikki muut ymmärsivät asian paitsi ei valiokunnan puheenjohtaja, joka jäi, koettaessaan toteuttaa neuvottelujen yksimielistä päätöstä, valiokunnassa täysin yksin saamatta apua miltään rintamalta. Mutta nyt asia on sovittu, niin kuin valiokunnan enemmistö on halunnut, ja pulinat pois.

Asia on kuitenkin sellainen, että kun arvovallalla ratkaistaan asioita, siinä joskus tapahtuu myös näin. Nyt on pääasia, että valiokunta, mistä nöyrä kiitos valiokunnan jäsenille, saavutti päivä päivän jälkeen kokousajankohdasta riippumatta päätösvallan, asiat vietiin rakentavassa hengessä eteenpäin ja tulos on luettavissa kaikkien teidän edessänne.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Lipposen hallitus on ajallisesti ohittanut toimikautensa puolivälin ja samalla voidaan sanoa, että rakenteellisten uudistusten aika tältä hallituskaudelta on ohi. (Min. Jaakonsaari: Ei ole ohi!) Loppukausi kulunee enimmäkseen selitettäessä tehtyjä päätöksiä, miksi ne eivät hyvästä talouskasvusta huolimatta pitäneet hallituksen perustavoitetta, työttömyyden alentumista puolittumisuralla. Selitys, ettei kasvu ollut riittävä, on vain osatotuus paljastaen sen tosiasian, ettei hallituksella ollutkaan mitään vaihtoehtoista toimintastrategiaa kasvun ja inflaation hillitsemisen lisäksi.

Tempputyöllistämisessä hallitus on onnistunut, mutta se ei missään olosuhteissa johda pysyvään, terveeseen talouteen perustuvaan työllistymiseen. Ainoa pysyvää työllistymistä edistävä keino, rakenteellisiin uudistuksiin ryhtyminen, jäi hallitukselta puolitiehen. Ne lukumääräisesti monet keinot ja uudistukset, joita hallituskaudella on tehty, puuttuvat kovin vähän rakenteisiin. Voi perustellusti sanoa niiden jopa pönkittäneen entisten saavutettujen etujen politiikkaa.

Brittien voitokas työväenpuolueen pääministeri Tony Blair julisti omilleen: "Uudistukaa taikka kuolette!" Hän totesi edelleen: "Tehtävämme ei ole jatkaa vanhoja taisteluja, vaan osoittaa, että on olemassa kolmas tie: työmarkkinoiden jouston ja turvallisuuden tie." (Min. Jaakonsaari: Sitä hallitus toteuttaa!) Rohkenen kysyä, olisiko tässä mallia meidänkin päähallituspuolueellemme SDP:lle tulla ulos juoksuhaudoista ja rohkaistua tekemään todellisia rakenteellisia uudistuksia työllisyyden parantamiseksi. (Min. Jaakonsaari: Turvalliset joustot kyllä!) — Juuri näin, turvalliseen joustoon ja työllisyyden tielle, ministeri Jaakonsaari.

Käsittelemme tänään lakeja kotitalouksien työllistämisen lisäämiseksi taloudellisin porkkanoin. Voidaan sanoa kotitalouksien olevan edelleen miltei käyttämätön voimavara työllisyyden hoidossa. Monet Euroopan maat ovat jo ottaneet käyttöön toimenpiteitä kotitaloustyön työpaikkojen elvyttämiseksi, useimmat juuri verotuksellisin keinoin. Suomessa asia on ollut vahvasti esillä jo vuoden ajan. Vuosi on kulunut jahkailuun, mikä olisi se malli, jolla voitaisiin lähteä liikkeelle. Kuukaudet kuluivat sisäisessä kinastelussa ja samanaikaisesti suurtyöttömyys on jäytänyt kansakunnan selkärankaa. (Min.

Jaakonsaari: Te ette saaneet mitään aikaan kotitalouksien hyväksi!)

Kotitalouksien työpaikkojen lisäämisen perustarkoitus oli työllistämisen tekeminen houkuttelevammaksi ja harmaan talouden työnteon muuttaminen normaaleiksi työsuhteiksi. Tämä perusasia hautautui yhä syvemmälle lakiehdotusta valmisteltaessa ja voidaan sanoa eduskunnalle annetun lakiehdotuksen olleen täydellinen fiasko sen alkuperäistä tarkoitusta, työllisyyden parantamista, vasten peilaten.

Onneksi kansanedustajien ja työasiainvaliokunnan periksiantamattomuus lopulta sai hallituksenkin myöntymään korjauksiin, jotka toivat jonkinlaista tasapuolisuutta lakiin ja edes pientä työllistämisen mahdollisuutta kotitalouksiin. Korjaukset, joita valiokunnat tekivät, toivat kansalaiset siedettävän tasa-arvoiseen asemaan. Lopputulos kokeilusta jää kuitenkin arvailujen varaan, koska eri osissa maata on erilainen toimintamalli. Olisi ehdottomasti tarvittu molemmat kokeilut samalla alueella, jolloin niiden vaikutuksia olisi voitu vertailla. (Min. Jaakonsaari: Väärin kokeiltu!)

Joutuu kysymään, pelkäsikö ministeri Alho tätä kokeilua. Ehkei se olisikaan tukenut hänen ajamaansa yritystukimallia, jonka käyttöä rajoittaa edelleen voimakas byrokratian lisääntyminen, onhan yrittäjäksi ryhtymisen kynnys Suomessa edelleen korkea. Se tuli esille asiantuntijakuulemisissa. Muun muassa Rakennusliiton edustajat pitivät kohtuuttomana vaatia työtöntä rakennusmiestä siirtymään yrittäjäksi. Muun muassa työttömyysturvan menettämisen riski oli yksi heidän esille nostamansa peruste. (Min. Jaakonsaari: Nyt Rakennusliitto on oikeassa!)

Ministeri Alho kertoi tavoitteena olevan hoivatyön käytön lisääntyminen muun muassa eläkeläisten keskuudessa. Hän unohti, että eläkeläisistä suurin osa on eläkevähennyksen jälkeen valtionveron ulkopuolella eikä voi käyttää tällaista verohelpotusta. Valtionveron ulkopuolella on noin 770 000 verovelvollista ja näistä suuri osa on juuri eläkeläisiä.

Verokannustin olisi pitänyt ehdottomasti ulottaa myös kunnallisveroon, kuten keskusta esittää lakiehdotuksessaan, jolloin myös pienituloisilla olisi ollut mahdollisuus käyttää lain sallimaa veroetuutta. Kunnille aiheutuvat verotulomuutokset tulisi ottaa huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannusjakosopimuksessa. Tarvittaisiin paljon rohkeampaa liikkeellelähtöä ennen kuin tuloksia syntyisi.

Kokonaisuus, jossa verokannustin tai yritystuki on maksimissaan 5 000 markkaa vuodessa kotitaloutta kohti, ei houkuttele työllistämään uusia ihmisiä kovinkaan paljon. Tällöin entisten työsuhteiden kustannuslisäys ei peity uusien työsuhteiden säästöillä. Ministeri Alho totesi tarvittavan vähintään 3 000 uutta kokovuotista työpaikkaa ennen kuin ollaan taloudellisesti tasapelissä. Tämä on ehkä suurin ero hallituksen esityksen ja keskustan esittämän verokannustinmallin välillä. Keskustan malli olisi työllistänyt 20 000—30 000 ihmistä, ja näin ollen entisten työsuhteiden tuoma taloudellinen rasitus olisi minimoitunut siitäkin huolimatta, että kannustustuki olisi ollut noin sata markkaa työpäivää kohti. Uusien työsuhteiden verotulot ja säästyneet työttömyysmenot olisivat kattaneet uudet kustannukset. Verokannustintason on oltava riittävä, jotta se houkuttelee kotitaloudet työllistämään ja sitä kautta hyödyttämään koko yhteiskuntaa.

Muun muassa rakennusalalla on edelleen työttömyyttä, kun samanaikaisesti rakennustutkimus on todennut asuinrakennuksissa olevan yhteensä sadan miljardin korjaustarpeet. Verokannustinmalli ei Rakennusliiton mukaan vääristäisi kilpailua samalla tavoin kuin yritystukimalli. Rakennusliitossa nähtiin myös tarvittavan riittävän voimakas kannustin ennen kuin harmaa työ vähenee rakennusalalla. Harmaan työn väheneminen tervehdyttäisi samalla myös yritysten välistä kilpailua.

Keskusta esittää aloitteessaan, joka on vastaehdotuksen muodossa eduskunnan käsittelyssä, 30 prosentin vähennystä valtionverosta ja toissijaisesti kunnallisverosta kotitaloutta kohti vuodessa. Vähennys tehtäisiin kotitaloustyön palkkakustannuksista sosiaalikuluineen. Vähennyksen katto olisi 25 000 markkaa vuodessa kotitaloutta kohti. Vähennys olisi tulotasosta riippumatta yhtä suuri, mikäli perheen tulotaso riittää vähennyksen tekemiseen. Asiantuntijalaskelmien mukaan täyteen vähennyksiin yltävän yksittäisen henkilön tulotason tulisi olla noin 100 000 markkaa ja puolisoiden yhteenlaskettujen tulojen noin 150 000 markkaa vuodessa. 20 000—30 000 työpaikan lisäys tulisi valtiovarainministeriön ja Veronmaksajain Keskusliiton asiantuntijalaskelmien mukaan kustannusvaikutuksiltaan neutraaliksi. Tämä olisi todellista työn jakamista, koska se samalla antaisi monille kotitalouksille mahdollisuuden helpottaa kiireistä arkipäivää. Tämän toimivan ja työllistävän vaihtoehdon esitämme lakien toisessa käsittelyssä

pohjaksi, jolloin siihen on edustajilla mahdollisuus ottaa kantaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi haluan vielä ottaa hieman kantaa kokoomuksen käyttäytymiseen. Erot puheiden ja päätösten välillä näkyvät ja kuuluvat. Eduskuntaryhmän puheenjohtaja Ben Zyskowicz käytti suuria sanoja muun muassa kokoomuksen puoluekokouksessa, jossa hän totesi, että työllistymiseen tarvitaan rakenteellisia muutoksia ja että vasemmistopuolueet ovat esteenä työllistymiseen. Ben Zyskowicz, missä ovat kotitaloustyön tukimallien lakiehdotusten rakenteelliset muutokset? Näiden lakien yhteydessä olisi kokoomuksella ollut mahdollisuus toimia. Kysyn edelleen, miksi kokoomus sortui näpertelyyn kotitaloustyötä tekevien lakien valmistelussa. Suomessa tarvitaan todellista asenteiden ja tekojen reformia, jos aiotaan murtaa kohtuuton työttömyys. Meidän on valittava pääministeri Tony Blairin sanoin jouston ja turvallisuuden tie.

Edustajat Jaakonsaari ja Skinnari merkitään läsnä oleviksi.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Hallitus on käynnistämässä nyt kahta merkittävää kokeilua, joilla on tarkoitus kaivaa se työllistämispotentiaali esille, mikä on kotitalouksissa ja myöhemmin myös laajemmin kolmannella sektorilla. Siihen tähtäävät selvitysmiesten esitykset, jotka työministeriö haluaa viedä jo ensi vuoden budjettiin.

On mielenkiintoista se, että Suomen Keskusta, jonka jäljiltä Suomessa on massatyöttömyys, nyt huutaa, että väärin kokeillaan. Kaikki tehdään väärin. Mutta päinvastoin olisi hyvä, että Suomen Keskusta olisi tukemassa nyt näitä kokeiluja. Tänään tapasin juuri uusien työvoima- ja elinkeinokeskusten johtajat, jotka innostuneesti tervehtivät tätä uudistusta ja ovat mukana toteuttamassa työvoima- ja elinkeinokeskusten kautta tätä merkittävää uudistusta.

Mitä tulee työelämän kysymyksiin, niin hallitus on ennen Tony Blairia omaksunut turvallisten joustojen linjan, ja niin on Suomessa saatu työelämässä niitä uudistuksia aikaan, joista Tony Blair vasta haaveilee, ja yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Mutta olen samaa mieltä siitä, että nyt tarvitaan, jotta työttömyys saataisiin nopeammin alas painetuksi, sellaisia rakenteellisia uudistuksia, jotka liittyvät verotukseen, erityisesti pienituloisten verotukseen. Siinä yhdyn ed. Zyskowiczin kokoomuksen puoluekokouksessa esittämään näkemykseen, mutta ed. Zyskowiczin avaimet ovat lähempänä kuin hän arvaakaan. Odotamme ministeri Niinistön tuovan niitä esityksiä, jotka liittyvät talousneuvoston sihteeristön mielestäni hyvin harkittuun esitykseen. Niitä ei ole ammattiyhdistysliike eikä vasemmisto vastustanut. Päinvastoin esimerkiksi ammattiyhdistysliike ilmoitti tukevansa talousneuvoston sihteeristön esitystä laajana kokonaisuutena.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Kotitalouksien työllistämisen kannustamisessa on nyt mahdollista katsoa myöskin jo kohti tulevaisuutta. Kun palveluyrittäminen Suomessa on vähäistä eikä alalle ole syntynyt sen vuoksi, että hinta on asettanut esteitä kysynnän ja tarjonnan kohtaamiselle, riittävästi palveluyrityksiä, toisella mallilla, hyvitysmallilla, on mahdollisuus yrittää todellakin tehdä se, josta kaikki puhuvat juhlapuheissa, synnyttää uusia työpaikkoja yksityiselle palvelusektorille.

Tässä yhteydessä erityisesti kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä mahdollistaa myöskin uusimuotoisen osuuskuntatoiminnan kehittämisen. Pellervo-Seura on ollut tavattoman huolestunut siitä, miten uusimuotoista osuuskuntatoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta tässä maassa organisoidaan. Ilokseni havaitsin ed. Kominkin puheenvuoron kuultuani sen, että Pellervo-Seura kyllä aikoo panostaa tähän ja näkee ne mahdollisuudet, joita uusimuotoisessa osuustoiminnassa myöskin kotipalvelualalla on nähtävissä.

Ed. L i n d r o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komin puheenvuoron johdosta toteaisin, kun hän totesi, että tämä ei johda työllistymiseen, että se on tietysti aika painavasti oppositioltakin sanottu. Varmaan siinä siemen on tottakin, mutta yhteiskunnallinen vastuu minun mielestäni olisi tällä hetkellä se, että pyritään kuitenkin tästäkin lain pätkästä ottamaan kaikki se hyöty irti, mikä siitä lähtee, eikä sanota tässä talossa jo lakia säädettäessä, että ei tästä mitään tule, ja paineta punaista nappulaa. Ei siitä sillä lailla kyllä mitään tulekaan.

Laki on määräaikainen, 1.10.1997 ja siitä vuoden 1999 loppuun. Se on määräaikainen, kokeiluluonteinen, ja nyt tästä laista pitäisi yhteiskuntapoliittisesti ottaa irti kaikki hyvät ja huonot puolet, toimivat ja ei-toimivat kohdat ja pyrkiä sen jälkeen, kun asiaa uudelleen käsitellään,

puuttumaan juuri epäkohtiin. Sen takia tässä laissa myöskin on tällainen hätäjarrupykälä, joka on neuvotteluissa saavutettu, että siihen voidaan puuttua. Kokemuksia saadaan joka tapauksessa.

Eräs asia on myöskin aivan puhdas ja varma, ja se on se, että tätä lakia tulevat käyttämään hyväkseen erityisesti ne, jotka ovat aikaisemminkin sitä hyväkseen käyttäneet, joskin tulevaisuudessa entistä paremmilla ehdoilla, entistä halvemmalla. Opposition malli, jonka valiokunnan varapuheenjohtaja puhujakorokkeelta kertoi, on varmasti ihan riidaton. Se olisi hyvä, mutta se ei vain ollut tänä päivänä mahdollinen. Siihen on monia syitä. Myös ed. Kemppainen tietää ne syyt, miksei se tänään pelannut.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Komi puheenvuorossaan syytti nyt alkavia kokeiluja liian vaatimattomiksi ja kokoomusta erityisesti siitä, että se on tässä sortunut näpertelyyn eikä rakenteellisiin uudistuksiin. Ed. Komille ja hänen puoluetovereilleen voin vain sanoa, että kun kepu oli hallituksessa, ei saatu minkäänlaisia kokeiluja tässä asiassa, ei minkäänlaisia askeleita eteenpäin. Nyt joka tapauksessa päästään eteenpäin. On hyvä, että edes lähdetään liikkeelle ja katsotaan näin kokeilujen valossa, miten asiat käytännössä toimivat.

Kun puhuin äskettäin puoluekokouksessamme rakenteellisista uudistuksista työttömyyden parantamiseksi, tarkoitin juuri sen kaltaisia rakenteellisia uudistuksia, joita talousneuvoston asiantuntijatyöryhmä Leppäsen johdolla esitti ja joita huomasin Helsingin Sanomien eilisessä pääkirjoituksessakin kannatetun. Nämä ehdotukset pitivät sisällään muun muassa sen, että tehtäisiin pienituloisiin painottuva verokevennys tuloverotukseen, muutettaisiin järjestelmiä niin, että voitaisiin sopia nykyisiä alkupalkkoja alemmista palkoista, ja edelleen ansiosidonnaiseen työttömyysturvan kestoon tehtäisiin aleneva porrastus.

Ministeri Jaakonsaari sanoi, että SAK:n Ihalainen olisi ilmoittautunut tukemaan tätä kokonaisuutta, jossa oli eräitä muitakin elementtejä. Jos SAK:n Ihalainen on tämän tehnyt, hän on varmasti tehnyt sen yksityisesti ministeri Jaakonsaarelle, koska minä muistan hyvin, että kun tämä Leppäsen työ julkisuuteen saatettiin, niin SAK:n edustaja, muistaakseni se oli heidän ekonomistinsa Parmanne, siitä en ole ihan varma, SAK:n edustaja nimenomaan tyrmäsi esityksen ja sanoi, että ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ei puututa. Hän sanoi myös, että työehtosopimuksissa sovittuja alkupalkkoja alemmista palkoista ei sovita. Näiden SAK:sta tulleiden torjuntojen kautta tosiasiassa koko Leppäsen ansiokas työ työnnettiin unholaan.

Toivon, että tämä, mitä ministeri Jaakonsaari nyt sanoi SAK:n suhtautumisesta, pitäisi paikkansa, ja että tämä arvokas työ uudelleen kaivettaisiin esiin ja ryhdyttäisiin käytännön toimiin.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Sekä SAK, STTK että Akava ovat talousneuvoston jäseniä, ja kun talousneuvoston sihteeristön myös minun mielestäni arvokas ja yhteinen näkemys tuli julki, niin ammattiyhdistysliikkeestä laajasti ilmoitettiin tuettavan sitä kokonaisuutta, joka liittyy talousneuvoston sihteeristön esitykseen. Se, millä tavalla ed. Zyskowicz puoluekokouksessa ja nyt ikään kuin siirtää ratkaisun pois omalta valtiovarainministeriltään ja hallitukselta SAK:lle, minusta edustaa omituista suhtautumista. Minusta meillä on kahden hallituspuolueen edustajina kaikki mahdollisuudet vaikuttaa siihen, että tämä asia tulee vakavasti budjettiriihessä esille. Minusta on tärkeätä, että pienituloisten verotusta kevennetään ja muodostetaan sellainen kokonaisuus, jolla erityisesti palvelualojen työpaikkojen syntyä rohkaistaan. Tunnettua on, että verokiila nakertaa juuri palvelualoja, ja siihen liittyy se suuri työllisyyden parantamismahdollisuus, mitä me kaikki toivomme. Tuollainen härnääminen ja syyttely, mitä pitää jatkuvasti esimerkiksi palkansaajajärjestöjä kohtaan esittää, ei varmasti vie eteenpäin. Minusta se luottamuspääoma, mitä hallitus on pystynyt rakentamaan yhdessä palkansaajajärjestöjen kanssa, on erittäin arvokas asia.

Mitä tulee laajemmin joustoihin, muistan senkin — vaikka nyt ei paljon pitäisi muistella — kun työaikalakia käsiteltiin ja oli kysymys ylempien toimihenkilöiden joustoista. Mikä porukka sitä nousi vastustamaan? Kokoomus. (Eduskunnasta: Akava!) — Kokoomus, eli joustoihin tottuu silloin, kun ne ovat toisten joustoja.

Ed. Komi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Alho otti esille yrittämisen kehittymisen palvelualoilla. Tästä olemme täysin samaa mieltä, mutta sen pitäisi johtaa myös toimenpiteisiin siten, että yrittämisen kynnys madaltuisi. Tällä hetkellä se on valitettavasti pienyrityksissä edelleenkin liian korkea.

Ministeri Jaakonsaarelle. En sanonut, että on väärin kokeiltu. Sanoin, että kokeilusta puuttui

rohkeus lähteä sille tasolle, että olisi saatu tuloksia. Kokeilun olisi pitänyt yltää koko maahan molemmilta osiltaan, jolloin olisi saatu todellisia tuloksia, joita olisi voitu vertailla.

Puheenjohtaja Lindroos totesi, että jos olisi toinen tilanne, olisi menty pidemmälle. Tiedän, että hän ajattelee juuri näin. Ainoa, mikä tässä on harmillista, on se, että hyvän talouskasvun olosuhteissa hukataan nyt aikaa. Tänä aikana olisi mahdollisuus yrittämistä ja työllistämistä kohottaa. Toivottavasti emme painu mutta saatamme painua alemmalle kasvun tasolle, ja silloin nämä toimenpiteet ovat vaikeampia toteuttaa.

Ed. Zyskowicz, muistaakseni keskustan hallituskaudella, joka alkoi silloin 83, otettiin lapsenhoitajavähennys käyttöön. Juuri silloin tätä kokeilua yritettiin. Seuraava hallitus sen taas poisti ohjelmasta. Nyt ollaan uudelleen sanoisin ihan oikealla tiellä, mutta tässä on edettävä vain rohkeammin, jolloin todella voidaan työllistää ja työllistää taloudellisesti valtiontalouden kannalta neutraalisti ja samalla helpottaa myös ylikuormitettuja kotitalouksia.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Komi useaan otteeseen puheenvuorossaan palasi Englannin pääministerin Tony Blairin mielipiteisiin, muistuttaisin ja huomauttaisin, että kyllä kai Tony Blair voitti Englannin vaalit hyvin porvarillisin menetelmin, porvarillisin aattein mutta työväenaatteessa.

Jos ajatellaan tämän päivän lakiesitystä, joka on meidän edessämme, onhan tämä ihan selkeä, selvä uudistus. Kokoomus on ajanut kautta linjan ja pitkän aikaa tätä uudistusta. Se vain, että tähän tuli myös yritysmalli mukaan. Ministeri Arja Alho, syntyyhän työpaikkoja myös verovähennyksen kautta. Ei kai voi ajatella, että ainoastaan osuuskuntien ja yritysmallin kautta niitä syntyy. Minä uskon vahvasti verovähennysoikeuteen ja perheiden mahdollisuuteen työllistää tätä kautta. Kyllähän meidän täytyy tietysti muistaa sekin, mikä aspekti tässä on ollut, nimenomaan harmaan talouden torjuminen. Jos ajatellaan sitten näitä ratkaisuja, se on ihan hyvä.

Jos mietitään yritysmallia, tiedän, että Tanskassa, josta tätä on osittain kopioitu, on ongelmia tämän mallin suhteen. Toivotaan, että ne eräät ongelmat eivät pesiydy tänne meille ja tästä olisi hyvä sitten jatkaa. On tietysti aika mielenkiintoista nähdä, kuinka tarkasti hallitus pystyy seuraamaan näitä molempia malleja, miten edetään, kuinka tämä työllistää. Tämä valiokunnan ponsi on aika tärkeä.

Myös valiokunnan puheenjohtaja sanoi, että nimenomaan vapaaehtoisjärjestöt on otettu mukaan. Olisi ollut suuri virhe, jos niitä ei olisi otettu mukaan. Siinä mielessä mielestäni valiokunta on osoittanut erittäin suurta asiantuntemusta ja huolta tämän lain onnistumisen suhteen.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaaren puheenvuoron johdosta joutuu sanomaan, että tämä esitys kaiken kaikkinensa on aikamoinen fiasko. On kysymys näpertelystä, joka asettaa eri kansalaiset perin eriarvoiseen asemaan, joka ei anna verovelvollisille käytännössä juuri mitään (Ed. Zyskowicz: Alueellisesti!) ja joka on tavattoman byrokraattinen. — Aivan oikein, ed. Zyskowicz, vielä alueellisesti tämä asettaa eri henkilöt eriarvoiseen asemaan. Olette näiltä osin täysin oikeassa.

Kun sanon, että tämä on perin eriarvoinen, se tarkoittaa sitä, että monta sataatuhatta taloutta jää tämän annin ulkopuolelle. Kun sanon, että tämä on byrokraattinen, se merkitsee sitä, että muutamasta sadasta markasta johonkin tuhanteen markkaan suuruisen kädenojennuksen kanssa tässä näperrellään sellaisen sodan kanssa, joka tästä aiheutuu kaiken kaikkinensa. Kun sanon, että tämä on eriarvoinen myös alueellisesti, siihen jo ed. Zyskowicz heitti väliin, se jakaa maan kahtia tavalla, johon ei löydy mitään järkiperustetta.

Arvoisa puhemies! Todella huono suoritus, joka olisi alusta lähtien pitänyt panna radikaalisti parempaan muottiin.

Mitä tulee siihen, miten tämä ylipäätänsä kohtelee nyt erilaisia verovelvollisia, nyt ministeri lupaa — näin ymmärrän — että jatkossa ymmärretään ja huomioidaan pienituloisimpia kansalaisia. Te olette tehneet kolme verolinjausta, ja ne kaikki ovat antaneet suurituloisimmille radikaalisti enemmän eivätkä pieni- ja keskituloisille juuri mitään, joihin viimeksi mainittuihin leikkaukset ovat kuitenkin kohdistuneet kaikista voimakkaimmin.

Arvoisa ministeri! Kovin suureen, sanoisiko, ilonaiheeseen tämä totisesti ei aihetta anna.

Ed. B i a u d e t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Komin ja ehkä ed. Pekkarisenkin kritiikkiin siitä, että tämä olisi voinut olla rohkeampi kokeilu. Mutta minusta rohkeus ja ehkä radikaalisuuskin on keskustan puolelta vähän myöhäissyntyistä. Muistan hyvin pääministeri Ahon edellisessä hallituksessa, kun

tapeltiin siitä, kuka voisi saada tukea, kun työllistää. Kysymys oli aivan mahdoton, että tuki olisi ulotettu esimerkiksi hoivatyöhön. Oli mahdollista saada sitä vain miehisille aloille kuten korjauksiin jne. Tästä oli suuri tappelu, eikä löytynyt mitään ymmärrystä keskustan taholta siihen, että tämä olisi ollut laajempi. Siinä mielessä mielestäni tämä on ensimmäinen oikeasti ennakkoluuloton yritys kokeilla vähän eri malleja.

Rkp ja ruotsalainen eduskuntaryhmä on ollut koko ajan puolustamassa sitä, että voimme kokeilla vähän useampaa mallia. Mielestäni tässä tehdään suuri virhe, jos oletetaan, että jompikumpi osoittautuisi paremmaksi kuin toinen. On varmasti niin, että ne sopivat eri elämäntilanteisiin ja eri töihin eri tavalla, joten toivon, että kun kokeiluaika on ohi, tarkoin mietitään jatkossa, mitä tehdään, mitä ongelmia voidaan ratkaista, mitä voidaan korjata, mitä voidaan viilata ja tehdä yksinkertaisemmaksi, ja mahdollisesti, miten voitaisiin laajentaa, että ihmiset voisivat itse valita, mitä mallia he haluaisivat käyttää. Mutta en usko, että pystymme löytämään vain yhtä mallia, jos todella haluamme, että se antaisi ihmisille mahdollisuuden työllistää ja ottaa vastaan töitä ja kilpailla harmaan talouden kanssa.

Haluan myös tässä vaiheessa antaa ruotsalaisen eduskuntaryhmän tuen siihen, että budjettiriihessä Leppäsen työryhmä pakettina ja kokonaisuutena voisi mennä eteenpäin. Mielestäni se on erittäin tärkeä. Meidän ryhmältämme löytyy suurta tukea sille työlle.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustan kaikille puhujille voi heidän jatkaessaan kritiikkiä todeta vain, että kun kepu oli johtava hallituspuolue edellisessä hallituksessa, ei päästy edes näin pitkälle. Kaikessa siinä, mitä te tästä nyt arvostelette, te tiedätte, että teidän ollessanne johtava hallituspuolue ei tehty edes näitä askeleita. Nämä askeleet, jotka nyt otetaan, ovat askeleita eteenpäin. Kepu voi vain vierestä huudella ja ihmetellä.

Mitä tulee ministeri Jaakonsaaren puheenvuoroon, on tietysti niin, että SAK:n tai minkään muunkaan etujärjestön härnääminen ja syyttely ei vie asioita sinänsä eteenpäin, mutta totuus pitää voida kertoa. Totuus mielestäni on edelleenkin se, että Leppäsen työryhmän ehdotukset kilpistyivät siihen, että SAK:lainen ammattiyhdistysliike ilmoitti, että eräitä keskeisiä elementtejä tuosta kokonaisuudesta — huom! kokonaisuudesta — ei olla valmiita hyväksymään, jotka liittyvät tietysti ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoon ja myös alkupalkkoihin.

Kun ministeri Jaakonsaari nyt väittää, että SAK talousneuvostossa tai jossakin muualla on ollut valmis tätä kokonaisuutta viemään eteenpäin, se on mielestäni uutinen. Se on uutinen isolla u:lla. SAK olisi valmis hyväksymään ansiosidonnaisen työttömyysturvan tarkistamisen osana tätä kokonaisuutta ja eräät muut tämän kokonaisuuden elementit. Se on mielestäni todella merkittävä tieto, ja toivon, että se pitäisi paikkansa.

Toivoisin myös, että budjettiriihessä yhdessä niin ministeri Jaakonsaari kuin muut hallituksen jäsenet ja hallitusryhmät voisivat todellakin sopia siitä, että Leppäsen työryhmän työ ja se kokonaisuus, jonka tuo työ muodosti, nostetaan pöydälle ja lähdetään sitä toteuttamaan ja todellakaan ei luovuteta näille etujärjestöille, jotka ottaisivat mielellään vain rusinat pullasta, puhevaltaa vaan me teemme hallituksena, joka kantaa vastuuta maan työttömyydestä, ne ratkaisut.

Ed. Komi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tulonen totesi, että Tony Blair olisi kääntynyt porvarilliseksi. Vähän tuntuu kaukaa haetulta. Kuitenkin työväenpuolueen voitosta on kysymys. (Eduskunnasta: Alkiolainen!) — Alkiolainen hän voisi olla, ainakin ajatuksiltaan.

Mutta miksi tämä pieni vastaantulo kotitaloustyöhön on niin vaikeaa? Se on sen takia, minkä ministeri Alho toi valiokunnassa esille, että jos syntyy 3 000 työpaikkaa, kustannusneutraalius syntyy vasta sen jälkeen. Nyt tarvittaisiin todella paljon näitä uusia työpaikkoja, jolloin jo olemassa olevien työpaikkojen kustannukset peittyisivät. Tämä on ongelmallinen kohta tässä, jollei se todella lähde vahvasti eteenpäin.

Ed. Biaudet totesi, että edellinen hallitus ei kovin paljon tehnyt. Siellä olivat kokoomuslaiset ministerit työministerinä ja valtiovarainministerinä, joten ehkä nämäkin vähän vaikuttivat eteenpäinmenoon. Kuitenkin siellä 5 000 markan veroton työ ja sosiaalikustannusten vähennys kotitalouksiin tehtyyn työhön saatiin aikaiseksi.

Todella, kun jäätiin näin pieneen, ei oikeastaan päästy mihinkään eteenpäin entisestä. Aika pitkälle jäätiin samalle tasolle ja ainoastaan laajennettiin koskemaan laajempaa aluetta.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin tärkeä asia, että Suo-

men eduskunnassa keskusteltaisiin niistä rakenneuudistuksista, jotka ovat välttämättömiä sen suhteen, että työttömyyttä voidaan vielä nopeammin painaa alas. Yksi niistä on talousneuvoston sihteeristön tärkeä esitys.

Minä toivon, kun meistä ei kukaan puhu kenenkään muun kuin omalla tai kenties puolueensa suulla, että nähdään se tärkeä havainto, joka liittyi Seppo Leppäsen raporttiin, eli että sitä erittäin laajasti kokonaisuutena tuetaan. Tästä lähti rakentava keskustelu liikkeelle eikä sellaisesta lähtökohdasta, joka oli ed. Zyskowiczilla, joka tieten tahtoen kaivaa sieltä kaikki palkansaajaliikkeelle vaikeat asiat. Totta kai palkansaajaliike on Suomessa, minun ei tarvitse puhua SAK:n eikä STTK:n puolesta, mutta arvostan erittäin paljon sitä tyyliä, jolla he ovat hyvin vaikeita asioita olleet valmiita ratkaisemaan myös työelämän kysymyksissä. Sen takia luottamuksen rakentaminen, jota on pitkään harjoitettu edellisen hallituksen raunioilta, on äärettömän arvokasta.

Uskon, että myös verotuksen työllistämisvaikutuksien arvioinnissa päästään enemmän eteenpäin. Tässä on puuttunut mielestäni valtiovarainministeri Niinistöltä rohkeutta katsoa verotusta juuri työllisyysnäkökulmasta. Hän on paljon enemmän katsonut sitä verotuksen neutraliteetin ja muun näkökulmasta. Tähän uuteen vaiheeseen antaa mielestäni uutta mahdollisuutta juuri talousneuvoston esitys. Minä luulen, että käymme siihen vähitellen käsiksi.

Edustajat Soininvaara ja Juurola merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Biaudet'n johdosta puheenvuoron, koska minä en muista ollenkaan sellaista asetelmaa, jossa hoivatyöhön edellisen hallituksen aikana olisi oltu ohjaamassa työllisyystukea ja se olisi jotenkin estetty. Muistan, että kävimme tästä päivähoitomallista sellaista keskustelua, joka meni sitten kiville, minkä ed. Biaudetkin on todennut.

Mutta oikeastaan se asia, johon halusin kommentoida, oli se, että kyllähän nämä molemmat mallit ovat hyviä, mutta kun nämä pannaan kilpailemaan näillä ehdoilla toistensa kanssa, tässä käy juuri samalla tavalla kuin hallituksen työllistämistekemiselle eli ne kumoavat toinen toisensa. Näitä malleja ei olisi tullut käyttää ollenkaan toisiinsa rinnasteisina vaan ottaa erillisinä asioina molemmat käyttöön. Mielestämme ensin silloin, kun kotitalouksien työllistämisestä puhutaan, totta kai on tämä veromalli ja ilma, että tätä ruvetaan byrokratialla estämään. Kun hallitus otti sen linjan, että se rajasi tätä ja yrittää kompensoida sitä yritysmallilla, tästä tulee aikamoinen soppa. Esimerkiksi harmaan talouden vähentämistoiveesta, jota esitetään, asiantuntijat kyllä aika suoraan sanovat, että tämä tulee esimerkiksi rakennustyön osalta pahasti harmaata taloutta, siis rikollista käyttäytymistä jopa lisäämään.

Mitä sitten tulee ed. Zyskowiczin puheisiin siitä, etteikö edellisen hallituksen aikana olisi saatu aikaan edes tätä. Kyllä meidän pitää muistaa, että nimenomaan kokoomus on ollut silloin hallituksessa, kun ensimmäisen kerran on estetty kotitalouksien verovähennysmalli. Vielä voi todeta, että viime kerrallakin meinasitte estää sen. Kyllä silloin oli hallituksen pöydällä niin paljon vaikeampia asioita eikä ollut esimerkiksi yliopistojen aukotonta puolueetonta tutkimusta, joka osoitti tämän kotitalousmallin työllistävyyden. (Ed. Zyskowicz: Selityksiä ei kepulta puutu!) — Ei selityksiä, mutta kyllä joka tapauksessa teillä oli kaikki faktat edessänne ja siitä huolimatta te luovuitte tästä.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Nythän on hiostava päivä ja ilmeisesti ukkosta ilmassa, minkä kyllä täällä huomaa. Kaikki tuntuvat puhuvan kotitalouksien työllistämisestä lähinnä siitä näkökulmasta, jota itse olisivat ajatelleet.

Vähän välillä tuntuu myös siltä, että katsellaan taaksepäin ja ajatellaan niitä Juurakon Huldan aikoja, jolloin oli riuska maalaistyttö leipomassa pullaa ja pitämässä kotona järjestystä. Ei tällaista Suomea enää tule. Siksi tätä valmistelua on tehty siitä näkökulmasta, että katsotaan tulevaisuuteen ja katsotaan, miten kodeissa pärjätään siinä tilanteessa, jossa molemmat vanhemmat tekevät työtä ja jossa julkisten palvelujen rinnalla tarvitaan yksityisiä ja kolmannen sektorin palveluja, ja otetaan huomioon myös väestön ikääntyminen.

Meillä on ollut erinomaisen hyviä tutkimuksia, jotka ovat osoittaneet, että tämä ajattelutapa, joka kotitalouksien kannustamisessa hallituksessa on omaksuttu, voi hyvinkin toimia. Se ei ole mitään kopiointia Tanskasta vaan puhtaasti meidän omaa ajatteluamme.

Taija Härkki on tehnyt muun muassa tutki-

muksen siitä, miten kotipalvelualalla voitaisiin yrittäjyyttä edistää, mitä se tarkoittaa sellaisilta henkilöiltä, jotka haluavat tehdä työtä ihmistä lähellä, auttaa arkipäivän askareissa ja käyttää monimuotoista osaamista, joka olisi myös laadukasta. Hän on selvittänyt, millaisella liikevaihdolla tällainen yrittäjä voi pärjätä, minkälaiset ovat alkuinvestoinnit ja minkälainen täytyy olla hinnan, jotta tällainen yrittäminen ja toimeentulo voi tulla mahdolliseksi.

Pekka Tsupari ja Matti Viren ovat tehneet tutkimuksen siitä, mitä suomalaiset odottavat, mikä on hintaodotus kysynnän ja tarjonnan osalta ja mitkä ovat erilaisten mahdollisuuksien, mallien, joita jo kesällä vuosi sitten yhdessä työryhmässä pohdittiin, työllisyysvaikutukset. Kun asiaa valmisteltiin eteenpäin, itse pidin tärkeänä juuri ensimmäiseksi työllisyysvaikutusta. Koko syy sille, että kotitalouksien potentiaalisia työllistämismahdollisuuksia lähdettiin selvittämään, oli juuri se, että työllisyyttä pitää saada hoidetuksi. Uusia työpaikkoja ei voi syntyä, niin kuin hyvin tiedämme, julkiselle sektorille taikka teollisuuteen, vaan kysymys on siitä, miten yksityisellä palvelusektorilla yrittäjyyttä ja työpaikkoja voidaan viedä eteenpäin.

Toinen syy työllisyyden ohella olikin juuri se, miten saada Suomesta aidosti palveluyhteiskunta. Mehän emme ole sitä, vaan kaikki tiedämme, että Suomi on hyvin pitkälti itsepalveluyhteiskunta niin pankeissa, kaupoissa kuin huonekalujen rakentamisessa jnp. Meillä ei ole syntynyt sellaista luontevaa moderniin kaupunkikulttuuriin liittyvää palvelujen ostamisen tapaa, joka on selvästi näkyvillä esimerkiksi jossain muualla, mutta siihenhän tietysti vaikuttavat totta kai meidän työmarkkinoidemme rakenteet, kynnyspalkat, alkupalkat ja monet muut kysymykset. Siksi juuri hinnalla ja siihen hintaan liittyvällä kynnyksen höyläämisellä on ollut merkitystä, ja tästä syystä myös hyvitysmallissa voitiin nähdä, että se voi alentaa yrittämisen ja toimeentulon kynnystä.

Yksi syy on ollut myös harmaa talous. Meillä on selvästi lamavuosien aikana lisääntynyt ajattelu siitä, että ei ole tarpeellista pelata yhteiskunnan sääntöjen mukaan. Ihan sama asiahan se olisi kuin jotkut ajattelisivat, ettei liikenteessäkään kannata liikenteen sääntöjen mukaan ajella, vaan voi ajella välillä vasemmalla ja oikealla kaistalla, miten mieleen juolahtaa. Näin ei kuitenkaan ole. Koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta perustuu siihen, että ihmiset tekevät työtä, kokevat sen aiheelliseksi ja hoitavat velvoitteensa. Siksi työllisyyden edistäminen myös on numero yksi ja se, että työ tulee aina kannattavaksi. Silloin tietysti harmaata talouttakin kaikkein parhaiten voidaan torjua.

Niin kuin sanoin, yksi tärkeä näkökohta koko valmistelussa on ollut myös sen tosiseikan tietäminen, että väestö ikääntyy. Meillä on puhuttu valtiovarainministeriön tekemässä pitemmän aikavälin perspektiivissä siitä, että Suomella on eläköitymisen pommi käsissään, ei siksi, etteikö Suomi ja suomalaiset selviäisi eläketaakasta, vaan ei selviä kyllä siitä, että ihmiset haluavat eläköityä jo alle 60:n, niin kuin tänä päivänä 55:n ja 56 ikävuoden iässä. Tarvitaan siis tapoja, joilla ihmiset jaksavat tehdä enemmän ja kauemmin työtä, mutta tähän tarvitaan myös palveluita.

Niinpä valmistelussa lähdettiin siitä, että ensisijaisesti lähdettäisiin hakemaan valtakunnallista kokeilua juuri hyvitysmallin perusteella, koska sen työllisyysvaikutukset olivat kiistattomia. Neuvotteluissa kuitenkin päädyttiin siihen, että kokeillaan myös sitä vanhaa tuttua ja hyvää ajattelua, johon on totuttu, että jos vain veroista helpotusta saa, niin kyllä työllisyys sillä tavalla hoituu. Näin ei kyllä valitettavasti tutkimusten mukaan ole, mutta kun tällainen uskomus on sitkeässä, niin otetaanpa tuokin malli käyttöön. (Ed. Biaudet: Katsotaa nyt ensin!) Muistettakoon, että silloin kun kotiapulaisen palkan vähennys oli mahdollista Suomessa, niin meillä oli veroviranomaisten tilastojen mukaan peräti 139 kotiapulaista. Sillä ei tätä puolen miljoonan ihmisen työttömyyttä hoideta.

Tässäkin on totta kai riskejä. Niin kuin ed. Komi jo mainitsi, koko ajattelutapa siitä, että tällaista lähdetään viemään eteenpäin, on totta kai hallinnollisesti raskasta. Se merkitsee työtä veromallin kohdalla verohallinnossa ja tietenkin hyvitysmallissa työvoima- ja elinkeinokeskuksissa ja erityisesti työvoimaviranomaisten puolella, jotka hallinnoivat tätä asiaa.

Ei siis kannata lähteä liikkeelle, ellei tällä saavuteta vähintään 3 000 ihmisen uutta työpaikkaa. Me tiedämme, että tällä hetkellä on jo olemassa niitä, jotka käyttävät kotitöissä helpommalla päästäkseen palveluita. On siis olemassa tietynlainen kuollut massa. Täytyy päästä siis yli tämän. Niinpä ilman muuta on perusteltua, mikä on ollut mielestäni koko ajan päivänselvä asia, että tällaista täytyy kokeilla koko maassa, koska silloin voidaan lähteä hakemaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Varovaisetkin arviot kuitenkin puoltavat ehkä noin 10 000 uuden työpaikan syntymistä, jolloin tietysti jo selvästi nämä

kummatkin mallit ovat yhteiskunnan ja julkisen talouden kannalta positiiviset. Toisin sanoen ne tuottavat kansantalouteen liikettä, joka ei merkitse sitä, että tämä malli ja nämä mallit näkyisivät pelkästään menomenetyksinä.

Olenkin siis hyvin tyytyväinen siitä, että perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella tuli välttämättömäksi ajatella asiaa, aivan kuten valiokunta sanoo, että valtiosääntöoikeudellisesti perustelluin tapa on kokeilla alueellisesti rajattua mallia, toisessa osassa maassa toista ja toisessa toista. Perustuslakivaliokunnan lausunto mielestäni ratkaisi sen, että tämä hyvä asia, työllisyysvaikutusten hakeminen laajempana, tuli mahdolliseksi.

Ehdot ovat kummassakin mallissa samat. Ne eivät ole mistään hatusta temmatut. Kun tosiaankin Tsuparin ja Virenin kyselytutkimusten mukaan katsottiin, mikä on se hintahaarukka, mitä toisaalta ihmiset voivat tai haluavat maksaa, ja toisaalta, millä se, joka työn tekee, voi tulla toimeen, niin nähtiin, että liikumme 30—50 markan hintakäsityserossa. Siksi tietysti tässä on otettu valtiontaloudellisista vastuullisista syistä varovainen malli, 33 markan enimmäistuki, kuitenkin 40 prosentin osuus tuosta palkkiosta. Se on siis kummassakin mallissa, veromallissa ja hyvitysmallissa, sama, sen vuoksi ei tule mitään sellaista tilannetta, jossa ihmisiä kohdeltaisiin eri osassa maata eri tavalla. (Ed. Pekkarinen: Kyllä tässä tulee!)

Veromallissa on toki niin, että hyödyn voi saada hieman myöhemmin kuin hyvitysmallissa. Hyvitysmallin etu on tietysti myös se, että sillä voidaan seurata paljon tarkemmin ja reaaliaikaisemmin työllisyysvaikutuksia. Hyvitysmallissa tukea saa tehtyjen työtuntien mukaan ja sillä tavalla se on tietysti yksinkertaisempi. Mutta, kun nyt veromallissakin on mahdollista, että jos vähennykseen oikeuttava summa on 2 000 markkaa, siihen voi myös hakea ennakonpidätyksen muutosta, niin silloin tietysti myös sitäkin mallia voidaan reaaliaikaisemmin seurata. Se, miksi veromallissa alun pitäen ei ajateltu, että ennakonpidätykseen olisi mahdollisuus hakea muutosta, johtuu tietysti siitä, että jos monet ihmiset hakevat vuoden mittaan useita kertoja muutoksia ennakonpidätykseen, siitä ei tule pelkästään haittaa verohallinnolle, mikä mielestäni ei ole se pääargumentti, vaan ennen kaikkea haittaa työantajille, jotka joutuvat esimerkiksi eläkeläisten ollessa kysymyksessä laskemaan eläkkeitä koko ajan uudestaan tai jotka joutuvat laskemaan koko ajan palkkoja uudestaan.

Veromallin haittana on tietysti myös se, että tässä mallissa pienituloiset rajautuvat palvelujen käyttäjistä pois, (Ed. Kemppainen: Kunnallisvero!) kuitenkaan ikääntyneiden pienituloisten kohdalla ei voi sanoa, että heidän palvelutarpeensa olisivat jossain määrin vähäisemmät, ja ettei kunnallisten palvelujen rinnalle tarvittaisi myös täydentäviä palveluja. Mutta kun valtiovalta on sitoutunut siihen, että kuntien rasituksia ei kasvateta, niin silloin on lähdetty tästä. (Ed. Pekkarinen: Olipa aika erikoinen kommentti!) — Ei tämä mikään erikoinen ole. Jopa esikouluuudistuksen julkistalouden toteuttaminen lähti tästä samasta periaatteesta, että kuntarasitusta ei lisätä.

No, nyt on tietysti mielenkiintoista kuulla, että opposition mielestä ongelmallisinta on se, että tässä nyt ei oltu riittävän rohkeita. Valtiontaloudellisista syistä tietysti on aika perusteltua lähteä liikkeelle uudesta mallista näillä ehdoilla. Jo hallituksenkin päätöksissä viime vuoden budjettiriihessä lähdettiin siitä, että asian ympäriltä tehdään seurantatutkimus, seurataan tarkoin sitä, miten ehdot toimivat. Jos tuntuu siltä, että ne ovat liian kireät tai liian löysät, niihin puututaan. Tätä samaa asiaa on myös työasiainvaliokunta vahvistanut omassa nk. jarruponnessaan.

Väittäisin, että hallitus ja valiokunnat ovat olleet rohkeita, ovat lähteneet siitä, että nyt voidaan todella katsoa eteenpäin, yrittää luoda palveluyrittäjyyttä, tukea perheitä, saada harmasta taloudesta työtä pois, ottaa huomioon väestön ikääntyminen. Meillä on kaksi mallia. Omasta mielestäni toinen on peruslähtökohdiltaan, ennen kaikkea työllisyysvaikutuksiltaan parempi. Toisellakin mallilla varmasti työpaikkoja syntyy. Toivonkin, että nämä kaksi vuotta, jolla asiassa mennään eteenpäin, antavat sellaiset tiedot, että jommasta kummasta mallista tai kombinaatiosta voidaan tehdä pysyvä tapa, jolla suomalainen yhteiskunta siirtyy palvelujen käyttäjäksi.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä ministeri Alhon ihan selkeään esitykseen, niin tietysti silloin, kun hän painaa jarrua, minä ilmeisesti painan kaasua. Olen eri mieltä siitä asiasta, että eihän tämä verovähennysmalli, ministeri Alho, ole mikään kotiapulaismalli. Tässä tulivat nyt esiin ihan selkeästi ne vanhat asenteet, jotka minusta vaurioittavat

tätä hyvää uudistusta, jota hallitus nyt meille esittää vihdoinkin. Jos ajatellaan sitä, että eihän meidän yhteiskuntamme ole enää kotiapulaisyhteiskunta, vaan se on malli, jossa halutaan kotiin apua. Sitten on myös malli, jossa halutaan osuuskunta- tai yritysmallista hakea sitä apua. Minusta tämä on hirveän paljon eri asia.

Jos ajatellaan, mitä varten verovähennys on tarkoitettu, niin kyllä kai se enemmän on tilapäiseen apuun. Ei sitä olekaan tarkoitettu vakituiseen, pitkäaikaiseen tai jokapäiväiseen kotiapuun, vaan se luo mahdollisuuden perheille omaan käyttöön. Minusta tämä on se selkeä ja hyvä asia.

Ministeri Arja Alho on sitä mieltä, että hyvitysmalli yrityksille on se paras malli. Toivoisi tietysti, että ministeri ajattelisi myös tulevaisuutta, kun näitä kokeiluja nyt tehdään ja niistä pitäisi päästä tavallaan eteenpäin, että ajatus siitä muuttuisi. Meillä on kaksi mallia, joista toivon mukaan jompi kumpi sitten tulee jatkuvaan käyttöön, mahdollisesti molemmat, jos ei päästä siihen, että toinen on niin ylivoimainen, että se voitaisiin ottaa käyttöön.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Alho otti työllisyyden lisäksi palveluyhteiskunnan kehittämisen Suomessa hyvin vahvasti esille. Kun kuuntelimme asiantuntijalausuntoja valiokunnassa, siellä ei kyllä sellainen henki syntynyt, että syntyy paljon uusia palveluyrityksiä. Siellä pitkälle näkyi, että entiset, toiminnassa olevat järjestöt ja yritykset aikoivat käyttää tätä taloudellisesti hyväkseen. Totta kai sekin työllistää, en sitä väitä, mutta pitkälle henki oli sen tuntuinen.

Ajatusta, että kepun vaihtoehto on jarru, on minun aika vaikea ymmärtää. Jos ehdotamme 25 000:n verovähennystä, miten se voi jarruttaa 5 000 verovähennykseen nähden? Näkisin, että se oli selkeä parannus. Minun mielestäni kun taso on riittävä, voisi syntyä pysyviäkin työsuhteita, eli se houkuttelee aika selkeästi siihen suuntaan. Tiedämme, että psykologisesti suomalainen on erittäin herkkä verohelpotuksille, eli minusta käyttää niitä voimakkaammin kuin taloudellisuus edellyttäisi. Tätä pitäisi käyttää hyväksi.

Ajatuksessa, että eläkeläisten auttamiseksi ja pitempien työsuhteiden aikaansaamiseksi tätä voitaisiin käyttää, kyllä kunnallisverokysymys etenkin eläkeläisten kohdalla tulee auttamattomasti eteen. Suomalaisten eläkeläisten keskimääräinen eläketaso on tällä hetkellä eläkevähennyksen jälkeen sellainen, että valtionveroa heille ei kerry, ja he jäävät silloin tämän ulkopuolelle. Ratkaisumme olisi huomattavasti keventänyt tätä niin, että eläkeläiset olisivat pärjänneet huomattavasti pitemmälle omillaan eivätkä tule yhteiskunnan hoivan piiriin, jolloin olisi saatu selkeitä säästöjä siltä puolelta.

Lisäksi voimakkaampi työllistäminen, niin kuin kerroin jo puheenvuorossani, olisi tehnyt sen, että nyt olevien työsuhteiden painoarvo olisi pienentynyt, kun olisi saatu riittävästi uusia. Ellei näin tapahdu, tästä tulee herkästi kustannuskuorma valtiontaloudelle.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni täytyy sinänsä antaa tunnustus työasiainvaliokunnalle ja myös ministeri Alholle siitä, että tämä hallituksen esitys saatiin edes tähän muotoon parannettua eduskunnan käsittelyssä ja laajennettua jonkinlainen kokeilu koko Suomeen.

Esitys tässä muodossa on kuitenkin omituinen "taidonnäyte" poliittisesta kompromissista, ja suurin ongelma koko esityksessä on se ja jää siihen, että tuki kotitalouden näkökulmasta on niin pieni, että se ei houkuttele riittävästi synnyttämään uusia työpaikkoja. Ministeri Alho perusteli rohkeuden puutetta valtiontalouden rajoilla. Itse ajattelen, että asia on täysin päinvastoin. Juuri valtiontaloudellisten syiden vuoksi esityksen olisi pitänyt olla rohkeampi.

Näyttääkin siltä, että tässä muodossa kokeilun todellinen tarkoitus ei ole todella saada kokemuksia siitä, toimivatko mallit ja kumpi malli työllistää, vaan löytää vain jonkinlainen poliittinen sopu kovin erilaisten näkemysten välille. Pelkäänkin, että eri hallitustahojen perimmäisenä tavoitteena on osoittaa, että se malli, jota oma ryhmä ei ollut ajamassa, ei toimi. Tämä kävi valitettavasti ilmi myös ministeri Alhon äskeisestä puheenvuorosta siinä, miten hän kommentoi erityisesti esitettyä veromallia.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joku vanha stoorihan sanoi, että "Karthago on hävitettävä"; sitä hoettiin ja sitten se hävitettiin. Olisikohan tässä nyt käymässä samalla tavalla: Suomen keskusta hoki, että maa jaetaan tai on jaettu kahtia ja aikaisemminkin on jo jaettu, ja tässä se tapahtuu nyt ihan oikeasti. Tosin se tapahtuu vain tietysti määräaikaisesti, se on kahden vuoden jako kahtia.

Itse problematiikassa pohdin samoja asioita, mitä puhujatkin edellä. Tässä puhutaan joko —

tai-vaihtoehdoista. Kun tähän liittyen miettii kysymystä, että meillä on verohuojennus- ja hyvitysmallit, ja jos tätä käytetään yli 3 000 mies- tai naistyövuotta, valtiontalous käy siitä hyötymään, siihen logiikkaan jollakin tavalla yhdistää sen, miksi ei voitu lähteä kokeilemaan koko maassa molempia malleja ja jatkossakin tehty niin, että ei suljeta pois toista tai toista.

Koska molemmissa on todennäköisesti hyviä puolia ja eri tulotasoilla ja eri ikäryhmissä olevat ihmiset tulevat niitä käyttämään, silloinhan molemmista pitäisi napsia hyödyt, jolloin tästä tulisi mahtavan hyvä juttu, kun tulevaisuudessa molemmat olisivat käytössä. Silloin saataisiin maksimaalinen hyöty myös työllisyyden suhteen, mitä tässä haetaan. Tiedän kyllä, että arvovaltasyistä ei ilmeisesti niin suurta muutosta pystytä tekemään. Koska tähän on tehty jo iso hiontatyö, lähdetään nyt tällä kokeilemaan.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, miksi ministeri Alho ei voi hyväksyä sitä, että perheiden arkipäivän tilanteet ovat erilaisia ja ne tarvitsevat silloin myös erilaista tukea kotitalouden piirissä tehtäviin töihin, vaan hän edelleenkin koettaa painaa asiaa vain yhteen muottiin eli yritystukimalliin. Perheiden tarpeisiin molemmat näistä malleista, sekä verovähennysmalli että yritystukimalli, hyvin toteutettuina, kevyellä byrokratialla ja tarpeeksi suurina, ovat varmasti toimivia ja tarpeellisia. Mutta näitä ehtoja tämä hallituksen esitys ei nyt täytä.

Meillä on perheissä tarvetta paljon lyhytaikaisiin töihin; kiireisen perheen siivoustyöt on niistä varmasti kaikkein tyypillisin. Siihen pieni verovähennys- ja yritystukimalli on varmaan toimiva, mutta sitten kotitalouksissa on myös paljon tarvetta pidempiaikaiseen työllistämiseen, ja tämä koskee erityisesti vanhuksia ja myös lastenhoitojärjestelyitä. Tässä olisi tarpeen tarpeeksi suuri verovähennys, sen tyyppinen juuri, mitä keskusta esittää. Tällaisessa suoran työllistämisen tapauksessa perhehän myös välttää arvonlisäveron maksamisen, jonka se joutuu maksamaan, jos ostaa saman pidempiaikaisen palvelun yrityksen kautta.

Mielestäni on ennakkoluuloisuuden, jos ei ihan vanhoillisuudenkin, osoitus epäillä suoran työllistämisen mallia joksikin Juurakon Hulda -malliksi. Minusta nykyaikaista on se, että hyväksymme sekä — että-mallit ja perheiden erilaiset tarpeet sekä lyhytaikaisempaan että pitkäaikaisempaan työllistämiseen emmekä koeta ahtaa asiaa jompi — kumpi-malliin. Verovähennyksien ohella varmasti tarvitsemme myös työn antamiseen liittyvän byrokratian ja paperityön roimaa yksinkertaistamista, jolloin sekin tukisi perheitten mahdollisuuksia palkata pidempiaikaisia työntekijöitä tarpeisiinsa.

Ed. Heinonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M a r k k u l a - K i v i s i l t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilahduin suuresti ministeri Alhon aloituksesta hänen puheenvuorossaan, kun hän irtisanoutui piika-ajattelusta. Itseäni on suuresti häirinnyt se, että tässä yhteydessä on puhuttu kovin paljon piikatyöryhmästä ja piikalaista ja kaikesta muusta piioittelusta, koska me emme elä enää sellaisessa yhteiskunnassa, jossa voitaisiin puhua piiasta: henkilöstä, joka tulee kotiin, asuu jossain hellan takaisessa huoneessa ilman lomia, ilman omaa vapautta ja tekee näitä asioita. Yhteiskuntamme on kovin erilainen, ja kotiapu on myös sen mukaisesti erilaista.

Se, mikä itseäni tässä mallissa häiritsee, on se, että tähän asetettiin tällainen tuntiraja, joka käytännössä merkitsee sitä, että mitään pitkäaikaista täysipäiväistä työntekijää tällä ei ole mahdollista kotitalouksille palkata. Itse ajattelisin, että se tarve nimenomaan lapsiperheissä olisi todella suuri. Ainakin sekä omasta elämäntilanteestani että monesta tuttavaperheestäni tiedän, että jos kotiapulaisen ja nimenomaan lapsenhoitajan palkkaaminen kotiin olisi hieman edullisempaa, näitä työpaikkoja varmasti tulisi.

Ministeri Alho totesi, että edellisen kerran, kun kotiapulaisten palkan sivukulujen verovähennysmalli oli käytössä, 139 työpaikkaa syntyi tällä mallilla. Nyt voidaan olla varmoja, että niitä ei tule tämän seurauksena yhtään uutta, koska tämä ei sellaista mahdollista.

Yritysmalliin olen suhtautunut alun perin erittäin kriittisesti, mutta ymmärrän, että tietyissä tilanteissa sellainenkin varmasti voi olla käyttökelpoinen. Mutta esimerkiksi siivouksen osalta kyllä ainakin itse miettisin: Jos yrityksestä siivousapua kotiini hankkisin ja jollei yritys voi taata, että joka ikinen kerta kodissani käy sama henkilö, kyllä minä skeptisesti suhtaudun siihen, että siellä käy milloin kukakin siivoamassa nurkkiani.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Alho myönsi, etteivät

pientuloiset hyödy verovähennysmallista. Tämä pitää tietenkin paikkansa. Te sanoitte, että tätä vähennystä ei voida tehdä kunnallisverotuksessa, koska kunnat vastustavat tätä vähennystä ja te ette halua lisätä taakkoja kunnille.

Kyllä kunnat vastustavat myös työttömyyttä. Kun te perustelette ihan oikein, että tämä lakiesitys, myös verovähennysmalli, on annettu työllisyyden edistämiseksi, niin silloin teidän pitäisi perustella myös kunnille, että työllisyys paranee, jos verovähennysmalli otetaan käyttöön ja siten, että saadaan vähentää myös kunnallisverotuksesta. Ette te voi ajatella niin, että tämä työllistää vain, jos valtionverosta saadaan tehdä vähennys, muttei kunnallisverotuksesta. Minusta se on aika kolkkoa, että myönnetään, että toiset, hyvätuloiset, hyötyvät tästä mallista, mutta pientuloiset eivät, kun hallituksen kuitenkin pitäisi olla yhteisvastuun hallitus.

Minä luulen, että ministerin suhtautuminen verovähennysmalliin johtuu ehkä enemmän siitä, että hän toimii veroministerinä kuin asenteista. Mutta jos te, ministeri Alho, ajattelisitte sen vaikutusta työllisyyteen, niin kannattaisi ehkä puhua lisää kunnille, jotteivat kunnat tätä niin voimakkaasti vastustaisi. Jos te itse uskotte tähän, niin silloin vastustuksesta huolimatta pitäisi ajaa se läpi.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä niiden kanssa, jotka ovat täällä todenneet, että tämä kokeilu on oikean suuntainen, mutta ei riittävän rohkea. Kun ministeri Alho sanoi, että oppositio tätä väittää, niin sama ajatus on tullut monien hallituspuolueen edustajien taholta myös. Esimerkiksi ed. Biaudet mainitsi aivan saman asian puheenvuorossaan.

Mielestäni näitä malleja olisi pitänyt kokeilla rinnakkain, jolloin olisi perheille jäänyt valinnanvapaus tilanteensa mukaisesti. Tavoitteen minun mielestäni olisi pitänyt olla 30 000 työpaikkaa eikä 3 000. Nollat eivät tietysti merkitse mitään, mutta tässä pitäisi olla kyllä niin monta nollaa, että 30 000 olisi tavoitteena ainakin pitänyt olla.

Ministeri alkoi tosiaan puheensa Juurakon Huldasta ja vihjaisi piikayhteiskuntaan. Vaikka hän toisaalta sanoi sanoutuvansa siitä irti, ei mielestäni ollut täysin uskottavaa tämä irtautuminen siitä ajattelumallista. Lähes 30 vuoteen ei ole enää kotiapulaisista puhuttu, vaan nimike muutettiin huomattavasti kunnioittavammaksi. Se on joko taloudenhoitaja tai lastenhoitaja. Todellakin näitä henkilöitä kohdeltiin työntekijöinä aivan asiallisesti eivätkä he enää olleet nk. piikoja.

Myös monille tämä oli harjoittelupaikka, ja oman perheeni osalta muistelin juuri, että niin yksi on tällä hetkellä suurtalousemäntä, yksi on yrittäjä, yksi on kodinhoitaja vanhainkodissa, niin että tämä oli ponnahduslauta heille ja samalla silta työnantajalle pitää yllä omaa ammattitaitoansa.

Vielä yksi kysymys ministeri Alholle: Unohtuivatko yksinhuoltajat, kun käytitte sanontaa "perheille, joissa molemmat vanhemmat ovat työssä"?

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan korostaa sitä, että olemme vaivalla muutamia vuosia sitten aikaansaaneet nk. suuren verouudistuksen, jossa lähdettiin siitä, että kun veropohja on riittävän tiivis, myös on mahdollista verotusta alentaa, ja tämä hallitushan on itse asiassa tehnyt hyvin paljon valtiontalouden vaikeasta asemasta huolimatta työn verotuksen keventämiseksi. Tämän linjan pitää olla oikea. Siksi täytyy aina olla hyvin kriittinen silloin, kun ryhdytään puhumaan kaikenlaisista verovähennyksistä. Silloin ne, totta kai, murentavat tätä pohjaa ja mahdollisuuksia alentaa työn verotusta. Elantomenoja ei ole järkevää verotuksessa vähentää. Tämä on varmaan hyvin selvää, ja myös varmasti oppositio siihen yhtyy.

Tässä on puhuttu pienituloisista. Minusta tuntuu, että eläkeläiset ja pienituloiset tarvitsevat sen tuen, jotta voivat näitä palveluita hankkia, tässä ja nyt. Tässä tapauksessa kunnallisverotuksessakaan saatu hyöty ei heitä auta sen takia, että joka tapauksessa verotus toimii viiveellä. Mutta oli tärkeä argumentti, että myöskään kuntien rasituksia ei tässä tapauksessa kasvateta.

Tämä hyvitysmallihan ehdottomasti kai kannustaa pienyrittäjyyteen. Sen vuoksi on aika vaikea ajatella, että on suuria massiivisia firmoja, jotka tulevat ja mylläävät kodin, vaan kysymys on ihmisistä, jotka itse työllistävät itsensä. Halusinkin sanoutua nimenomaan irti juuri ed. Markkula-Kivisillan ja ed. Tulosen mainitsemasta piika-ajattelusta. Mielestäni tarvitaan täysin uutta ja modernia ajattelua. Me puhumme kotiavusta, perheiden erilaisista tilanteista, myöskin yksinhuoltajista.

Miksi kaikkia malleja ei kokeilla? Eipä tietenkään siitä syystä, että meillä on hyvät julkiset palvelut, meillä on hyvin monia suoria tukia. Ei voi ajatella, että rahaa tulee kaikista tuuteista,

vaan niitä täytyy tietysti kontrolloida ja katsoa, että samaa asiaa ei tueta hyvin monella tavalla.

Lopuksi, siitä rohkeudesta, mikä tässä mallissa on. Olen samaa mieltä siitä, että tuntimäärärajoituksella olisi voitu myös vastata paremmin pitkäaikaisen työllistämisen tarpeeseen. Mutta tuntirajoitus on tässä siitä syystä, että halutaan ensiksi kokemuksia siitä, miten tämä malli toimii, jotta valtiontalouden puolella menokehyksissä voidaan pysyä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministerin viimeisestä puheenvuorosta, kun hän sanoo, että verotus porkkanana toimii viipeellä: Miten se toimii viipeellä? Ministeri, tämä teidän esityksenne on rakennettu tavalla, joka minun mielestäni ei merkitse teidän väitettänne. Minä en ainakaan ymmärrä, mutta kertokaa, miten tämä järjestely toimii viipeellä.

Arvoisa puhemies! Ministeri aiemmassa puheenvuorossaan sanoi, että tässä on eriarvoinen elementti, näin ainakin ymmärsin hänen sanoneen. Sen jälkeen hän meni kuntien selän taakse ja sanoi, ettei voi ottaa käyttöön kunnallisverosta tehtävää vähennystä. Ministeri, älkää menkö kuntien selän taakse tässä asiassa! Kantakaa vastuunne itse! Voin vakuuttaa, että Suomen kunnat eivät vastusta kunnallisveron käyttöönottoa, jos valtio samanaikaisesti clearaa sen menetyksen, mikä kunnille syntyy, niin kuin se tekee kaikissa muissakin järjestelyissä silloin, kun se haluaa kunnallisveroa mekanismina käyttäen ojentaa kättä vähän pienituloisemmille kansalaisille. Sitä perustetta, arvoisa ministeri, älkää käyttäkö toista kertaa.

Mitä vielä tulee tähän summaan kaiken kaikkiaan, tämä on muuten aika jännä juttu. Tällä hetkellä tässä tarjotaan, että jos tekee remontin saunassaan ja kylpyhuoneessaan ja laittaa porealtaan, saa 8 000 markkaan asti vähentää, mutta jos mummoa yrittää hoitaa, raja on korkeintaan 5 000. En tiedä, onko tämä ihan oikein.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Alhon puheenvuoro oli monessa suhteessa hyvä, mutta siinä oli mielestäni selvä ennakkoasenne koskien näitä kahta eri mallia, yritystukimallia ja verovähennysmallia. Kuten tunnettua, ministeri Alho oli selvästi tukimallin kannalla. Hän viittasi siihen, että tieteelliset tutkimukset osoittavat, että tukimalli on tehokkaampi. Ne tutkimukset, mitä minä tunnen, osoittavat selvästi sen, että verokiilaa eli työnteon verottamista keventämällä työllisyyttä voidaan lisätä, ja ne mallit, joita on tutkittu yritystukien osalta, osoittavat, että yleensä yritystuet vääristävät kilpailua ja ovat kilpailulle ja tehokkuudelle haitallisia.

Mitä tulee hallitusohjelmaan, siellä nimenomaisesti todetaan, että hallitus pyrkii yritystukien karsimineen, mutta siellä ei sen sijaan todeta mitään veropohjan osalta, että joitakin vähennyksiä työllisyyden edistämiseksi ei voitaisi käyttää. Tältä osin hallitusohjelma mielestäni antaa tiettyjä viitteitä siihen suuntaan, että verovähennysmalli olisi tarkoituksenmukaisempi.

Mitä tulee mallien vertailuihin vielä, haluan erityisesti korostaa sitä, että kyllä tämä tukimalli on hallinnollisesti taatusti hankalampi kuin veromalli. Veromallissa on olemassa verohallinnon valmis koneisto. Kun sinne vain toimittaa kuitit, niin vähennyksen saa. Nyt tukimallissa täytyy perustaa erityinen rekisteri elinkeinokeskuksiin, jonne kaikki rekisteröidään. Sinne toimitetaan kuitit. Se on moninkertaisesti hankalampi ja kalliimpi järjestelmä, ja sen käytäntö varmasti tulee myös osoittamaan.

Mitä tulee siihen, että kunnallisverotuksessa ei voi tehdä vähennystä, se on aivan totta, mutta se on hallituksen ja ministerin tietoinen valinta. Verovähennysmalli olisi voitu ulottaa myös kunnallisverotukseen, ja kun kunnat hyötyvät tästä koko uudistuksesta, sillä ne saavat lisää verotuloja, jos työllistämistä tapahtuu, niin sitä kautta ei välttämättä olisi syntynyt kunnille edes tappioita, jos se olisi ulotettu kunnallisverotukseen.

Mitä tulee käyttöön, on totta, että aikoinaan vuosina 1987—88 verovähennysmallia käytettiin suhteellisen säästeliäästi, mutta eräässä vaiheessa alettiin käyttää Lappeenrannan mallia, ja sitäkin on käytetty hyvin säästeliäästi.

Ed. Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rohkeutta ei varmaan ole puuttunut, kun tämä esitys on viety läpi, kun ottaa huomioon tämän keskustelun ja tuiverruksen tässäkin salissa. Joskus tuntuu, että tämä vastakkainasettelu on pikkuisen keinotekoista, kun otetaan huomioon, että tässä on nyt kysymyksessä kokeilu, ja nyt kokeillaan ja katsotaan, miten nämä mallit toimivat. Itse olen sitä mieltä, että verotus toimii viipeellä ja on aivan selvä, että suurituloisilla on likviditeettiä ja mahdollisuuksia odottaa, että hyöty tulee vuoden tai kahden kuluttua tilipussiin, mutta pienipalkkainen ihminen joutuu miettimään tässä ja nyt sen hinnan, jolla hän palveluja ostaa. On selvää, että on eroa,

maksaako palvelu tällä hetkellä 100 markkaa tunnilta vai maksaako se esimerkiksi 70 markkaa tunnilta.

Toinen näkökulma, mistä katson suoran tuen paremmaksi tai hyväksi, kokeilemisen arvoiseksi malliksi, johtuu siitä, että minusta on aika tukea ja kannustaa yrittäjyyttä kotipalvelualalle esimerkiksi siivoustöihin ja vanhusten tai lapsiperheiden auttamiseen. Tällaista yrittäjyyttä ei ole ollut. Toivoisinkin, että ne edustajat, jotka kovin kritisoivat yrittäjyysvaihtoehtoa, tutustuisivat niitten ihmisten arkeen, jotka tänä päivänä tekevät itse itsensä työllistämällä tätä työtä. Siinä suhteessa tämä suoran tuen malli nimenomaan kannustaa ja auttaa näitä ihmisiä, jotka usein ovat nuoria, perustamaan itse yrityksen, työllistämään itsensä, sillä tahtoa on, mutta usein kannustin puuttuu, koska arvonlisävero ja sosiaaliturvamaksut ovat sellaisia, että ne tehokkaasti estävät työllistymisen.

Itse työasiainvaliokunnassa ajoin sitä, että vapaaehtoisjärjestöt tulevat mukaan tähän, ja minusta se on tärkeää, koska nämä järjestöt myös pystyvät työllistämään työntekijöitä tehtäviin, vanhusten palveluihin. Se on kasvava suuri alue. Kysyntää on olemassa, mutta nyt tarvitaan niitä, jotka tekevät tämän työn.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta ed. Tulosen vertaus autolla kaasuttamisesta ja jarruttamisesta oli paitsi osuva myös paljastava. Tässähän on kaksi mallia, kaksi ajajaa ja kahdella autolla yritetään ajaa. Toinen kaasuttaa toista autoa ja jarruttaa toista, ja saman tekee toinen. Tässä on sosialidemokraateilla ja kokoomuksella samanlainen kilpailu. Mutta kun näin ajetaan, niin kumpikin auto leikkaa kiinni. Tässä on päästy sellaiseen tilanteeseen, että kumpikaan ei toimi. Tämänhän tämä keskustelu paljastaa.

Kun sosialidemokraatit esimerkiksi kävivät koko eduskuntakamppailun siitä, että yritystukia vähennetään, niin nyt te olette keksineet tämän mantran, että yritystuki on hyvä tapa tässä, kun sitä käytetään vain jarruttamaan toista mallia. Keskustelussa on varsin hyvin tullut esille, että kumpikin järjestelmä, jos ne toimivat vaikka yhtä aikaa, tukee erilaisia palveluja, yritystukimalli nimenomaan lyhytaikaista, tilapäistä, satunnaista, remonttia tai tällaista — remontteihin se muuten soveltuu hyvin huonosti — ja verovähennysmalli nimenomaan pitempiaikaista, toistuvaa hoiva-hoitotyötä, jossa tarvitaan nimenomaan tuttu ja itse valittu palvelija, perhettä ja kotityötä palveleva. Minusta tämä osoittaa hallituksen kyvyttömyyden viedä asioita eteenpäin. Kun yritetään tuli ja vesi yhdistää, sammuuhan se.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ehdotan, että ed. Sasi hankkii Tsuparin ja Virenin tutkimuksen ja perehtyy näihin, plus myös Taija Härkin tutkimukseen. Voimme sitten keskustella lisää näistä malleista.

Ed. Kemppaiselle: Yritystukiahan on hallituksen linjojen mukaisesti karsittu. Se on mielestäni täysin perusteltua. Meillähän on varsin runsas yritystuki erityisesti juuri teollisessa yrittämisessä. Sitä vastoin palveluyrittämisessä ei juurikaan mitään tukia ole ollut. Tässä onkin lähdetty sen vuoksi kaksivuotisesta kokeilusta, jolla yritetään aikaansaada palvelualalle markkinat. Ei voi ajatellakaan, että toiminta perustuisi siihen, että tällainen runsas tuki olisi jatkuva ja pysyvä olotila. Mutta samalla tavalla kuin valtionyhtiöpolitiikalla on luotu Suomeen raskas teollisuus, on mielestäni perusteltua kotien tarpeiden vuoksi palveluyrittäjyyden edistämiseksi kokeilla myös tätä mallia.

Ehdothan ovat samanlaiset kummassakin, joten ei tässä mistään tulesta ja vedestä ole kysymys. Ainoa, mistä on kysymys, on se, että kumpikin malli on raskas, ellei synny riittävästi työllisyyttä. Se 3 000 työpaikkaa ei ole mikään hallituksen tavoite, vaan ilmoitus siitä, että jos ei 3 000 työpaikkaa synny, kustannukset näistä kummastakin mallista, niin veromallista kuin hyvitysmallista, tulevat liian suuriksi. Siksi täytyy tavoitella suurempaa työllisyysvaikutusta ja siksi olen tyytyväinen siitä, että kumpaakin mallia kokeillaan koko maassa.

Mitä tulee ed. Pekkarisen viittaukseen 8 000 markan kustannuksista, siinä ensinnäkään ei ole mitään eroa sen suhteen, mitä tuo työ on. Viipeistä puheen ollen kehottaisin juttelemaan esimerkiksi Lyyli Nurmisen kanssa, jolle on hyvin suuri merkitys sillä, saako hän palvelun hintaan alennusta juuri nyt vai saako hän sen palvelun hinnan alennuksen puolentoista vuoden kuluttua, sitten kun hän kenties on jo haudassa, kun hänen lopullinen verotuksensa valmistuu.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni keskustelu on varsin tärkeä, koska meillä on kerrankin yksi konkreettinen keino käytettävissä, millä voitaisiin työllisyyttä parantaa, ehkä yksi niistä harvoista, ehkä ainoa todella konkreettinen keino, jolla voitaisiin no-

peasti luoda 20 000—30 000 työpaikkaa, jos niin päätettäisiin, jos niin tahdottaisiin.

Mehän elämme talouden suhteellisen nopean kasvun aikaa ja etsikkoaikaa, jolloin pitäisi tehdä paljon uudistuksia työllisyyden hyväksi. Tiedämme, että kasvu ei yksin riitä. Lähetekeskustelussa totesin, että kun nämä kokeilumallit ovat eräänlaisia tuluskukkaromalleja, tämä hyvä asia, jota on paljon selvitetty, jossa on oma työryhmänsä ollut ja josta on yliopistollista tutkimusta, jää näpertelyksi. Nyt työasiainvaliokunnassa tätä on jossain määrin korjattu, mutta edelleen on pari parsittua tuluskukkaroa tässä mielestäni käsillä.

Keskustelussa on usein viitattu Leppäsen työryhmän esityksiin, jotka talousneuvoston toimeksiannosta tehtiin. Ministeri Jaakonsaarikin yhtyi näihin esityksiin mielestäni hyvin pitkälle. Se on hyvä asia. Se poikkeaa siitä, miten hän tähän saakka on rakenteellisiin uudistuksiin suhtautunut. Hänhän toistuvasti milteipä pilkkaa keskustan työreformia, joka itse asiassa aivan samoja asioita pitää sisällään kuin Leppäsen työryhmän esitys. Ed. Komi mielestäni hyvin viittasi Tony Blairin linjauksiin Englannin osalta, jossa tilanne työllisyyden suhteen on paljon parempi. Kysymys on todella siitä, pystymmekö me uudistumaan, luomaan sekä työllisyyttä että turvallisuutta työmarkkinoilla työpaikkojen kautta.

Edustajat Biaudet ja Zyskowicz viittasivat keskustan verolinjauksiin. Mielestäni keskustan verolinja on aina ollut se, että verotusta pitää uudistaa työllisyyden hyväksi. Mitä tulee viime kaudella tehtyihin uudistuksiin, silloinhan pientyönantajien osalta tuli 5 000 markan vapaus. Kokoomus ja erityisesti ministeri Viinanen erittäin voimakkaasti sitä vastusti, mitä ed. Zyskowicz ei huomannut mainita. Kuitenkin tämä uudistus syntyi. Myös edellisen hallituksen aikana perustettiin pientyönantajien selvittelykeskus Kouvolaan.

Nyt verotuksen liikkumavara, jota meillä yhteisöveron nopean kertymisen kautta on, pitäisi välttämättä käyttää työllisyyden hyväksi ja myös ottaa verokannustimet käyttöön, joista tässä tapauksessa yksi esimerkki.

Vielä kun ministeri Alho viittasi professori Matti Virenin ja ekonomisti Pekka Tsuparin tutkimusraporttiin, sitä on syytä tässä lyhyesti lainata. Siinähän todetaan, että kotitaloustyötä tukemalla on saavutettavissa merkittävä työllisyyden lisäys ilman riskiä siitä, että valtiontaloudellinen tasapaino järkkyisi. Virenin ja Tsuparin tutkimusraportissa päädyttiin siihen, että työllisyyttä voidaan lisätä jopa yli 50 000 henkilön verran. Tutkimuksen mukaan kotitalouksien piiristä löytyy huomattavan paljon tarvetta työllistää. Yhteenlasketut työvoimatarpeet vastaavat noin 108 000:tta henkilötyövuotta tämän yliopistollisen tutkimuksen perusteella. Siis todella mittavasta työllistämismahdollisuudesta on kysymys. Suurimpana esteenä työllistämiselle on kyselyn mukaan verojen ja työnantajamaksujen aikaansaama verokiila. Virenin ja Tsuparin tutkimuksesta edelleen ilmenee se, että harmaan työn osuus kotitalouksissa on huolestuttavan suuri.

Näin ollen tässä olisi mahdollista saada myönteisiä tuloksia aikaan, ja mielestäni olisi pitänyt toimia niin, että veromalli olisi keskustan esityksen mukaisesti pitänyt ulottaa koko maahan välittömästi ja sitten sen rinnalla kokeilla yritystukimallia.

Nyt eduskunnan korjaamat esitykset jäävät valitettavan tehottomiksi. Mielestäni tässä nousee esille neljä erityisen suurta ongelmaa. Taso ei kannusta riittävästi, mihin tässä on jo puututtu. Se olisi pitänyt nostaa, kuten keskusta esittää, huomattavasti suuremmaksi, jolloin olisi voinut syntyä myös pitempiaikaisia työsuhteita.

Toinen erittäin huomionarvoinen seikka tässä on se, että malli on hyvin eriarvoinen. Ensimmäistä kertaa Suomessa luonnollisten henkilöiden verotus eriarvoistetaan asuinpaikan mukaan. Nyt, jos asuu Kauniaisissa, voi päästä verotuksessa 5 000 markkaa pienemmillä veroilla kuin henkilö, joka asuu esimerkiksi Kiihtelysvaarassa. Tällaista ei koskaan Suomessa muistini mukaan ole tehty, että valtion tuloverotuksen osalta olisi tehty porrastus ihmisten asuinpaikan mukaan. Nyt varakkaat henkilöt Kauniaisissa pääsevät pienemmillä veroilla kuin pienituloiset ihmiset vaikka Kiihtelysvaarassa taikka Turussa. (Ed. Ihamäki: Siellä on pienempi veroäyri!)

Kolmas erittäin iso eriarvoistava ongelma, ed. Ihamäki, tässä on se, että kotitalousvähennys jättää 770 000 pienituloisinta veronmaksajaa kokonaan ulkopuolelle, koska tätä ei uloteta kunnallisverotukseen. Tämä on selkeä poliittinen valinta. Se olisi teknisesti ollut hyvin helppoa tehdä niin, kuten keskusta esitti, että ensisijaisesti vähennetään valtionverosta ja toissijaisesti kunnallisverosta. Tämä olisi voitu clearata kuntien välillä. Tämä vaihtoehto tuli esille verojaostossa ja uskon, että myös työasiainvaliokunnassa. Näin vain ei haluttu tehdä. Ei haluttu näitä pienituloisia ihmisiä tähän veromalliin mukaan. Ajattelen vaikka pienituloista perhettä, jossa toinen

on työttömänä, taikka ehkä eläkeläistä, jolla on vähän säästöjä, mutta hän maksaa kunnalle veroja. Totta kai olisi ollut järkevää, että hän voisi nyt helpottaa arkeansa ja työllistää toista ihmistä siten, että hän olisi itsekin siitä vähän hyötynyt, mutta tätä ei ole haluttu tehdä. Tämä valitettavasti on hallituksen pienituloisia sorsivan verolinjan jatkoa.

Tässä on myös se ongelma, mistä ei täällä vielä olekaan puhuttu, että malli johtaa pätkätyöllistämiseen. Ministeri Jaakonsaari on monta kiinnittänyt huomiota ihmisten työsuhdeturvaan. Nyt tässä leipä on hyvin pieninä palasina maailmalla. Kun yksittäinen tuki on vain 5 000 markkaa, niin henkilö joutuisi ainakin joka kuukausi hankkimaan itselleen uuden työnantajan. Tämä on sen henkilön työsuhdeturvan kannalta hyvin ongelmallinen asia. Sen sijaan keskustan veromallista lähdettiin siitä, että tuki voisi olla niin mittava, että tapahtuisi myös pitempiaikaista työllistämistä. Tämä tuki voisi olla työttömyysperuspäivärahan suuruinen kerrallaan.

Ehkä vielä viideskin ongelma on byrokratia, mikä syntyy. Veromalli sinällään on yksinkertainen, tehokas. Yritystukimallissa syntyy sellaista byrokratiaa, joka estää sen tehokasta käyttöä.

Arvoisa puhemies! Miksi sitten kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia ei käytetty tässä tilanteessa hyväksi, jolloin meillä on massatyöttömyys, vaikka meillä olisi tässä yksi konkreettinen keino parantaa työllisyyttä? Kyllä syy on poliittinen. Hallituksessa ei pystytä sopimaan tällaisesta asiasta, ja ministeri Alho pitämällä erittäin tiukasti kiinni omasta mallistaan on mielestäni estänyt osittain järkevän ratkaisun syntymistä.

Toisaalta kokoomuksessa ei ole ollut voimaa ajaa veromallia eteenpäin. Sosialidemokraattisessa puolueessa, sanon edustajille suoraan, jonkin näköinen kateusajattelu, jota teillä on aivan liikaa, estää tällaiset uudistukset. Se on erittäin valitettavaa ja ikävää tässä tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Verotusta pitää uudistaa työllisyyttä edistävällä tavalla työllisyyden ehdoin. Mielestäni SAK on vero-ohjelmassaan, ja osin STTK, esittänyt oikeat linjaukset siinä mielessä, että kunnallisverotuksen kannustinvähennys pitää korottaa, niin kuin keskusta on esittänyt ja myös Leppäsen työryhmässä esitetään. Tulonhankkimisvähennystä voitaisiin korottaa ja myös työmatkavähennyksen omavastuuta pienentää, koska työmatkakustannukset ovat osa tulloloukkuongelmien syytä.

Pahaa pelkään, että tässä syntyy taas jonkin näköinen tupoveromalli, jolloin mennään veroprosenttien kevennyksiin eikä lähdetä verotuksessa liikkeelle täsmäasein matalapalkka-aloja ja pieni- ja keskituloisia suosivalla tavalla. Näin pitäisi olla yleinen verolinja. Sitten pitäisi ottaa käyttöön verokannustimet, jotka tässä olisivat kaikkein tehokkain keino luoda 20 000—30 000 uutta työpaikkaa niin, että se ei yhteiskunnalle käytännössä maksaisi mitään.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen, miksi massatyöttömyyden aikana ei käytetä konkreettista keinoa työllisyyden hyväksi. Tästä hallituspuolueet ovat kyllä vastuussa Suomen kansalle. Tämä asia ei mielestäni selittelyistä parane, vaan nyt olisi ollut välttämätöntä ottaa veromalli käyttöön tehokkaana koko maassa ja kokeilla yritystukimallia ja tällä tavalla todella luoda ne 20 000—30 000 uutta työpaikkaa, merkittävästi hillitä harmaata taloutta ja helpottaa ihmisten arkea.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti ymmärrettävää, että oppositio tapansa mukaan vaatii ensiksi hallitukselta toimenpiteitä työllisyyden edistämiseksi, mutta kaikki toimenpiteet, jotka sitten suunnitellaan, ryntätään välittömästi lyttyyn täysin kelvottomina. Tämähän tietysti on ilmeisesti kautta aikojen ollut tässä talossa tapana, mitä pidän kyllä hyvin ikävänä asiana.

On selvää, että ei mitään suurta virtaa varmasti tästä valtakunnasta löydy, ei sitä ainakaan kukaan ole pystynyt esittämään, vaan se on koottava pienistä pätkistä. Tämä kuuluu pieniin puroihin, joka toivottavasti tuo sille lasketun tuloksen.

Ed. Ala-Nissilä sanoi, että yritystukijärjestelmä on omiaan luomaan lisää pätkätöitä, joista on jo ihan kiusaksi asti ollut haittaa aiemminkin. Se pitää paikkansa. Tokihan nämä eivät pitkäaikaisia työsuhteita ole, mutta en oikein jaksa mieltää ainakaan vielä, miten verohelpotusmalli takaisi paremmin pitkäaikaiset työsuhteet. Jos ajatellaan yksityistä perheenisää tai -äitiä tai vanhaa mummoa, joka haluaa vaikka muutaman jalkalistan taikka oven maalauksen, niin ei siitä kyllä pitkäaikaista työsuhdetta synny, tulipa tuki verohelpotuksena tai yritystuen kautta. Kyllä näillä ilmeisesti tässä suhteessa hyvin pitkälti saman tyyppinen vaikutus on.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä löysi käsittelyssä olevista lakiesityksistä tavattoman monta arvostelun paikkaa. Puutun niistä muutamiin. Hän ar-

vosteli muun muassa sitä, että maassa syntyy verotuksellista eriarvoisuutta, ja perusti ajatuksensa siihen, ikään kuin tällä vähennysmahdollisuudella ryhdyttäisiin harrastamaan verosuunnittelua tai -spekulaatiota. Epäilen, että tosi harvassa ovat ne henkilöt, jotka mielellään maksavat 60 prosenttia palvelusta saadakseen 40 prosentin korvauksen. Tähän eriarvoisuusväitettä ei mielestäni millään voi perustaa.

Lisäksi ed. Ala-Nissilä totesi, että tämä on ensimmäinen ja ainut toimenpide, jolla tämä hallitus yrittää työttömyyteen konkreettisesti pureutua, ainoa rakenteellinen muutos. Ed. Ala-Nissilän muisti pätkii tai sitten unohdus oli tarkoituksellista. Esimerkiksi työttömyysturvalainsäädännön uudistamisella pyrittiin siihen, että työn vastaanottokynnys alenee. Tänä vuonna astui voimaan kannustinvähennys. Työlainsäädännössä on tehty uudistuksia ja sitä varten istuu toimikunta.

Edelleen ed. Ala-Nissilä kritisoi kokoomusta siitä, että olemme olleet hallituksessa liian heikkoja, kun emme saaneet veromallia koko maahan. Meidän voimamme oli nimenomaan siinä, että ministeri Alhon alkuperäiseen esitykseen tuli rinnalle verovähennysmahdollisuus, ja minusta me olemme olleet vahvoja. En usko, että keskusta jossakin muussa hallituskokoonpanossa olisi välttämättä onnistunut edes yhtä hyvin.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä väitti, että verovähennysmallin ulkopuolelle jäisi suuri joukko pienituloisia ihmisiä. Pitää kyllä paikkansa, että osa ihmisistä jää tämän mallin ulkopuolelle. Tästä on tehty selvitys, jossa on numerotietoja, mutta se on tällä hetkellä huoneessani. Muistini mukaan eläkeläiset olivat suurin mallin ulkopuolelle jäävä ryhmä. Työntekijöiden ja yrittäjien ryhmät eivät olleet kovin suuria. Ei ole siis kyse ulkopuolelle jäävistä massoista.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perhon puheenvuoron johdosta haluan todeta sen, että valtion verotuksessa kyse on yhdenvertaisuudesta, mihin perustuslakivaliokunnassakin itse asiassa törmättiin. On kysymys tasa-arvosta. Kun tekin olette tasa-arvoihmisiä, niin tässä Suomen kotitaloudet asuinpaikat perusteella laitetaan eriarvoiseen asemaan tuloverotuksessa 5 000 markan edestä. Mielestäni tasa-arvovaltuutetun pitäisi tähän oikeastaan puuttua. Paljon pienempiinkin asioihin hän tuntuu puuttuvan. Suomen kotitaloudet laitetaan valtion tuloverotuksessa ensimmäistä kertaa Suomessa eriarvoiseen asemaan, ja tämä on mielestäni tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymys.

Minä en sanonut, että tämä on ainoa keino, joka on esillä, vaan tämä olisi tässä tilanteessa ehkä ainoa konkreettinen keino, ainakin yksi, jolla nopeasti voitaisiin saada 20 000—30 000 työpaikkaa. Ihmettelen, miksi tätä emme ottaisi nyt käyttöön tehokkaalla veromallilla.

Kun täällä puhuttiin pätkätöistä, niin pätkätyökin on parempi kuin ei mitään. En minä siinä mielessä tätä kritisoi, mutta kummatkaan mallit eivät mahdollista pitempiaikaisia työsuhteita, niin kuin keskustan malli mahdollistaisi. Sen takia esitin kritiikkini tähän kohtaan. On myös työntekijän kannalta huonompi, että leipä on kovin pieninä palasina maailmalla kuin se, että pystyttäisiin vähän pitempiaikaiseen työsuhteeseen.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Luulen, että voimme olla varsin yksimielisiä nykyisin siitä, että perinteiset keinot työllisyystilanteen parantamiseksi eivät riitä varsinkaan, jos halutaan näyttäviä ja merkittäviä tuloksia. Luulen, että kaikkien pitäisi tänä päivänä jo tietää, mitä rakenteellisia muutoksia yhteiskunnassa tarvitaan, jotta työttömyysongelmaa voitaisiin torjua. Niitä ovat joustot työelämässä ja työllistämiskynnyksen alentaminen, ja tämän tyyppisiä ratkaisuja Englannissa muun muassa on toteutettu, ja työttömyysluku alkaakin siellä 5 prosentilla.

Mitä tulee sitten perinteiseen ongelmaan Suomessa, niin yksinkertaisesti meillä on kyllä työlle kysyntää, mutta ongelma on se, että työn hinta on siinä määrin korkea, kun otetaan huomioon sekä palkka, palkasta maksettava tulovero että myös työnantajan maksamat sivukustannukset, että tavallisella suomalaisella yksinkertaisesti ei ole mahdollisuuksia työllistää toista suomalaista tänä päivänä. Tässä on se meidän kaikkein suurin työttömyysloukkumme, jonka ratkaisemiseen pitää pyrkiä pureutumaan.

Ratkaisu on sinänsä äärimmäisen yksinkertainen. Työn verottamista on alennettava. On pyrittävä löytämään siihen mahdollisuuksia säästöjä tekemällä mutta myös veropohjaa muualla laajentamalla. Tuloverotusta siis tulee alentaa ja työnantajamaksuja tulee pyrkiä myös alentamaan.

Risto Suominen teki erittäin hyvän selvityksen pienten työnantajien sosiaali- ja työnantajamaksuista. Ilmeistä ja valitettavaa on, että tällä het-

kellä hänen mietintönsä on pölyttymässä. Uskon, että se olisi kuitenkin syytä nostaa jälleen esille ja katsoa, minkä tyyppisiä muutoksia työnantajamaksuihin sen pohjalta olisi tarkoituksenmukaista tehdä.

Kun valitettavasti on kuitenkin niin, että emme työnteon verokiilan osalta voi nopeasti päästä eteenpäin, joudutaan turvautumaan, en sanoisi temppuihin, mutta väliaikaisiin keinoihin. Niistä tässä yhteydessä on nimenomaan kyse, kun on tarkoitus hyväksyä kotityön verotukseen erityinen vähennys ja myös kotityötä tekeville yrityksille erityinen yritystuki.

Tämä on oikeastaan linja, jota kokoomus on pitkään ajanut väliaikaisratkaisuna. Olemme tyytyväisiä, että tämän tyyppinen ratkaisu nyt lopultakin saadaan aikaan. Tietysti ongelmana on matkan varrella ollut se, että on keskusteltu siitä, saako toinen suomalainen palvella toista suomalaista. Jotkut ovat pitäneet sitä epätasaarvoisena ja epätarkoituksenmukaisena, mutta tässä työllisyystilanteessa onneksi kaikki alkavat olla yhtä mieltä siitä, että on tärkeätä, että ihmisillä on mahdollisuus tehdä työtä, koska työ on kaikissa muodoissaan aina toki arvokasta.

Mitä tulee veromalliin, siltä osin haluan erityisesti korostaa sitä, että kyse on siitä, että sitä ongelmaa, jonka yhteiskunta omalla virheellisellä verorakenteellaan on luonut, pyritään tietyiltä osin poistamaan.

Mitä tulee verovähennysjärjestelmään, täytyy todeta, että tältä osin oikeastaan mitään kovin uutta ei tapahdu. Meillä oli vuosina 1987—1988 silloisen tuloverolain 57 §:n 4 momentti voimassa, jossa verovelvollinen, joka elätti enintään 7 vuotta täyttänyttä lastaan, sai tehdä vähennyksen tuloverotuksessa työntekijän sosiaaliturvamaksuista ja sairausvakuutus-, kansaneläke-, työeläke- ja tapaturmavakuutusmaksuista. Tämä järjestelmä sai jonkin verran suosiota, mutta täytyy todeta, että kovin suosittua siitä ei kaiken kaikkiaan tullut.

Kun Ahon hallituksen aikana pyrittiin tekemään työtä sen hyväksi, että saataisiin verovähennysjärjestelmä, jolla edesautettaisiin kotona tehtävää työtä, täytyy todeta, että virkamieskunta kykeni ehkäisemään kaikki pyrkimykset Ahon hallituksen aikana. Voi sanoa, että keskustassakaan ei ollut riittävää puskua, että olisi päästy tilanteeseen, jossa tuollainen verovähennys olisi saatu aikaiseksi.

Valtiovarainministeriön virkamiesten väistöliike oli se, että kehitettiin erityinen Lappeenrannan kokeilumalli, jossa annettiin erityistä tukea. Täytyy todeta, että saadut tiedot osoittavat, ettei tuo Lappeenrannan tukimalli ole välttämättä myöskään kovin suosituksi osoittautunut ja on hallinnollisesti, valtionhallinnolle erityisesti, suhteellisen hankala.

Ottaen huomioon nämä kokemukset joutuu kysymään, ollaanko mallista rakentamassa nyt sellainen, että se voi todella myös onnistua, vai onko kyse siitä, että pyritään tekemään malli, jolla on tarkoitus osoittaa, että tällainen kokeilu missään tapauksessa ei tule onnistumaan, ja tuon epäonnistumisen kautta todettaisiin, että näitä kokeiluja ei kannata harjoittaa. Uskon kuitenkin vilpittömästi, että mallista on nyt rakennettu sellainen, että sillä on jonkinlainen onnistumisen mahdollisuus.

Ensinnäkin se, että sitä kokeillaan, toista mallia toisessa osassa maata, toisessa toista, antaa sille riittävän kokeilupohjan. Tärkeätä on myös se, että verojärjestelmässä on mahdollisuus saada ennakonpidätyksessä huomioon otettavaksi jo maksetut työnantajamaksut. Jos näin ei olisi ja etu olisi tullut kahden vuoden, keskimäärin puolentoista vuoden kuluttua, voi sanoa, että näissä tilanteissa tuo järjestelmä ei olisi ollut todellakaan millään muotoa houkutteleva.

Myös kysytään sitä, miksi veromallissa vähennys yrityksille maksettavista menoista on 40 prosenttia, mutta työnantaja saa vähentää vain työantajamaksut. Tämä johtuu siitä, että yritys, joka palveluja tarjoaa, joutuu maksamaan 22 prosentin arvonlisäveron, ja kun siihen yleensä sisältyy suhteellisen vähän vähennettävää arvonlisäveroa, niin nämä järjestelmät periaatteessa suurin piirtein vastaavat toisiaan verovähennyksen osalta kaiken kaikkiaan.

Pidän niitä muutoksia, joita eduskunnassa tehtiin, varsin myönteisinä. Erityisesti haluan vielä korostaa sitä, että se, että ennakonpidätyksessä ja ennakonkannossa voidaan nyt ottaa veromallin verohyöty huomioon, on erityisen tärkeä. Olen hyvin hämmästynyt siitä, että sitä ei alun perin esitetty, kun tarkoitus on, että seurataan kokeilun edistymistä koko kokeilun ajan. Jos tulokset näkyisivät vasta lopullisessa verotuksessa kahden kolmen vuoden kuluttua, niin miten ylipäänsä sellaista mallia voitaisiin seurata? Vain siten, että voidaan ennakonpidätyksessä jo ottaa huomioon maksetut maksut, voidaan reaaliaikainen seuranta jossakin laajuudessa toteuttaa.

Toinen puoli on se, että verojärjestelmään pitää sisältyä suhteellisen tehokas kontrolli. Sanon, että kun verovelvollinen tulee verotoimis-

toon ja pyytää ennakonpidätyksen alentamista ja esittää kuitit, kuiteille on suhteellisen hyvä ja tehokas kontrolli olemassa ja järjestelmä toimii terveesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Toinen muutos, joka tehtiin, koskee vapaaehtoisjärjestöjä. Mielestäni tämä muutos on periaatteessa hyvin tärkeä. Meillä on laajoja valtakunnan osia, joissa ei ole yritystoimintaa ja välttämättä ei kovin helposti ole työntekijöitäkään saatavissa, jotka olisivat riittävän ammattitaitoisia. Mutta meillä on Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja monia järjestöjä, jotka tarjoavat näitä palveluita. Oli pelättävissä, että näiltä järjestöiltä ostettavat palvelut eivät tulisi nyt annettavien yritystukietuuksien verovähennysoikeuksien piiriin. Tältä osin on tehty valiokunnassa muutos, joka mahdollistaa tämän.

Täytyy sanoa, että viime vaiheessa käytiin kovaa keskustelua sitä, millä teknisellä tavalla tuo muutos pitäisi toteuttaa, varsinkin kun viime torstaina järjestetyissä neuvotteluissa sanamuodoista ja pykälien sisällöstä täsmällisesti ei sovittu. Uskon kuitenkin, että se malli, johon verojaostossa päädyttiin, on tarkoituksenmukainen. Nimittäin voi sanoa, että malli on avoin valtakirja kaikille yleishyödyllisille yhteisöille. Silloin kun ne tekevät kotipalvelutyötä, saadaan verotuksessa vähentää lasku 40 prosentin osalta.

Jos tämä etuus olisi ulotettu myös rakennustyöhön, olisi ollut hyvin todennäköistä, että muun muassa urheiluseurat tekemällä talkootyötä olisivat lähettäneet laskun kotitaloudelle, joka olisi saanut vähentää tuon 40 prosenttia. Silloin, jos on kyse talkootyöstä tai harrastustoiminnasta, ei synny yhtään todellista uutta työpaikkaa, ja oli tarkoituksenmukaista, että tällaiset järjestelyt kyettiin sulkemaan ulkopuolelle. Koska näitä erityisesti rakennustoiminnassa esiintyy, peruskorjaus- ja kunnostustyö jätettiin tämän mahdollisuuden ulkopuolelle. Uskon, että nyt kaiken kaikkiaan on syntynyt ratkaisu, joka on tarkoituksenmukainen ja tasapuolinen.

Pidän myös tärkeänä sitä, kun koko maa otettiin kokeilun piiriin, että veromallia kokeillaan erityisesti Etelä-Suomen läänin alueella. Tämä siitä syystä, että valtioneuvostossa päädyttiin aikoinaan ratkaisuun, jossa vähennys voidaan tehdä vain valtionverosta, ja jotta tuo 5 000 markan vähennyksen voi tehdä, täytyy olla 84 000 markan verotettavat tulot. Tietysti voi sanoa, että nimenomaan Etelä-Suomen lääni on näillä ehdoilla se alue, jossa on kaikkein potentiaalisin kokeilupohja tälle mallille. Uskon, että tällä tavalla syntyy tasa-arvoinen lähtökohta näille kokeiluille, kun minusta tuntui alunperin siltä, että ministeriön taholta pyrittiin nimenomaan löytämään elementtejä, joilla verovähennysmalli ei olisi ollut tasaveroinen yritystukimallin kanssa kilpailuasetelmaltaan.

Mielenkiintoista oli se, että kun keskusteltiin kokeilun kustannuksista, niin tältä osin valtiovarainministeriön vero-osasto ensin totesi, että uudistus on kustannusneutraali, ja myös budjettiosasto sen myöhemmin vahvisti. Eli arvioidaan, että tuottoja kokeilusta on yhtä paljon kuin siitä on valtiolle kustannuksia, kuitenkin edellyttäen, että kokeilijoiden määrä ei ole hyvin pieni vaan merkittävä. Uskon, että näin on. Ongelma tässä kaiken kaikkiaan on se, tullaanko tätä kokeilua käyttämään. Jos esimerkiksi henkilön palkkaava kotitalous saa vähentää vain sosiaalikustannuksensa, tämän järjestelmän kanssa kilpailee järjestelmä, jossa 8 000 markkaan asti palkasta ei tarvitse maksaa sosiaalikustannuksia.

Täytyy myös todeta se, että useissa tapauksissa, kun kotitaloustyöstä on kyse, on tilanne se, että henkilöt, jotka tarjoavat palveluita tällä sektorilla, ovat samanaikaisesti työttömyyskorvauksen, sairauspäivärahan tai sairaseläkkeen varassa. Tietysti, jos menettää nämä sosiaalietuudet lähtiessään työhön, on menetys siinä määrin suuri, että on hyvin epätodennäköistä, että houkuttelevuus tästä tukimallista olisi riittävän suuri, jotta pimeää työtä saataisiin esille.

Mutta sanon, että on paljon parempi kuitenkin, että tällaistakin järjestelmää kokeillaan, koska uskon, että se ainakin joissakin tilanteissa edesauttaa sitä, että henkilöt siirtyvät harmailta markkinoilta virallisen työelämän piiriin, varsinkin kun pyritään muistuttamaan näitä ihmisiä siitä, että silloin, jos on normaalissa työelämässä, normaalissa työsuhteessa, eläke- ja sosiaalietuudet kertyvät, ja niillä alkaa tänä päivänä olla entistä suurempi merkitys.

Arvoisa puhemies! Mielestäni kokeilu on askel oikeaan suuntaan, kun kokeiluun on liitetty hätäjarruponsi. Haluan tulkita sen kahdella tavalla. Toinen tarkoittaa sitä, että jos yhtäkkiä kustannukset järjestelmästä kasvavat, järjestelmää ja etuuksien tasoa tulee pyrkiä arvioimaan ensi vuoden aikana, lähinnä ensi vuoden budjettiriihessä. Sen sijaan, jos kokeilu ei lähde liikkeelle ja siitä ei aiheudu mitään olennaisia kustannuksia, olisi tarkoituksenmukaista kasvattaa joukkoa. Silloin saattaisi olla tarkoituksenmukaista jopa kesken vuotta pyrkiä parantamaan niitä etuuksia, joita järjestelmä antaa houkuttele-

vuuden lisäämiseksi. Siitä syystä tärkeätä on se, että kokeilu voi olla joustava koko kokeilun aikana, ja arviointiajankohdan pitäisi mielestäni olla ensi vuonna budjettiriihen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta sen, että tässä on käyty keskustelua myös Leppäsen paketista. Toivon, että salissa on päästy yhteisymmärrykseen siitä, että Leppäsen paketti on hyvä paketti, se edistää työllisyyttä. Toivon, että toisaalta valtiovarainministeri Niinistö voi tuoda sen budjettiriiheen keskustelujen pohjaksi, ja toivon, että sosialidemokraatit ovat valmiita hyväksymään ne periaatteet, joita Leppäsen paketissa esitetään.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos ed. Sasi loppusanoissaan tarkoittaa Leppäsen paketilla sitä, että työttömyysturvaa pitää leikata, niin toivon mukaan sellaista esitystä ei tulisi tänne saliin, koska siinä on se harhaluulo, että kun työttömyysturvaa leikataan, niin ihmiset saisivat enemmän töitä. Se on kyllä harhaluulo siinä mielessä, että niin paljon kuin tällä hetkellä on avoimia työpaikkoja, kaikki näköjään täyttyvät siinä ajassa. Jos olisi sellainen ongelma, että ihmisiä ei saisi töihin, se olisi toinen juttu.

Ed. Sasin puheenvuoron se osa, kun hän totesi, että hyvitysmallia ikään kuin testattaisiin siksi, että voidaan osoittaa, ettei se toimi, on aika pessimistinen näkökulma siinä mielessä, että siitä ajasta, mitä ed. Sasi kuvasi jotain aikaisempaa kokeilua, tämä yhteiskunta on muuttunut. Se johtuu siitä, että pitkäaikaistyöttömyys on ollut aika pitkään sen verran korkealla, että työttömät ovat lähteneet tekemään yhteiskunnan tuella kaikennäköisiä systeemejä, työttömien osuuskuntia ennen kaikkea. Sen takia hyvitysmalli kyllä sopii työttömien osuuskunnille erinomaisesti, että nyt ne eivät ole oikein pystyneet saamaan eväitä toimintaansa, koska kustannukset ovat kohtuullisen korkeat. Jos palkka ja sivukulut maksetaan, niin alkuun päässyt järjestö ei todennäköisesti pysty tekemään oikein mitään, mutta tämä antaa niille erityisen hyvän mahdollisuuden lähteä myymään palveluitaan kotitalouksiin.

Työttömyysturvaan löytyy sen tyyppistä korjausta, että työttömyysturvasysteemi pitäisi palauttaa sellaiseen asentoon, missä se oli vuonna 93. Silloin kun ihminen oli työtön, hän kirjasi itsensä työttömäksi, ja kun oli työssä, se oli työpäivä, eikä sovittelua ollut ollenkaan tilapäisten työsuhteiden osalta, kun oltiin alle kuukauden työsuhteissa. Se oli huomattavasti selkeämpi ja parempi malli ihmisten näkökulmasta.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoista todeta, että sosialidemokraattien keskuudessa tuntuu olevan erilaisia mielipiteitä Leppäsen paketista. Nimittäin ministeri Jaakonsaari jo aikaisemmin totesi, että kyllä se paketti sosialidemokraateille käy ja voidaan panna sellaisenaan täytäntöön. Toivon, että ministeri Jaakonsaaren ilmoitus on se, joka pätee. Mutta olisi ehkä hyvä, että sosialidemokraattien ryhmän keskuudessa sovittaisiin siitä linjasta, käykö vai eikö käy, jotta budjettiriihessä myös ryhmän tuki voisi olla sen ratkaisun takana, mikä siellä tullaan kaiken kaikkiaan tekemään.

Haluan korostaa myös sitä, että Leppäsen paketissa erityisen arvokasta on se, että työnteon verotusta olennaisesti kevennetään siinä yhteydessä ja verotuloja hankitaan muualta, myös teollisuudelta.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasin puheenvuoron alussa kiintyi huomio siihen tuttuun oikeistolaiseen väitteeseen, että lähinnä vain rakenteellisilla muutoksilla työttömyys saadaan alas. Kun seuraavassa lauseessa ed. Sasi kuitenkin toteaa, että meillä tuloverotus on liian korkea ja työnantajan sosiaaliturvamaksut ovat liian korkeita, niin itse asiassa hän myöntää, että rakenteellisten muutosten vaatiminen, keskustan työreformivaatimus, on huulten höpinää. Todellisuudessa kyse on siitä, että maassa on harjoitettu jo pitkään väärää raha- ja talouspolitiikkaa.

Mitä tulee siihen, ed. Sasi, mitä viime vaalikaudella tapahtui verotuksen kiristämisen osalta, se oli katastrofi. Kun työttömyys oli päässyt valtaviin lukuihin, samanaikaisesti hallitus Iiro Viinasen johdolla jatkuvasti kiristi verotusta ja pääsimme juuri siihen tilanteeseen, mistä on erittäin vaikea päästä alas. Nyt voidaan todeta, herra puhemies, että kun annettiin verohelpotus tälle vuodelle, se on selvästi lisäämässä kulutuskysyntää, kuluttajien uskoa siihen, että on palattu normaaliin kulkuun ja työttömyys on selvästi alenemassa. On syntynyt uutta, aitoa kysyntää.

Herra puhemies! Haluan vielä kysyä ed. Sasilta saman, minkä olen kysynyt myös keskustan edustajilta: Minkälaisia työntekijöitä he kuvittelevat saatavan ehkä 5 000—6 000 markan palkalla? Lähinnä ilmeisesti naispuolisia työntekijöitä. Ja minkälaisia ovat ne perheet, joilla on 7 000—8 000 markkaa varaa pistää tällaisen työntekijän

palkkaukseen? Minun mielestäni nämä ovat erittäin mielenkiintoisia kysymyksiä, ja toivoisin tosiaan, että saisin keskustan ja kokoomuksen edustajilta vastauksen näihin kysymyksiin.

Kun ed. Sasi, herra puhemies, myös viittasi Englannin malliin, voin todeta, että Englannin malli päättyi pääministeri Majorin kannalta katastrofaalisesti. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan tällä hetkellä noin kolmasosa englantilaisista on jo köyhyyden rajamailla, 19 miljoonaa ihmistä on siis köyhyyden rajamailla tai sen alapuolella. Tähän malliin en ole suostumassa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen täysin eri mieltä ed. Elon kanssa siitä veronkiristyslinjasta, jota viime kaudella harjoitettiin. Ed. Elo, teidän täytyy muistaa ja varmasti muistattekin, miten suuri budjetin alijäämä meillä oli, ja se oli katettava tavalla taikka toisella. Ne veronkorotukset, ed. Elo, kohdistuivat sellaisiin, joiden kulutuskyky oli ennestään hyvä. Oli korostettu savamaksu, oli lainavero, joka alkoi 100 000:sta jne. Se ei vähentänyt kulutusta lainkaan, vaan otettiin niiltä, joilla oli, jotta voitaisiin antaa niille, joilla ei ole. Se oli edellisen hallituksen talouspoliittinen linja. Se oli rohkea linja, mutta se oli oikea linja.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain ed. Elolle todeta sen, että totesin Englannin työttömyysasteen olevan hieman yli 5 prosenttia, joka on Euroopan alhaisimpia ja tietysti kuvastaa niitä muutoksia, joita Englannissa viime vuosien aikana on tehty ja joita nykyinen pääministeri myös lähtökohtaisesti sinänsä tukee.

Mitä tulee siihen, millä palkalla ihmisiä Suomessa tänä päivänä palkataan, 5 000—6 000 markan palkalla. Ed. Elo, se on siivoojan palkka tänä päivänä käytännössä. Tällä palkallakin ihmiset joutuvat tekemään työtä. Haluan korostaa sitä, että mielestäni työ on aina arvokasta, vaikka sitä tehtäisiin pienellä palkalla. Mutta palkka välttämättä tänä päivänä ei kuvaa henkilön tai perheen toimeentuloa suomalaisessa yhteiskunnassa. Jos palkka on pieni, perheen toimeentuloa täytyy silloin täydentää sosiaaliturvalla niin, että jokaiselle ihmiselle ja jokaiselle kotitaloudelle turvataan ihmisarvoinen elämä.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Voi olla tyytyväinen, että ryhmät ovat päässeet neuvotteluissa viimeinkin yksimielisyyteen siitä, että kotitaloustyön tukikokeilu alkaa ja että se kattaa koko maan. Samalla tukimuotojen kokeilu jaettiin kuitenkin niin, että verotukea sovelletaan Etelä-Suomen läänissä, Oulun läänissä ja Lapin läänissä. Suoraa tukea taas maksetaan Itä- ja Länsi-Suomessa. Ideaalitilanne olisi tietenkin ollut se, että molempia tukimalleja olisi voitu käyttää jo kokeilun aikana eri puolilla maata.

Kotitaloustyön tuki ei ole suinkaan uusi ajatus. Siitä keskusteltiin eduskunnassa hyvin paljon vuosikymmen sitten, ja 80-luvun puolivälissä tein aloitteen lastenhoitajan palkkauksen verovähennysoikeudesta. Sain aloitteeseeni useita allekirjoittajia, ja lastenhoitajan palkkauksen verovähennysoikeus hyväksyttiinkin eduskunnassa tuolloin. Oma puolueeni kuitenkin vastusti tiukasti ajatusta. Lastenhoitajan palkkauksen verovähennysoikeudesta äänestettiin salissa, äänestin kahden muun sosialidemokraatin Erkki Liikasen ja Kaisa Raatikaisen kanssa verovähennyksen puolesta, ja niin saimme tuolloin ryhmältä huomautuksen sosialidemokraattien vastaisesta toiminnasta. Myöhemmin seuraavan hallituksen toimesta verovähennysoikeus poistettiin. Tuolloin aika ei ollut vielä kypsä, jotta kotitaloustyötä tai lastenhoitajan palkkausta olisi verovähennyksellä voitu tukea. Onneksi aika on tehnyt tehtävänsä tässäkin asiassa.

Nyt kotitalouksille ehdotetaan verovähennysmallia, joka ei mielestäni kuitenkaan ole niin hyvä vaihtoehto kuin suoran tuen malli, koska edelleenkin asia on niin kuten aiemminkin, että verovähennymallista hyötyvät suurituloiset, ja niin kuin ed. Ala-Nissilän kanssa tästä totesimme, kuitenkaan näitä, jotka jäävät ulkopuolelle, ei ole kovin paljoa.

Verovähennysmallissa perheen toinen osapuoli voi vähentää tuloverostaan enintään 5 000 markkaa vuodessa. Tänä vuonna vähennys olisi enää vain 1 250 markkaa mutta ensi vuonna jo 5 000 markkaa. Lisäksi verovähennys maksetaan jälkikäteen, joskin sitä on myös mahdollista anoa määrätyillä summilla jo etukäteen. Usein jälkikäteen maksu on pienituloiselle perheelle kohtuuton este työntekijän palkkaukselle. Esityksessä on myös rajoitteita esimerkkinä se, mihin työhön verovähennystä ei saisi käyttää.

Hyvitysmalli näyttäisi olevan oikeudenmukaisempi vaihtoehto. Tuki olisi 40 prosenttia työstä maksetun palkan määrästä, kuitenkin enintään 33 markkaa tunnilta. Tukea on rajoitet-

tu siten, että perhe voi käyttää vuodessa korkeintaan 150 tunnin ajan, mikä rajoitus tietysti on vähän kurja, mutta ehkä kokeilussa näin ja myöhemmin tarkastellaan sitä uudelleen.

Kuten alussa jo totesin, olen tyytyväinen, kun olemme näin pitkällä tässä asiassa. Tämän lain myötä otamme aimo askelen kohti tasa-arvoa. Tähän saakka ei ole kotona tehtyä työtä paljoakaan arvostettu. Kodissa tehtyä työtä ei ole aiemmin rinnastettu muuhun työhön tai yritystoimintaan mitenkään. Muissa työtehtävissä on aina työnantaja saanut vähentää verotuksessa kuluja. Nyt onneksi myös kotitaloustyössä kokeillaan verovähennysmallia ja hyvitysmallia. Kokeilun päätyttyä olemme kaikki täällä viisaampia. Uskon, että kokeilu tuo uutta tietoa, miten kotitaloustyötä pystytään tukemaan siten, ettei byrokratia tule tässä liian monimutkaiseksi ja tuen hakeminen kansalaisille liian vaikeaksi. Järjestelmästä tulisi tehdä mahdollisimman yksinkertainen ja helppo, että sen tarkoitus toteutuisi ja että tulevaisuudessa myös kotitaloussektorilla olisi moninaisia työpaikkoja tarjolla.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hurskaiselle täytyy antaa ensin, jos sopii, tunnustus siitä, että hän on ollut tätä asiaa edistämässä keskustan kanssa 80-luvulla. Mutta kun te sanotte, että tästä ei jää kovin paljon pienituloisen veronmaksajan pussiin, ei nyt aivan ole asia näin. Nimittäin kun hallituksen malli vastoin keskustan esittämää mallia ei toissijaisesti anna vähentää kotitalousvähennystä lainkaan kunnallisverotuksessa, se merkitsee sitä, että 770 000 pienituloisinta veronmaksajaa jää tämän vähennyksen ulkopuolelle. Kun te sanoitte, että siinä on varmasti paljon eläkeläisiä, siinä on myös sellaisia kotitalouksia, joissa on työttömyyttä ja toinen puoliso esimerkiksi on peruspäivärahan varassa, jolloin ei kerry verotuloja niin paljon, että valtion tuloveroa maksettaisiin. Toisaalta voi olla joku eläkeläinen, jolla on pieniä säästöjä. Hänkin haluaisi helpottaa arkielämäänsä ja käyttää kotitaloustyötä hyväkseen ja työllistää toisia ihmisiä.

Näin ollen tämä malli on eriarvoinen kahdessa mielessä: siinä mielessä, että se jättää pienituloiset veronmaksajat ulkopuolelle, ja myös siinä mielessä, että se alueellistaa tuloverotuksen ensimmäistä kertaa Suomessa niin, että Itä-Suomessa ja Varsinais-Suomessa, mistä me olemme, ei saa vähentää mutta Kauniaisissa rikkaat saavat tämän vähennyksen tehdä.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hurskainen on sellainen edistyksellinen edustaja ollut aina, ettei ole ollenkaan ihme tuo historia, jota hän kertoi kotityön verotusmallin lakiesityksestään. Aika ei ollut tuolloin valitettavasti kypsä. Nyt ehkä on, ja tietenkin tähän hallituksen esitykseen erityisesti vaikuttaa työttömyys, vaikka itsekään en usko, että tällä kovinkaan paljon tai mitenkään ratkaistaan työttömyysongelmaa.

Ed. Hurskainen sanoi, että tämä verotusmalli on epäoikeudenmukainen, ja piti parempana yritysverotusmallia. Tietysti on näinkin, mutta olisi hyvä ja ihanaa, jos maailma olisi sillä lailla tasavertainen ja tasa-arvoinen, että kaikilla olisi yhtä paljon tai yhtä vähän, mutta kun näin ei ole ja koska pienituloiset eivät missään tapauksessa — en usko, että edes siinä tilanteessa, vaikka kunnallisverotuksessa hyötyisivät tästä — pystyisi palkkaamaan kotiinsa työvoimaa, minusta sitä on turha tavallaan jahkailla, koska tällaista tasapuolisuutta ei ole. Mutta sen sijaan toivottavasti muut kotitaloudet pystyvät tätä käyttämään, koska siellä ainakin on tekemätöntä työtä hyvin paljon.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vastaisin ed. Ala-Nissilälle, että olemme yhtä mieltä siitä, että eri puolilla Suomea olevat ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa. Toin sen esille myös puheenvuorossani. Olisin mielelläni nähnyt, että molempia vaihtoehtoja olisi voitu käyttää koko maassa.

Edelleen verovähennysmalliin: Minä en vieläkään ole päässyt huoneestani hakemaan niitä tilastoja, jotta voisin kertoa tarkat tiedot.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Minäkin olen ed. Hurskaisen mielipiteitä arvostanut ja kunnioittanut tässä asiassa ja ollut tyytyväinen, että näin olette menetelleet, mutta valitettavasti ehkä teidänkin käyttäytymisenne on vaikuttanut siihen suuntaan, että sillä on ääniä kerätty. Mutta ne äänet ovat menneet vastustajille. Sen takia tätäkään mallia ei ole päästy edes tässä mittakaavassa tähän asti toteuttamaan, kun sosialidemokraatit ovat tämän kaataneet aina, kun siihen on ollut tavoite, ja sama yrityshän hallituksen sisällä on ollut nytkin, kun tätä asiaa on sekä tutkimusten että poliittisten paineiden perusteella ajettu eteenpäin.

Herra puhemies! Minusta tämän asian käsittely, historia tämän hallituksen käsissä on aivan kuin pienoismalli siitä, miten hallitus toimii

yleensä työttömyyden hoitamisessa. Hallitus on maho, kykenemätön ratkaisemaan isoja asioita. Minusta tässä on jo ihan oikein keskusteltu vähän isommasta asiasta eli talousneuvoston selvityksestä, Vattin johtajan Leppäsen nimissä tehdystä asiasta.

Kun tehdään kokonaisvaltainen esitys ja pureudutaan niihin ongelmiin, jotka ovat työllistämisen esteenä, kumpikin puoli, kokoomus ja sosialidemokraatit haluavat vain ottaa omat makeat palat siitä ja estää toisen puolen etenemisen. Samaa veto-oikeutta on tässä käytetty. Harmi vain, että sosialidemokraatit ovat tässä vahvemmalla, koska teillä on uhka, ay-liikkeen ehdoton veto-oikeus, ylähuonekontrolli tämän salin päätöksenteosta, lainsäädäntövallasta, ja sen takia me olemme tässä ongelmassa.

Hyvä viittaus tässä tietysti on Tony Blairin linjaan. Minkälaista linjaa hän aikoo käyttää? Varmaan, jos hän aikoo menestyä politiikanteossaan ja jos hän aikoo myös hoitaa työllisyysongelmaa tästä eteenpäin, hänen on kiittäminen ilmeisesti eniten Margaret Thatcheria. Eihän hän ole missään vaiheessa aikonutkaan muuttaa niitä rakenteellisia muutoksia, joita Thatcher teki. En minä Thatcheria kiitä. Minusta olisi ollut toinenkin ja pehmeämpi tie ja sellainen tie, jossa poliittinen päätöksenteko olisi päässyt helpommin tekemään näitä muutoksia, mutta ne ovat olleet ilmeisesti pakollisia.

On käyty jo aika kipakka keskustelu, ja keskustelu on saanut tietyt muodot. Erityisesti minulle jäi korviin ministeri Jaakonsaaren retorinen vastaus, että on väärin sammutettu, kun yritetään tällä esityksellä, joka on tänne tuotu. Perustellusti voi sanoa, että aika paljolti väärällä tavalla esitys tänne tuodaan. Ei siksi, etteikö kumpaakin mallia voitaisiin puolustella, mutta kun se tuodaan tänne tällaisessa muodossa, nämä ilmeisesti tulevat vaikuttamaan toinen toiseensa heikentävästi varsinkin näin rajoitetussa mittakaavassa ja rajoitetuilla alueilla, vaikkakin ne nyt koko maassa toteutetaan.

Tämä olisi ollut katastrofi, jos hallitus olisi pitänyt linjansa aivan niin kuin joissakin muissa asioissa, että tämä kokeilu olisi hallituksen esityksen jäljiltä jouduttu täällä säätämään. Tämä olisi silloin näyttänyt sen tahdon, joka ilmeisesti itsepäisimmissä ministereissä on ollut, että itse asiassa kysymys on vain osoittaa, että tämä järjestelmä, jota kumpikin puoli kannattaa, ei yksinkertaisesti toimi tai tästä ei ole hyötyä työllisyyden hoitona. Voihan se olla, että se jollekin jotakin taskuun antaa ja joku jotakin etua saa, mutta tämä tarkoitus varmasti osapuolilla on täytynyt olla, koska eihän se hallituksen malli kestänyt ensinnäkään täällä lähetekeskustelussa minkäänlaista kritiikkiä eikä se kestänyt perustuslaillista tarkastelua, mutta siitä huolimatta tähän edelleen jää nämä samat heikkoudet. On pelättävissä, että tämä ei nyt sitten toimi niin hyvin kuin pitäisi.

Kun ed. Irja Tulonen on täällä, minusta tämä auton kaasuttamis- ja jarruttamisvertaus on tässä syytä toistaa. Mutta kun siinä on sillä tavalla, että kokoomus kaasuttaa omaa autoa ja jarruttaa sosialidemokraattien autoa ja sosialidemokraatit kaasuttavat omaansa ja jarruttavat kokoomusta, sillä tavalla tässä pahimmillaan tulee käymään.

Aika läpinäkyvää on ollut sosialidemokraattien yritystukimallin ottaminen käyttöön. Sehän tässä oikeastaan on heidän kannaltaan keksintö, että yhtäkkiä keksittiin tällainen malli, jota ei ole oikein valmisteltu, sen toimivuutta ei ole vielä testattu. Esimerkiksi työasiainvaliokunnassa asiantuntijat esittivät siitä karmeita esimerkkejä, miten se huonoimmillaan voi lisätä harmaata taloutta ja talousrikollista käyttäytymistä. Minusta nämä olisi pitänyt valmistella eri lailla erilaisina asioina. Silloin tästäkin mallista olisi voitu saada enemmän apua. Minusta tähän viittaavat taas kokoomuksen taholta jo tässäkin keskustelussa esiin nostetut mielipiteet, kun ed. Hanna Markkula-Kivisilta totesi, että hän kokee hyvin suurta vastenmielisyyttä yritystukimallia kohtaan. Ainakin voi sanoa, että siltä osin kun ei oikein tiedetä, miten se toimii, varmasti siihen epäilyksensä on. Tässä juuri ideologinen ero kokoomuksen ja demareiden välillä kuvastuu, tässä vain ollaan kampittamassa työllistämisvaikutusta vastapuolen reviiriltä.

Sosialidemokraattien suhtautumisessa verovähennysmalliin on kyllä sellaisia piirteitä, joissa te olette edelleen vanhoissa ideologisissa juoksuhaudoissa. Esimerkiksi se, että te yhä edelleen näette perusmotiivina, että tämä verovähennysmalli kohdistuu suurituloisiin. Tässä mallissa, jonka kokoomus on hyväksynyt ja jonka tekin olette hyväksynyt, se kyllä kohdistuukin, kun kunnallisveroa ei voi käyttää. Tämä kritiikki siltä osin on aivan perusteltua emmekä me tule sitä salaamaan vastalauseessa. Mutta ei teidän arvostelunne siltä osin kyllä ole loppuun asti perusteltavissa, koska kysymyshän on siitä, että meillä ovat palkkaerot jo olemassa. Ei tällä mallilla palkkaeroja enempää tasata kuin vähennetä.

Mikä on teidän kateus siihen, jos tällä kannus-

tetaan joko parempituloista, keskituloista tai jopa pienituloista käyttämään sen oman kulutusvaransa toisen työllistämiseen? Luulisi, että se on erittäin jalo asia. Eikö ole parempi, että se, jolla olisi vähänkin varaa palkata ja työllistää, ei käyttäisi sitä sillä tavalla ylellisyyteen, sellaiseen ylellisyyteen, joka ei työllistä, ulkomaanmatkoihin ja muuhun kulutukseen, vaan hän käyttäisi sen kulutukseen sillä tavalla, että hän työllistää toisen ihmisen? Ei tämä piikakeskustelu ole oikein eikä sovellu tähän maailmaan, eikä myöskään se väite, miten tämä malli toimisi elikkä että vain huonotuloiset palvelisivat hyvätuloisia. Tällä ei kertakaikkisesti tulonjakoon haluta vaikuttaa vaan halutaan, että se, jolla on varaa ja joka arvostaa sitä, että hän saa toisen palvelua, työllistää sellaisen, jonka työlle annetaan arvo ja jonka työehdoista pystytään nyky-yhteiskunnassa pitämään huoli. Jos ei se palkka riitä, meillä on tulontasausjärjestelmiä, joilla yhteiskunta tasaa toimeentuloeroa asumistuella ja muun tuen muodossa.

Kyllä tämä teidän ideologinen juoksuhautanne tässä on ontto, kun te yritätte kaataa tällaisen mallin, jolla yksityisiä ihmisiä, jotka kuitenkaan Suomessa eivät ole mitään huippurikkaita, kannustetaan siihen, jos he nimenomaan kotitaloustyöhön, hoitotyöhön, pikku remonttiin apua tarvitsevat, että he pistävät sen roponsa siihen eivätkä käytä sitä johonkin muuhun vaihtoehtoiseen kulutukseen. Minusta tämän pitäisi olla sillä tavalla ymmärrettävää eikä niin ideologinen kysymys.

Herra puhemies! On valitettavaa, että tässä esityksessä ei ole päästy pitemmälle. Tässä taitaa käydä sillä tavalla, että kun ed. Hurskainenkin meni niitä papereita hakemaan, miten mikin malli työllistää, että me olemme sitten taas kahden tai kolmen vuoden päästä riitelemässä, että tämä malli työllisti vain tämän verran ja tämä tämän verran. Jos ideaalina esimerkiksi verovähennysmalli saataisiin toteutettua, kyllä sen vaikutukset puolueettomien tieteellisten tutkimusten mukaan voisivat olla 30 000—40 000 työpaikkaa. Nyt kun te olette sitä kampittamassa tällä sinänsä hyvällä yritysmallilla tai yritätte jarruttaa tämän järjestelmän käyttöönottoa, pelkään, että se sama väittely täällä sitten taas jatkuu eteenpäin eikä pystytä ottamaan käyttöön työllistämismahdollisuutta, joka kotitalouksissa on ja joka nyt tässä itsepalveluyhteiskunnassa on jäänyt tähän asti käyttämättä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On sinänsä vastenmielistä kuunnella ed. Kemppaisen jatkuvia hyökkäyksiä hallituksen politiikkaa vastaan, mistä tietysti aina voidaan keskustella, koska ed. Kemppainen kuitenkin viime vaalikaudella oli täällä keskustan riveissä aiheuttamassa sen suuren ongelman, jota nyt yritetään ratkaista. Eli kun tämä eduskunta kokoontui, meillä oli liki puolen miljoonaa työtöntä, valtava valtion velan kasvu ja näitä kahta ongelmaa nyt yritetään ratkaista. Minun vakaa käsitykseni on, että näillä, joita minä vieläkin nimitän tempuiksi, ei ratkaista työttömyysongelmaa. Se on keskeisesti raha- ja talouspoliittinen ongelma, joka voidaan myös ainoastaan sitä kautta ratkaista.

Kun esimerkiksi presidentti Ahtisaari asetti Pekkasen työryhmän selvittämään sitä, miten työttömyys voidaan puolittaa viidessä vuodessa, niin sen päälähtökohta oli viiden prosentin talouskasvu. Me emme ole minään vuonna yltäneet viiden prosentin talouskasvuun, emme edes tänä vuonna, vaikka teollisuuden pyörät pyörivät varsin vinhaa vauhtia. Voidaan myös esittää kysymys, missä se kasvu on. Se kasvu on aina edelleen vientiteollisuudessa. Se ei ole kotimarkkinoilla. Kotimarkkinat elpyvät vain kysynnän kautta ja kysyntää syntyy vain raha- ja talouspolitiikan kautta. Sitä ei synny tempuilla, ed. Kemppainen. Vielä, kun ed. Kemppainen tässä hyvin ihailevasti ensin puhui Margaret Thatcherin linjasta, niin voi sanoa ... (Ed. Kemppainen: En ihaillut!) — Hän sitten joutui vetämään pari lausetta myöhemmin sen takaisin, koska hän itsekin huomasi sen onttouden, mitä Thatcherin kehumiseen keskustalaisen suusta oikeastaan tuli. Se on raakaa kapitalismia, ed. Kemppainen, mitä te edustatte. Se ei ole keskustan linjaa, ainakaan tähän asti ollut, mutta ilmeisesti keskustalla onkin aivan uusi linja.

Ed. Kemppainen lähtee siitä, että ihmisillä olkoon kaksi, kolme työsuhdetta, niin kuin Amerikassa ja Englannissa. Hän puolustaa tätä anglosaksista mallia. (Ed. Kemppainen: Parempi kuin nolla!) Minä puolustan taas Ranskan sosialistien mallia. Jos Ranskan sosialistit haluavat ihmisille myös sosiaaliturvaa, he haluavat parantaa työllisyyttä inhimillistä kautta, ed. Kemppainen.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kyllä puolustan, ed. Elo, vieläkin tätä pohjoismaista hyvinvointimallia. En minkään hyvinvointivaltion mallia, vaan hyvinvointimallia.

Mitä ed. Kemppaisen puheenvuoroon tulee, niin hän teki tästä kauhean monimutkaisen. Mi-

nusta tässä on kaksi hyvin selkeää mallia, jotka eivät sinänsä poissulje toisiaan. Täällä on useissa keskustan puheenvuoroissa otettu esille se, että hallitus on esittänyt tämän mallin nimenomaan työllisyyden kannalta. Kyllähän me kaikki tiedämme, että tällä mallilla on toinen erittäin tärkeä aspekti ja se on nimenomaan harmaa talous ja harmaan talouden torjuminen. Me tiedämme, että kotitalouksissa työllistetään kuitenkin tänä päivänä, elikkä nämä kaksi asiaa täytyisi ottaa huomioon, että on tässä paljon muutakin asiaa. Nimenomaan se, että ei hän ole samaa mieltä ed. Mikko Elon kanssa, että tällä mallilla työttömyyden torjunta edistyy hyvin hitaasti, mutta se on askel kuitenkin eteenpäin.

Ed. Kemppainen esitti sitten sitä, että nämä mallit syövät toinen toisiansa. Kyllähän täytyy sanoa niin, että jos tämä malli, jota itse kannatin, olisi ollut valtakunnallinen niin, että jokainen suomalainen perhe tai yksilö olisi saanut ottaa minkä mallin olisi halunnut, jos tämä olisi ollut aivan kattava, niin se olisi ollut varmasti silloin parempi siinä, kumpi malli olisi sitten otettu myöhemmin voimaan. Mutta ei voi ajatella, että nämä heikentävästi vaikuttavat toisiinsa, kun esimerkiksi Länsi- ja Itä-Suomessa ei voida ottaa veromallia ollenkaan. On pakko ottaa yritysmalli, eli eiväthän siellä mallit syö toisiansa.

Ed. Alaranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo jälleen kerran sanoi, että kysyntä määrää sen, miten työpaikkoja syntyy. Ilman muuta, mutta kysyntää voi syntyä vain, jos tuote, joko tavara tai palvelu, on hinnaltaan kilpailukykyinen elikkä sopiva asiakkaalle. Tuotteesta saadaan kuluttajan kannalta sopivan hintainen, jos sen tuotantokustannukset ovat kohtuulliset ja kustannuksista tietysti tiedämme kaikki, mitä kaikkea sinne kuuluu. Se ei ole pelkästään palkat, ei pelkästään tilat, vaan se on yhdistelmä tiloja, energian hintaa, palkkoja ja kaikkea. Tuotantokustannusten kohtuullisuus riippuu sitten yksityisen tai julkisen panoksen suuruudesta siihen tuotteeseen. Tässä se kaikessa yksinkertaisuudessaan on. Ja vain kannattava yritystoiminta voi luoda työpaikkoja. Tämä on fakta.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tuloselle: Veromalli toimii koko maassa. Voi olla, että teho on tietysti parempi siellä, missä on suuremmat tulot.

Nimenomaan työllisyyden ja harmaan talouden kannalta tässä hallituksen ja nyt tännekin tulleessa esityksessä on paljon kritisoitavaa, kun ed. Tulonen sanoi, että tätä pitäisi arvioida. Meidän mallimme on parempi. Se on yliopistotutkimuksin todettu.

Ed. Elo, kaksi, kolme työsuhdetta on parempi kuin nolla työsuhdetta. Teidän työllisyyspolitiikkanne osoittaa sen, että te tähtäätte nollaan. Vaihtoehdot tähtäävät siihen, että niitä toki voi olla useampia. Parempi tietysti, kun on.

En minä tätä mallia kaiken työttömyyden ratkaisevana ole pitänyt, mutta ei tämä myöskään puhdas temppu ole tällä tavalla työllistää. Te olette koko sen ajan, jonka te olette ollut vallassa, käyttäneet pelkästään temppuja, tukityöllistämistä. Temppu tempun perään ja työllistämistulokset ovat tähän asti olleet pelkkiä temppuja. Tässä olisi yksistään enemmän työllistämismahdollisuuksia kuin kaikissa teidän tempuissanne tähän asti yhteensä ja myös siinä, mitä te vaalikampanjassanne lupasitte.

Keskustelua siitä, mitkä olivat talouskuplan puhkeamisen ja työttömyyden syyt, on monesti käyty. Minä en siihen nyt tässä aikataulussa pysty puuttumaan, mutta, ed. Elo, kyllä siinä sosialidemokraateilla ja ay-liikkeellä on isompi syntitaakka kannettavana kuin keskustalla konsanaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies, talman! (Ed. Elo: Hyvä, Aittoniemi, pakkoruotsia!) — Kiitoksia! Kielitaidossakin riittää.

Ensinnäkin tekisi mieli ed. Elolle pitää taas pieni kertaus 80-luvusta ja siitä, mitä tapahtui ja kuka teki mitäkin, mutta sillä ei ole mitään merkitystä eikä ole enää poliittista kantavuuttakaan nykyisin syiden ja syytettyjen etsimisellä. Mutta ed. Elo aina silloin tällöin nostaa asian esille.

Mutta, herra puhemies, tästä asiasta ihan aluksi, kun täällä on puhuttu siitä, voiko näiden lakien yhteydessä käyttää piika-nimitystä. Kyllä minä sanoisin, että voi. Minä olen 30-luvulla syntynyt ja elänyt sitä aikaa, jolloin piika oli vielä todellinen piika, ja todellinen piika on kunniaksi tälle laille, koska piiat olivat työn sankareita. He tiesivät, mitä oli työnteko. Monella ei ole ehkä käsitystäkään siitä, mitä todellinen piika aikanaan oli.

Mutta kun tässä on yritystuki- ja verohuojennusmalli, niin olen yrittänyt miettiä, kumpi niistä olisi parempi. Yritystukimalli tässä yhteydessä

on tietysti kokonaisuudessaan uusi. Verohuojennusmallista on puhuttu vuosikymmenet ehkä. Yritystukimalli, jossa tuki maksetaan yhteiskunnan taholta yritykselle, joka antaa työntekijän tehtävään varsinaiselle työnantajalle, on kuitenkin mielestäni, niin kuin muistaakseni ed. Sasi täällä sanoi, kovin byrokraattinen ja monimutkainen. Siihen liittyy eräitä tekijöitä, muun muassa arvonlisävero, ja katson, että yritystukimalli on aika tavalla altis jopa väärinkäytöksille. Sitä on tavattoman vaikea ehkä valvoa. Syntyy kaikenlaisia yrityksiä, jotka pyrkivät tällä mallilla rahastamaan, vastoin kuin lain tarkoitus ja hyötytarkoitus olisi.

Näin ollen verohuojennusmalli, jossa työnantaja saa verostaan vähentää tiettyyn summaan saakka kustannuksia ja työnantajamaksuja, varmasti olisi selkeä ja juuri sitä mallia lähellä, jota täällä on monta kertaa aikaisemmin käsitelty näiden vuosien ja vuosikymmenien aikana, mutta asiasta ei ole todellisuudessa tullut koskaan mitään, toisin sanoen kotiapulaisen palkkakustannusten vähentämisestä työnantajan puolelta verotuksessa.

Mutta jos katsoo hallituksen mallia, joka on valiokunnan mietinnössä, ja vastalauseessa olevaa keskustan mallia — vertailua on tietysti aina helppo tehdä opposition taholta, sen myönnän — kyllähän siinä on aivan selkeä ero keskinäisissä suhteissa.

Hallituksen malli on äärettömän epäsosiaalinen. Tosin tämä ei olekaan mikään sosiaalilaki, mutta niin kuin täällä on todettu, koska vähennykset koskevat vain valtionverotusta, jää useita satojatuhansia ihmisiä pois, jotka eivät voi käyttää tätä hyötyä hyväkseen, jos haluavat palkata työntekijöitä sellaisiin töihin, joita noissa laeissa esitetään.

Kaiken lisäksi tämä on mittasuhteiltaan varsin vaatimaton verrattuna keskustan esitykseen, jonka vähennysmahdollisuudet ovat 25 000 markkaan saakka. Se on hyvin merkityksellinen ja houkutteleva, kun hallituksen kokeilumalli on varsin vähäinen, 5 000—8 000 markkaa laskentatavasta riippuen.

Näin ollen opposition esitys verohuojennusmallista olisi sosiaalinen ja myös houkutteleva, koska se tarjoaisi huomattavasti suurempia mahdollisuuksia työnantajien suuntaan. Täytyy kyllä todeta hallituksen esityksistä, niin kuin varsin hyvin muistamme ja niin kuin täällä on moneen kertaan puhuttu vuosien aikana, että on sitten kysymys verotuksesta tai tietyistä tukimuodoista, kaikki ne ovat lyöneet kovalla kädellä eläkeläistä ja vähäosaista ihmistä ja antaneet sekä verouudistuksen verovähennysten muodossa että muuten etuja suurituloisille. Tämäkin tilanne on selkeästi tämä. Niin kuin sanottu, 770 000 Suomessa on sellaisia, jotka eivät voi teoriassa päästä ollenkaan tämän lain vaikutuspiiriin, toisin sanoen saamaan apua niihin töihin, joita yhteiskunnan tuella kotona teettäisivät. Näin ollen keskustan malli on ehdottomasti parempi. Vaikka sitä voidaan tietysti sanoa populistiseksi, koska se on opposition tekemä, niin kyllä se olisi varmasti ihan tasapuolisesti arvostellen toteuttamiskelpoisempi kokeilu.

Mutta, herra puhemies, yleensä tässä mallissa täytyy sanoa, että ei kyllä oikein mieli mettä keitä — oliko se nyt Kalle Päätalo vai kuka niin sanoi kirjassaan — kun katsoo tätä systeemiä. Minä ymmärrän, että yhteiskunta tukee kotona tehtävää työtä, lastenhoitoa ja tuon tyyppistä kotityötä, mutta minä en ymmärrä sitä, että lähdetään niin pitkälle, että joku voi korjauttaa keittiönsä tai olohuoneensa yhteiskunnan kustannuksella ja että vapaa-ajan asunnon remontit liittyvät tähän, niin kuin keskustan ehdotuksessa, ja vielä tonttiakin voidaan kunnostaa yhteiskunnan kustannuksella. Tontti voi olla joskus satakin hehtaaria, jos vähän väljemmin katsotaan.

Toisin sanoen kyllä minun mielestäni tässäkin asiassa mennään hiukan liian pitkälle. Vuorineuvos voi teettää työn vapaa-ajan asunnollaan ja muualla, suurituloinen korjauttaa keittiönsä ja vapaa-ajan asuntonsa ja laitattaa vielä "kivilöitä polkuloi pieleen", niin kuin Rokka sanoi Tuntemattomassa, tontillaan yhteiskunnan kustannuksella, kun 770 000 eläkeläistä ja muuta pienituloista eivät pääse millään tavalla nauttimaan tästä asiasta. Kyllä tämä laki, herra puhemies, surkeasti on pielessä sosiaalisesti. Tämä suosii hyvätuloisia voimakkaasti ja jättää pienituloiset täysin ulkopuolelle. Vuorineuvos saa tukea mökilleen mutta eläkeläinen ei saa. Siinä mielessä tämä koko homma on susi, eikä minun vanhakantaista ajatteluani oikein tue millään tavalla, että tällaisia tukimuotoja pitäisi vuorineuvosten suuntaan antaa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Voi todeta, että nämä molemmat mallit ovat myönteisiä. Molemmissa on tietysti kielteisiä ja myönteisiä puolia, mutta pääosin, kun katsoo kokonaisuutta, kyllä minä kallistun myönteisyyden puolelle ja olen sitä mieltä, että näitä pitää kokeilla. Tietysti toiveena olisi ollut se, että näitä molempia olisi voinut kokeilla koko maassa yhtäai-

kaisesti, jolloin ihmiset olisivat saaneet valita koko maassa sen mallin, mitä lähtevät käyttämään.

Perusteluna on lähinnä se, että ihmisillä on erilaisia tarpeita siinä mielessä, että jotkut ovat varakkaampia, ja heille verohuojennusmalli olisi parempi. Sitten on köyhempiä, jotka eivät paljon verovähennysmallista hyödy. Silloin hyvitysjärjestelmä olisi huomattavasti parempi. Se tulisi kertaheitolla, eikä olisi sen pitempiä viiveitä, systeemiä eikä byrokratiaa sen ihmisen osalta olisi. Nämä järjestelmät pitää rakentaa siten, että ei ole kynnyksiä eikä virastoissa juoksemisia, että saa tällaisen palvelun itselleen.

Aikaisemmasta keskustelusta, mitä on käyty, vetäisin muutaman asian yhteen. Niin kuin jossakin vastauspuheenvuorossani totesin, nyt on syntynyt maahan paljon työttömien osuuskuntia. Minusta se on hyvä järjestelmä sinänsä. Tapasin joitakin konkurssiin menneitä yrittäjiä, jotka ovat yrittäneet päästä normaalin yritystoiminnan alkamiseen konkurssin jälkeen, ja se näyttää mahdottomalta. Heillä on ammattitaito ja monenlaista osaamista tallella, mutta he eivät vain pääse millään alkuun.

Nyt ilmeisesti osuuskuntamallissa mahdollistuu se, että he voivat käyttää hyväkseen vähän vapaammin taitojaan, jotka ovat oppineet. Siinä mielessä hyvitysmalli, jossa yritys saa tuntikohtaista alennusta 33 markkaa tunnissa palvelusta, joka myy kotitaloudelle, mahdollistaa nyt kohtuullisen hyvin minusta kuitenkin köyhempien ihmisten palvelunsaannin ja antaa osaaville ihmisille, jotka osuuskunnan kautta ovat tätä tekemässä, mahdollisuuden tarjota palvelujaan.

Oppositio on kovasti arvostellut sanoen, että kokonaisuutena tämä on virheliike. Mutta kun miettii, mitä menneinä vuosina tapahtuikaan, niin jos silloin, sanotaan kolme neljä vuotta sitten, olisi lähdetty kokeilemaan, nyt meillä olisi huomattavasti enemmän kokemusta. Jos oppositio on ollut sitä mieltä, että tällainen verohuojennusmalli olisi hyvä, missä myös kunnallisverosta voidaan saada verohuojennusta, se olisi pitänyt toteuttaa jo ajat sitten. Mutta tämä on sellaista jossittelua, ja sen ymmärtää tietysti opposition taholta, että aina pitää löytää sellainen huono asia ja sitä käydä ronkkiman ja sanoa, että taas on väärin tehty joitakin asioita.

Mutta jostakin on lähdettävä liikkeelle, ja siinä mielessä on hyvä, että edes nyt tehdään jotakin, mikä on kuitenkin näköaloja mahdollistava. Uskon, että tässä tapahtuu paljon enemmän työllistymistä kuin se 3 000, jota laskelmat osoittavat: Yli 3 000 mies- tai naistyövuotta pitää saada aikaiseksi, niin silloin se tulee kustannusneutraaliksi.

Jos olisi kokeiltu päällekkäin molempia malleja koko maassa, se olisi tietysti mahdollistanut huomattavasti isomman työllistymisen. Mutta näyttää siltä, että kynnykset olivat olemassa jo näinkin tätä toteuttaa, mutta onneksi se meni läpi valiokunnassa, järki voitti ja käytiin laskemaan, mikä mahtaa olla kustannusvaikutuksiltaan, ja todettiin, että tämähän näyttääkin kohtuullisen hyvältä. Saatiin edes maa jaettua näin kahtia, niin kuin tässä tehdään. Toivotaan vain menestystä, että se antaisi hyvän tuloksen. Koska hallituksen taival on jo ohi puolivälin, nyt pitäisi näkyä jo tälläkin sektorilla jotain. Kaikki muruset on otettava talteen ja pyrittävä siihen, että puolentoista vuoden päästä työttömyys on huomattavasti alempana mitä tänä päivänä. Tämähän ei sinällään sitä ongelmaa vielä ratkaise.

Sitten täällä on puhuttu Leppäsen paketista. Lähinnä kokoomuslaiset kansanedustajat ovat kovasti mananneet sen nimiin, että se pitäisi viedä sellaisenaan läpi. Siihen sisältyy sellainen harhaluulo, että työttömyysturvaa leikkaamalla saadaan työpaikkoja syntymään. Mutta kyllä siinä ajattelussa on enemmän se näköala, että saadaan ihmiset kurjempaan asemaan. En minä usko, että sillä yhtään työpaikkaa syntyy, eikä työttömyysturva sinällään ole työllistymisen este. Jokainen kansanedustaja kyllä voi kokeilla sitä itse, jos haluaa, sitten kun ei enää ole kansanedustaja. Jos ei eläkkeelle pääse, voi ollakin, jos ei ole virkamies, että "pääsee" työttömien jonoon kokeilemaan sitä autuutta, mikä on työttömänä olo. Itse tiedän sen, olen sen verran monta kertaa saanut työttömyyspäivärahaa; en ole nauttinut sitä, mutta saanut. Kyllä siinä ihmisen elintaso laskee. Sitä ei voi millään kehua, että työttömien asema hirveän hyvä on. Kyllä meidän muuta kautta pitää löydä työllistämisratkaisut, ei sillä tavalla, että pudotetaan työttömyysturvaa alas, jolloin se tarkoittaa sitä, että pakotetaan ihmiset ottamaan vaikka minkälainen työ, mistä ei oikein saa mitään palkkaakaan.

Ilmeisesti kepun työreformi lähtee siitä; siellä puhutaan sellaisesta mallista, jossa alle viiden henkilön yrityksissä perälautana periaatteessa palkan määrälle olisi pelkästään minimipalkka, mitään muuta ei määrättäisikään, ja kaikki palkka määräytyisi sen mukaan, miten yritys menestyy. Sen voi kuvitella, minkälaiseen yhteiskuntaan se johtaa, kun ihmisillä kuitenkin, myös yrittäjillä, on ahneus siitä, että kuvataan tilanne

aika kurjaksi. Miten työntekijä siellä viiden henkilön yrityksessä voi osoittaa, että kyllä tämä firma pärjää tässä kohtuullisen hyvin ja minulle pitäisi vähän saada lisää palkkaa. Kyllä ne ihmiset menisivät minimipalkalle. Eikä sen tyyppiseen yhteiskuntaan Suomea haluaisi ajaa missään vaiheessa.

Sen takia kokoomustovereille voisi todeta, että lopetettaisiin nyt puheet työttömyysturvan kuppauksesta. Sitä tehtiin — tässä on toista vuotta ollut huonompi työttömyysturva voimassa — enkä usko, että se on yhtään vaikuttanut ainakaan työllisyyden parantamiseen. Kyllä siihen on muut syyt ollut kuin työttömyysturvan leikkaukset.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahtela totesi, että olisi ollut hyvä jo aikanaan aloittaa tämä kokeilu, että nyt oltaisiin vahvemmalla pohjalla. Tätähän on tietysti aikanaan yritetty, muun muassa ed. Hurskainen puhui asiasta. Silloin tämä liikkui lähinnä kotiapulaispuolella. Mutta siihen aikaan sosialidemokraatit, jotka olivat vielä köyhän ja vähäosaisemman ihmisen asialla, kuvittelivat, että kotiapulaisjärjestelmä avustaa etupäässä hyväosaisia, kun he pitävät kotiapulaista ja saavat vähentää tiettyjä osia hänelle maksetusta palkasta.

Tässä nähdään nyt, että kun sosialidemokraatit ovat olleet kokoomuksen talutusnuorassa, he ovat nyt valmiit hyväksymään tällaisen verohyvitysjärjestelmän, joka tässä on toisena järjestelmänä ja suosii selkeästi hyväosaisia ja jättää suuren osan, yli 700 000 pienituloista, lain soveltamisen ulkopuolelle. Sosialidemokraatit eivät aikanaan, silloin kun olivat vielä vähäosaisen puolella, olisi hyväksyneet tällaista järjestelmää. Nyt, kun he ovat olleet kokoomuksen koulussa nämä vuodet, hyväksytään mikä vain tällainen järjestelmä, joista tämä toinen, verohyvitysjärjestelmä, on juuri vähätuloisia syrjivä. Tämä toinen ei nyt olekaan semmoinen, että sitä voitaisiin puhua vähäosaisia syrjiväksi.

Mutta näin sosialidemokratia muuttuu, ed. Lahtela. Olisi mukavaa, kun toisitte ne perusteetkin esille, minkä vuoksi se on muuttunut.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemeltä voisi kysyä, ketkä tässä ovat huono-osaisia ja hyväosaisia. Minusta kaikkein huono-osaisimpia tässä ovat työttömät, jotka eivät pääse töihin. Jos tällä voidaan auttaa niitä ihmisiä siten, että he työllistyvät, saavat pitkäaikaistyöttömyysputkensa katkaistua, niin eikö se ole hyvä asia?

Toiseksi kun tällaisessa monipuolue-sateenkaarihallituksessa on erinäköisiä tahoja, niin tässähän ovat tainneet kaikki saada tahtonsa läpi. Toinen on hyvitysmalli, jossa ihminen saa heti edun käteensä halvempana hintana ostaessaan palveluita osuuskunnista tai yrityksistä, ja se jos mikä on köyhemmän ihmisen asia, saadaan se hyöty heti eikä tarvitse lähteä verotoimistoon kytistämään, saanko alennusta pidätysprosenttiin, ja köyhemmällä ihmisellä veroprosentti ei paljoa vaikutakaan. Kokoomus tietysti, kun on hallituspuolue, on vedättänyt omaa linjansa ja tästähän tässä tietysti käydään kamppailua, kumpi on parempi. Mutta kuten totesin, kaikillehan tämän pitäisi jatkossa tulla eli koko maassa olisi molemmat järjestelmät yhtäaikaisesti käytössä sitten, kun kokeiluaika päättyy.

Ed. Nurmi: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä hallituksen esitys on saatu aikaan. Tämä esitys on hyvä ns. päänavaus. Mikäli kotitalous työllistää henkilön, on parasta, että se yhteiskunnallinen tuki, mikä annetaan, tulee siinä muodossa, että kotitalouteen palkatun henkilön palkka sivukustannuksineen on kokonaisuudessaan verotuksessa verovähennyskelpoinen.

Perhe on yhteiskunnan perusjalka. Ennen monta sukupolvea asui yhdessä ja perhepiiristä löytyi apu. Nyt maailma on muuttunut ja meidän on kyettävä muuttumaan sen mukana. Nykyisin on apu omaisten hoitoon löydettävä usein kodin ulkopuolelta, on sitten kyseessä lapset, vanhukset tai sairaat.

Verovähennysmalli tukee perhettä, koska kotona asuminen on esimerkiksi alle 3-vuotiaille lapsille tai ikäihmisille inhimillisempää, ja se tukee myös suomalaisia perinteitä. Suomalaiset ovat perinteisesti luottaneet omaan apuun, eivät vieraan apuun. On myös tieteellisesti todistettu, että varsinkin alle 3-vuotiaat lapset sairastavat vähemmän kotona tai kodinomaisissa olosuhteissa hoidettaessa. Tästä johtuen hoitopaikkoja ei jää tyhjilleen ja niistä ei aiheudu turhia kustannuksia, äidit ja isät eivät joudu olemaan poissa töistä, puhumattakaan siitä inhimillisestä puolesta, että lapset saavat olla kotona tuttujen asioiden parissa. Verovähennysmalli on ainoa realistinen tapa työllistää henkilö kotitalouteen. Verovähennysmallilla vältytään myös alipalkkaukselta.

Näyttää olevan niin, että olemme edelleen menneisyyden orjia ja ideologiamme uhreja.

Mieluummin taistellaan uudistusta vastaan edellä mainituista syistä sen sijaan, että saisimme mahdollisimman monet ihmiset mukaan työelämään yhteiskunnan rakennustyöhön mukaan. Perhe on kuin yritys. Siksi myös perheen on saatava samat mahdollisuudet yrittää.

On hyvä, että saimme tämän hallituksen esityksen verovähennysmallista. On vain kovin valitettavaa, että summa on niin pieni, että sillä emme kykene synnyttämään vakituisia työpaikkoja. Suomalaiset haluavat jatkuvuutta työhönsä. Siksi lapsen ja ikäihmisten hoitajaa ei voida jatkuvasti vaihtaa. 5 000 markan verovähennysmallilla ei ole näkyvissä, että pitkäaikaisesti voitaisiin ihmisiä työllistää. Yksi vaihtoehto kokeiltavaksi olisi ollut sellainen verovähennysmalli, että esimerkiksi kolmen vuoden ajan kotiin palkatun henkilön palkka sivukuluineen olisi kokonaisuudessaan verovähennyskelpoinen.

Kotiapulaiset eivät enää ole herraperheiden status. Kotiapu on monille tämän päivän lapsiperheille ja ikäihmisille elämän perusedellytys päivästä toiseen selviytymisessä. Kyse on nähtävästi renessanssiin nousevasta aatteellisuudesta, joka kärjistää oikeiston ja vasemmiston välit.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sydämen lämmöllä kuuntelin ed. Nurmen puheenvuoroa, kun hän aivan selvästi asettui tukemaan keskustan vastalauseessa esitettyä vaihtoehtomallia. Siinähän tämä hyväksi tuleva summa verotuksessa on enintään 25 000 markkaa. Kun minä tiedän, että ed. Nurmi on kovasti myös vähäosaisten ihmisten asialla, niin myös se, että tässä vähennys voidaan suorittaa myös kunnallisverotuksessa, auttaa nimenomaan vähäosaisten ihmisten asemaa. Te puhuitte aivan keskustan vastalauseen puolesta, ja kun se tulee äänestykseen, niin ilman muuta katson sille puolelle ja näen, että siellähän se ainakin yksi punainen valo pilkottaa, ja se on ed. Nurmen sosiaalista mielenlaatua osoittava punainen valo.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Nurmen puheenvuorosta jäi korviini soimaan se, kun hän sanoi, että tällä verotukimallilla voidaan estää alipalkkaus. Ed. Nurmi, olisi mielenkiintoista tietää, mikä on alipalkkaus, mikä on ed. Nurmen käsitys siitä, minkälaisen palkan esimerkiksi kotitaloustyötä tekevä henkilö ansaitsisi. Kun esimerkiksi olen täällä esittänyt sellaisen mallin, että se olisi suurin piirtein 5 000 ja 6 000 markan välillä, mihin ehkä keskituloisella tai sitä varakkaammalla perheellä olisi mahdollisuuksia, niin mitä mieltä olette siitä? Minkälaisia perheitä, ed. Nurmi, ovat ne, jotka pystyvät tällaista kotitaloustyövoimaa palkkaamaan?

Kun täällä esimerkiksi ed. Sasi totesi, että tuollainen 5 000—6 000 markan palkkaus on sellainen, mitä siivoojat saavat, minun mielestäni tilanne on vain se, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, kun otetaan siitä verot pois, sillä ihminen ei enää tule toimeen. Se on yksinkertaisesti niin, että hän tarvitsee kaikenlaista yhteiskunnan tukea pystyäkseen elämään. Tosiaan kun täällä kokoomuslaisissa puheenvuoroissa on mainittu, että pieni- ja keskituloisetkin ihmiset voisivat palkata tällaista kotitaloustyövoimaa, niin tosiaan olisi sitäkin aiheellisempaa tietää, mitä ed. Nurmi ajattelee näiden henkilön ansaitsevan kuukaudessa.

Ed. N u r m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pienituloiset ihmiset saavat toimeentulotukea ja muuta kotiapua ja kotipalvelua yhteiskunnan järjestämistä organisaatioista. (Ed. Elo: Se on eri asia!) — Mutta kysyitte, miten pienipalkkaisimmat voivat tulla toimeen. Uskon, että tulevaisuudessa tulevat asiat olemaan niin, että pienestäkin työstä tulee asiallinen korvaus ja eläkejärjestelmä ja kaikesta työstä voidaan järjestää verovähennystä, koska meidän on pakko mennä siihen, jotta voimme työllistää ihmiset. Kun kysyitte, mikä palkka pitää maksaa ihmisille, niin työstä pitää maksaa palkka sen mukaan, mitä työtä tehdään. Jos ed. Elo on vähääkään perehtynyt kotitalouksien työllistämiseen, niin hän tietää, paljonko maksetaan minkäkin ikäisen lapsen hoidosta. Sen mukaan maksetaan palkkaa.

Esimerkiksi kansanedustajat, varmasti ed. Elokin, ovat saaneet kirjeitä, miksi me tarvitsemme avustajia tai miksi emme anna töitä, kun meillä on niin suuri palkka. Myös me voimme ottaa henkilöitä töihin kotiimme. Esimerkiksi ne naiset ja miehet, joilla on pieniä lapsia taikka ikäihmisiä hoidettavana kontollaan, me voimme työllistää ihmisiä, ja se on työnantajan ja työntekijän välinen sopimus, mitä palkkaa siitä maksetaan. Se on hyvin erilainen eri tapauksissa. Sillä, että voidaan kokonaisuudessaan sivukustannuksineen palkka vähentää verotuksessa, me takaamme sen, että palkka on asiallinen ja riittävä ja asia on hoidossa sen sijaan, että se on vain osittain ja saamme vain vääristyneitä tuloksia aikaan.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin ed. Aittoniemelle, että olemme liikuttavan yksimielisiä siitä, että parempiosaisilla aina menee paremmin Suomessa ja parempiosainen pystyy hoitamaan asiansa huomattavasti paremmin jopa ilman yhteiskunnan tukea, jopa kotiavunkin suhteen. Siinä olemme aivan yhtä mieltä. Senpä vuoksi juuri sosialidemokraatit ovat vahvasti lähteneet siitä, että verovähennysmallin rinnalla on toisenkinlainen malli, joka nimenomaan pystyy omalta osaltaan ja rakenteeltaan takaamaan tietyllä tavalla myös sen, että vaikutus tulee myös vähempiosaisen hyödyksi. Minä vain ymmärsin, jos nyt ymmärsin ed. Aittoniemen puheen oikein, että hänhän vähän kritisoi verovähennysmallia, mutta ymmärtääkseni keskusta on kyllä varsin raivokkaasti puolustanut vain tätä mallia ja pitänyt toista mallia vähän huuhaakokeiluna, valitettavasti.

Olisin puuttunut vähän ed. Komin puheenvuoroon, kun hän alussa mainitsi ikään kuin Rakennusliiton kantana, että Rakennusliitto vastustaa, koska yritystukimalli vääristää kilpailua. Totean kuitenkin tähän, että Rakennusliitto ei ole kyllä määritellyt missään vaiheessa virallista kantaansa tähän kysymykseen. Sieltä on toki erilaisia näkemyksiä esitetty ja lähinnä rakennusalan elvytystyöryhmä on ottanut asiaan kantaa, ja itsekin olen tuossa työssä ollut mukana, mutta tämä kannan määrittely tapahtui kyllä varsin aikaisessa vaiheessa ja itse asiassa tämä asia tuotiin esille vain muutamassa artikkelissa, joissa lämmettiin hieman enemmän verovähennysmallille. Mutta tässä matkan varrella, kun tietyt tosiasiat ja selvitystyöt on tehty ja havaittu, että verovähennysmalli ei välttämättä olekaan ihan oikeudenmukaisin malli kaikilta osiltaan, uskon, että sielläkin toisen tyyppisiä ajatuksia asiasta on. Mutta totean todella, että mitään virallista kantaa liiton päätäntäelimissä asiasta ei ole varmastikaan tehty. Tarkistin sen tänä aamuna.

Todella olosuhteet, kun toimi tämä rakennusalan elvytysryhmä, josta meidän jäsenlehtemme kirjoitti, olivat hieman toisenlaiset ja tähän päivään verrattuna vähän puutteellisin tiedoin kannanmäärittelyjä tehtiin. Ne olivat selkeytymättömät.

Täällä on mainittu ed. Komin puheenvuorossa ja monessa muussakin puheenvuorossa se, että yritystukimalli mahdollisesti on omiaan lisäämään harmaan talouden osuutta. Olen todella huolissani, jos tämä malli johtaa sen lisääntymiseen. Sitä on liian paljon tänä päivänä. Olen ollut huolissani heti tämän harmaa talous -keskustelun alkuvaiheessa. Itse asiassa olin niitä ensimmäisiä, jotka organisoidusti lähtivät harmaata taloutta kuriin saattamaan. Tosin siinä on vielä erittäin paljon tekemistä, päästäänkö koskaan sellaiselle tasolle, jota me esimerkiksi rakentajina olemme tässä asiassa toivoneet.

On aivan selvää, että väärinkäyttömahdollisuus on olemassa lähes jokaisessa asiassa. Tuskinpa on niin pientä sirkusta, ettei pelleä porukassa ainakin tähän saakka, ja jokaista asiaa voidaan käyttää erittäin räikeästi hyväksi väärällä tavalla. Senpä takia, niin kuin varmasti olette panneet merkille, lakiesitykseen on kuitenkin pyritty luomaan mahdollisimman pitkälle menevä valvontajärjestelmä, jossa hyvin merkittävää osaa näyttelee myös työn tilaaja yritystukimalleissa. Se on saatava sellaiseksi, että väärinkäyttömahdollisuus koetettaisiin karistella mahdollisimman pieniin. Minusta se on äärettömän tärkeää, se on myös moraalinen velvollisuus niille, jotka tästä asiasta aikanaan tulevat vastaamaan.

Joka tapauksessa kun täällä on kinasteltu tuntikaupalla, kumpi malli on parempi vai onko kumpainenkaan hyvä, minusta tämä on eipäs — juupas-keskustelua tässä vaiheessa. Aikahan sen tulee näyttämään. Tietysti ongelma on se, että nämä eivät kohtaa samoilla alueilla kokeiluvaiheessa, jolloin seuranta olisi huomattavasti parempi ja antaisi varmemman tuloksen, mutta uskoisin, että tällaisellakin järjestelmällä, jota tässä on suunniteltu, siitä jonkinlaisia osviittoja tulevaisuutta varten nähdään, ainakin se, onko sillä kenties niitä työllistäviä vaikutuksia, joita on laskettu. Itse en myöskään usko, että sillä kovin monta kymmentä tuhatta työllistetään, mutta joka tapauksessa jokaisen työttömän, joka saisi elantonsa tämän tyyppisen toimintamuodon avulla, luulisi olevan erittäin tyytyväinen osaansa. Aika näyttää.

Lopuksi toteaisin vain tästä lakiesityksestä, joka täällä on käsittelyssä, että pidän sitä sen verran suuriarvoisena asiana, että kyllä tätä kokeilla kannattaa. Toivottavasti vuoden päästä olemme viisaampia ja mahdolliset jatkotoimenpiteet eduskunta ja hallitus hahmottelevat siinä vaiheessa, kun nähdään, mitä tämä tuo tullessaan.

Ed. H u o t a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähönen sanoi, että Rakennusliitolla ei ole virallista kantaa tähän asiaan, mutta ed. Komi tarkoittikin ilmeisesti asiantuntijaa, joka oli työasiainvaliokunnassa. Sieltä oli liiton lakimies Kyösti Suokas paikalla ja hän

kertoi, miten ongelmallinen tämä tulee olemaan rakennusalalla sen vuoksi, että kotitalouksissa tehtävä työ on perinteisesti ollut työsopimussuhteessa tehtävää työtä, niin kuin ed. Mähönen varsin hyvin tietää. Nyt jos yritystukimallissa syntyy selkeästi kilpailuetu, jos he saavat esimerkiksi korkeintaan 33 markkaa tunnille etua verrattuna työsopimussuhteessa tehtävään työhön, niin siinä on se ongelma eli jos työnantaja suoraan palkkaa ämpärifirman, niin kuin yleensä pienet firmat kotitalousremontteja tekevät, koska isothan niistä eivät ole tähänkään saakka olleet juurikaan kiinnostuneita, niin verrattuna työsopimussuhteeseen siinä tulee tällainen kilpailuristiriita.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli aika mielenkiintoista kuulla, että ed. Mähönen piti yritystukimallia harmaata taloutta lisäävänä mallina. Uskon, että rakennustyön osalta sillä on näitä vaikutuksia, mutta yritystukimallihan koskee koko kotitaloustyön tukea, ja ehkä rakennustyön osuus kuitenkin jää tässä vähemmälle. Näkisin, että se on katsottu vain Rakennusliiton näkökannalta.

Jäin kaipaamaan ed. Mähöseltä, mikä on vaihtoehto yritystukimallille. Me valiokunnassa näimme, että yritystukimalli on vietävä eteenpäin vaihtoehtoisena, jotta saadaan kokemuksia, miten se toteutuu. Kysynkin ed. Mähöseltä, onko hänellä jokin muu vaihtoehto eli lähteekö hän puhtaasti vain verotukimallista.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komille totean, että ehdottomasti kannatan yritystukimallia. Tätä halusin sanoa, mutta pidän molempia vaihtoehtoja, koska asiassa ollaan näin pitkällä, kokeilemisen arvoisina.

Ed. Huotari on aivan oikeassa siinä, että ei tämä mikään yksiselitteinen asia ole. Me tiedämme molemmat erittäin hyvin, mitä rakennusalalla on tapahtunut ja mitä tapahtuu tänä päivänä. Ilmeinen pelonsekainen aavistus on, että jatkossakin tapahtuu sellaista, joka ei olisi suotavaa. Näinhän tämä asia on. Mutta haluan korostaa sitä, että tässähän ei varsinaisesti tietenkään työntekijän kannalta katsottuna puututa työsopimuksen ehtoihin sinänsä eikä palkkakysymyksiin. Kyllähän tässä pitää lähteä ilman muuta siitä, että työntekijä saa palkkansa vähintään työehtosopimuksen minimisäännösten mukaan, joten siinä suhteessa turva on työntekijän kannalta aukoton ja hyvä.

Ed. H o l o p a i n e n : Herra puhemies! Puheenvuoroni on lyhyt, joten pidän sen paikaltani.

Tässä istunnossa on puhuttu ja käsitelty tätä asiaa monilta eri näkökulmilta eikä tähän kovin paljon uusia ajatuksia ole. Oppositio on osallistunut keskusteluun erittäin kriittisesti ja syyttänyt hallitusta lahoksi ja kykenemättömäksi ja ties miksi. Ihmettelen, miten lyhyessä ajassa oman hallituksen vaikeudet ovat unohtuneet.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että olisi riittänyt yksi kokeilumalli, ja näistä kahdesta mallista paras olisi ollut yritystukimalli, jota muistaakseni myöskin ministeri Alho on aiemmin kannattanut ja kannattaa varmaan nytkin. Nyt kumminkin ratkaisuksi on nostettu molemmat mallit, sekä yritystuki- että verovähennysmalli, ja kokeilualueeksi koko Suomi. Tämä sopuratkaisu on ihan hyvä, ja täytyy muistaa, että kysymyksessä on vain kokeilu. Sitten, kun tulokset ovat selvillä, voidaan tehdä pidemmälle meneviä johtopäätöksiä, kannattaako näiltä pohjilta tehdä uusia ratkaisuja. Mielestäni jokainen työpaikka on tervetullut. Tämäkin kokeilu tuonee uutta työtä. En ole niin toiveikas, että odottaisin isoja työpaikkojen lisäyksiä, mutta työttömyyden pienentämiseksi kyllä kannattaa edetä lyhyinkin askelin.

Jonkin verran minua on häirinnyt se, että keskustelun yhteydessä on puhuttu myös työttömyysturvaleikkauksista, vaikka tämä ei olekaan päivän aihe. Samanaikaisesti pitäisi puhua myös pääomaveron huomattavasta korottamisesta.

Ed. E l o : Herra puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että mielestäni on hyvä, että molempia malleja nyt kokeillaan, sekä yritystukea että verotukea, vaikka omasta puolestani olen kuitenkin hyvin taipuvainen siihen, että kysymys edelleen on marginaalisista parannusehdotuksista työttömyyteen, joita sinänsä tietysti pitää tervehtiä tyydytyksellä. Kyllä edelleenkin uskoni on se, että kyse lähinnä on kuitenkin, kun verrataan raha- ja talouspolitiikan mahdollisuuksia vaikuttaa, tempuista. Niillä ei käsittääkseni oleellisesti pystytä muuttamaan työllisyystilannetta.

Täällä on jo keskustelussa käynyt esille se oikeastaan voisi sanoa perinteinen vastakkainasettelu, mikä oikeistolla ja työnantajilla ja toisaalta vasemmiston edustajilla on, eli kysymys siitä, mistä tai miten uusia työpaikkoja parhaiten luodaan, joustoilla ja rakenteellisilla muutoksillako, jotka itse asiassa kai tarkoittavat samaa ja joilla tarkoitetaan käytännössä palkkojen ja muiden työehtojen heikentämistä. Keskustahan nimittää

tätä keskustan työreformiksi, ja tänään olemme kuulleet kokoomuksen taholta uuden nimen. Se onkin Leppäsen paketti. Leppäsen paketin keskeinen sisältöhän oli se, että verotusta voidaan helpottaa, kun samanaikaisesti kaikkein pienipalkkaisimmilla aloilla lasketaan palkkoja. Se tarkoittaa sitä, että yhteiskunta joko maksaa näille henkilöille tukea jotain kautta tai että henkilö tulee, niin kuin esimerkiksi juuri Amerikassa ja Englannissa, hakemaan kahta kolmea eri työsuhdetta, jotta hän yleensä pystyisi tulemaan toimeen.

Mielestäni ennen kuin mennään sitoutumaan mihinkään Leppäsen pakettiin, kannattaa tarkkaan miettiä, minkälaista yhteiskuntaa me suomalaiset todella haluamme niin oikeistossa kuin vasemmistossa. En minä halua englantilais-amerikkalaista mallia, jossa on suuri köyhien luokka, joka käyttää pientä sosiaaliturvaa hyväkseen tai on kerta kaikkiaan köyhyyden rajan alapuolella.

Kuten olen täällä jo todennut, esimerkiksi ed. Kemppaisen puheenvuoro, jossa hän sitoutui hyvin pitkälle Margaret Thatcherin malleihin, oli puhdasta raakaa kapitalismia, jota on erittäin vaikea ymmärtää keskustan taholta. Oikeiston, lähinnä kokoomuksen ja työnantajien taholtahan tähän ollaan totuttu.

Puhemies! Vielä lyhyesti tässä totean, ennen kuin tulen asuntojen korjaustarpeeseen ja sen mahdollisesti luomiin työpaikkoihin, muutaman sanan raha- ja talouspolitiikan merkityksestä. Lyhyesti kertaan sen, että me suomalaiset olemme nähneet 90-luvun alun aivan järjettömän raha- ja talouspolitiikan, joka on johtanut tilanteeseen, jossa me nyt erilaisilla konsteilla yritämme luoda työpaikkoja, vaikka ilman aitoa ostovoiman lisäystä, kulutuskysyntää, ei pystytä kuitenkaan etenemään. Me muistamme kaikki ns. vahvan markan tai vakaan markan ajat, jolloin korot nousivat pilviin, kymmeniin prosentteihin, mikä aiheutti valtavan suomalaisten työpaikkojen kadon. Me muistamme ne veronkiristykset, joita Iiro Viinanen ja Esko Aho toteuttivat. Kun esimerkiksi ed. Kallis täällä puolusti sitä, että ne olivat välttämättömiä, täytyy kyllä sanoa, että kun ed. Kalliskin on toiminut kauppaoppilaitoksen rehtorina, ihmettelen kyllä vähän, mitä oppeja ed. Kallis on esimerkiksi entisille oppilailleen antanut raha- ja talouspolitiikan osalta.

Vielä lopuksi haluan todeta, että totta kai valmistautuminen Emuun on osaltaan kiristänyt meidän raha- ja talouspolitiikkaamme. Tämä asiahan on aivan selvä eurooppalaisessa keskustelussa. Jos te seuraatte saksalaista tai ranskalaista keskustelua, kaikki myöntävät sen. Kun joudutaan kriteerien vuoksi jatkuvasti leikkaamaan, heikentämään ihmisten ostovoimaa ja sitä kautta kulutuskysyntää, se heikentää työllisyyttä. Tämä on ollut eurooppalainen ilmiö ja sillä on selviä heijastusvaikutuksia myöskin Suomen oloihin.

Voidaan tietysti sanoa, että kun valtion velka päästettiin sellaiseen kasvuvauhtiin, kuin se viime vaalikaudella päästettiin, on selvää, että joka tapauksessa olisi pitänyt jotakin tehdä. Siinä on tietysti monenlaisia eri malleja, joihin nyt ei ole mahdollisuus mennä, mutta vielä kerran sanon: Meillä on tämänkin päivän tilastojen mukaan alhaisin inflaatio Euroopan unionin maista, mikä on tulosta siitä, että meillä reaalikorot ovat edelleen erittäin korkeat. Sitten ihmetellään, miksi investointeja ei synny.

Voin todeta muuten, että vaikka korot, siis nimelliskorot, ovat alentuneet, mihin kaikki poliitikot aina viittaavat, investoinnit vähenevät tänä ja ensi vuonna. Ei se automaattisesti, että annetaan niin sanotusti happea, kun saadaan korot alas, kun leikataan sosiaaliturvaa, työttömyysturvaa jne., johda uusiin investointeihin. Sitä paitsi monta kertaa esimerkiksi suurteollisuudessa jokainen investointi vähentää itse asiassa työpaikkoja. Minun mielestäni tämä on hyvin mielenkiintoinen yhdistelmä. Me puhumme alempien korkojen puolesta, koska se muka vaikuttaa automaattisesti työllisyyteen. Minusta siinä on suuri kysymysmerkki, jota jokaisen kannattaa keskuudessaan miettiä.

Herra puhemies! Ihan lopuksi haluan vain todeta sen, että laki mahdollistaa verotuen antamisen myöskin kunnossapito- ja perusparannustyöhön. Maan päälehdessä Helsingin Sanomissa oli eilen hyvin mielenkiintoinen artikkeli, jonka otsikko oli: "Asuntojen korjaustarve 100 miljardia markkaa". Lainaan, herra puhemies, aivan lyhyesti siitä:

"Suomessa on pelkästään asuntokannassa patoutunutta korjaustarvetta lähes 100 miljardin markan edestä. Siten asuntokannassa olisi patoutunutta korjaustarvetta seuraavien kymmenen vuoden ajaksi 9,6 miljardin markan arvosta vuodessa. Tämä toiminta loisi asuntokorjaustoimintaan arviolta 39 000 uutta työpaikkaa. Padon purkamisen ohella tulisi säilyttää nykyisen rakentamistoiminnan taso. Nykyvolyymi ja pato yhteenlaskettuina vuositason asuntokorjaustoiminta olisi lähes 23 miljardia markkaa, joka työpaikkoina tarkoittaisi noin 92 000 työpaikkaa."

Herra puhemies! Mielestäni tässä on todellisia lukuja. Kun me asuntojen ja muiden rakennusten

peruskorjaustoimintaan antaisimme todellisen yhteiskunnan tuen, olen aivan varma siitä, että kymmenen seuraavan vuoden aikana tämä malli suurin piirtein toteutuisi eli meillä olisi 39 000 uutta työpaikkaa rakentamistoiminnassa. Toivon, herra puhemies, että tämä vihje, joka nyt on Rakennustutkimus Oy:ltä tullut, otettaisiin huomioon.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Elo osui nyt todella nappiin todetessaan, että tässähän on kysymys siitä, minkälaista yhteiskuntaa me haluamme. Tässä on olemassa kokoomuksen tarjoilema Leppäsen malli ja sille vaihtoehtona jokin muu malli. Mielenkiintoista on se, että kokoomuksen malli on erittäin tutkittu malli, niin kuin arvoisa ed. Elo viittasitte. Se on Yhdysvalloissa tutkittu. Vuoden 93 tilaston mukaan 17 prosenttia työssäkäyvästä väestä muodostaa ns. työssäkäyvät köyhät -ryhmän. Heidät, tämä joukko, on alistettu siihen, että he joka ikinen päivä sen työn tehtyään, jonka tuloilla eivät elä, käyvät sosiaaliturvaluukulla hakemassa sen lisäliksan, niin että pystyvät elämään. Minä ainakaan en haluaisi sellaista yhteiskuntaa Suomesta, en todellakaan. Se on se, jossa jakaantuu kokoomus omaksi ryhmäkseen ja me muut ilmeisesti omaksi.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämän asian yhteydessä on käyty kyllä laajempaakin keskustelua niistä edellytyksistä, minkä kautta syntyy mitäkin työmarkkinoilla.

Merkittävintä on kuitenkin se, että tässäkin yhteydessä on kokoomuksen ja keskustan taholta nostettu voimakkaasti esille ay-liikkeen rooli. Ammattiyhdistysliike ei ole vastustanut koskaan järkeviä ratkaisuja, mutta järjettömiä ehdotuksia järkevienkin ympärille. Sitä on turha vetää tähän yhteyteen, kun se on tullut monta kertaa myös petetyksi edustamiensa väestöryhmien asioita hoitaessaan ja puolustaessaan. Monia tupoja ja muita on rakennettu niillä asioilla, joita kokoomuksen ja keskustan edustajat ovat tänne tuoneet tänäkin päivänä keskustelun piiriin. Tällä hetkellä on taas sama laulu alkamassa, kun tupo näyttää menevän minne on menossa. Mitenkä kurjaksi pitää pienipalkkaisten ihmisten ja työttömien asema ajaa ennen kuin se tyydyttää teitä? (Ed. Rimmi: Ei niin kurjaa varmaan olekaan!) — Ei varmaan olekaan niin huonoa tilannetta, ettei vielä voisi jotakin nirhata poikki.

Tukiaisiahan jaetaan kyllä varsin avokätisesti muuallekin kuin maatalouteen, ja vastikkeetonta tukea on myös jaettu viime aikoina. Minä muistan, että kahden edellisen kierroksen aikana on valtiovallan toimesta annettu moninaisia helpotuksia yrittäjien maksuihin, yhteiskunnan perimiin veroihin ja muihin. Näitten edellytyksenä oli luvattu 100 000 työpaikkaa, mutta mikään sektori ei ole lunastanut tätä lupaustaan.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Elo ja Pulliainen ovat minusta kohtuuttoman rajusti syyllistäneet kokoomusta. Ymmärrän kyllä tietysti, että asiat eivät ole menneet, niin kuin on ajateltu ja työttömiä on paljon, mutta ei kai kokoomus yksin ole syyllinen.

Keskustelun aikana on muistaakseni ed. Zyskowiczin suulla puhuttu Leppäsen mallista. En ole ehkä oikea henkilö vastaamaan, mutta kun täällä muita ei ole, enkä tiedä, mikä se malli on, mutta kyllä minun ymmärtääkseni kokoomuksen tavoitteena on se, että hoidetaan työllisyyttä. Jos siinä hoidossa on esteitä esimerkiksi etujärjestöjen taholta, niin totta kai niihinkin täytyy puuttua. Mielestäni kolmikanta on palvellut hyvin ja se on hyvä, mutta silloin kun ei päästä määrättyihin tavoitteisiin, esimerkiksi työllisyyden parantamiseen, täytyy kuitenkin muistaa, että me kannamme vastuun ja eduskunnalla on lainsäädäntövalta, ja siinä mielessä kritiikki joskus etujärjestöjä kohtaan on ihan oikeutettua.

Mutta päätavoite on kuitenkin se, että työllisyyttä hoidetaan. Kyllä meillä kannetaan tavattomasti huolta työttömyydestä, koska työttömyys on niin monella tavalla valtavan suuri traaginen kokemus ja traumaattinen asia koko suomalaiselle yhteiskunnalle.

Ed. J. Andersson: Arvoisa puhemies! Olen kiitollinen siitä, että tänään ei ole kukaan puhunut alentavasti piioista tai paheksuvasti perheistä, jotka eivät itse jaksa hoitaa kaikkia asioita, vaan haluavat ulkopuolista apua siihen, että hommat kotonakin sujuvat. Enemmänkin on puhuttu siitä, että on kysymys ammattitaidosta, ja siitä, että meidän yhteiskuntamme on tällä hetkellä itsepalveluyhteiskunta, jossa myös ne, jotka ovat huonoja siivoamaan tai huonoja tekemään esimerkiksi puusepän hommia, yrittävät tehdä itse huonolla tuloksella mieluummin kuin antaisivat rahaa jollekin toiselle, joka tekisi paljon paremmin pienemmässä ajassa ja työn jälki olisi parempi.

Kävin itse äsken maksamassa siivouslaskun

pankkiautomaatilla. Kolme tuntia työosuuskunnasta oli 373 markkaa Turussa, Helsingissä kuulema on paljon kalliimpaa. Mutta tuttavallani oli myös ihan samana päivänä siivooja kolme tuntia, ja se maksoi 120 markkaa. Sattumalta tämä ihminen oli luultavasti sairaseläkkeellä. Mielestäni 120 markkaa kolmen tunnin siivouksesta on todella vähän. Se minua ihmetyttää, miten joku on valmis niin kovaan urakkaan niin pienestä hinnasta. Mielestäni meidän suuri tehtävämme juuri nyt on se, että ylitetään se kuilu, mikä on siinä välissä, mitä ihmiset haluavat maksaa ja mitä tarjotaan, niin että voi elää hyvin eikä tarvitse tuntea, että joutuu olemaan jossakin alemmassa kastissa ja joutuu kerjäämään lisää rahaa. Se on meidän tehtävämme, korjata asia niin, että todellakin nämä kohtaavat toinen toisensa, koska se, että ihmiset auttavat toinen toisiaan, palvelevat toinen toisiaan, on ainoastaan positiivista.

Ihminen, joka hoitaa toisen lapsia tai siivoaa toisen kotona, on todella tärkeä ihminen sille toiselle ihmiselle. Ainakin minä olen ihan varma siitä, että rouva, joka tulee meille siivoamaan, ei todellakaan koe, että hän olisi palvelemassa minua, vaan me olemme tasavertaisia ihmisiä. Hän on vain paljon, paljon tehokkaampi kuin minä tässä työssä. Minä maksan siitä mielelläni hänelle palkkaa. Sitten minun pitää taas palvella häntä toisissa ammateissa, missä minä ehkä olen hieman parempi kuin hän. On hyvä, että tästä olemme päässeet pois. Kukaan ei ole täällä kehunut sillä, että itse aina siivoaa ja hoitaa kaikki, vaan me ymmärrämme, että tämä on myös työn jakamista.

Mielestäni tässä kohtaa on kaksi erittäin tärkeää asiaa: toinen on ekologinen kuluttaminen ja toinen työn jakaminen. On varmaan kaikille selvää, että työn jakaminen voi myös olla sitä, että jaetaan työ kotona ja jossakin kodin ulkopuolella niin, että se jakaantuu tehokkaammin ja paremmin.

Ekologinen näkökanta ei ole paljonkaan tullut esiin tänään elikkä se, että jos ihmisillä on hiemankin ylimääräistä rahaa, mihin hän sen rahan käyttää, käyttääkö hän sen lisäkuluttamiseen, tavaroiden ostamiseen, vai käyttääkö hän sen siihen, että hän parantaa elämänlaatua sillä, ettei hänen itse tarvitse tehdä kaikkia hommia kotona, vaan maksaa jollekin toiselle siitä. Tämä on sitä ekologista kuluttamista. Kaikki palveluammatit ovat ekologista kuluttamista. Kukaan ei kärsi siitä, että joku toinen voi paremmin siitä, että hän maksaa toiselle siitä, että hoitaa hänen hommiaan kotona.

Se, että koko maa nyt tuli mukaan kokeiluun, on erittäin suuri menestys, josta kaikkien tulisi olla todella ylpeitä ja iloisia, koska olisi ollut aika inhottavaa seistä täällä, jos olisi ollut ainoastaan Helsinki ja Kuopio kyseessä ja me kaikki muut kateellisina olisimme katsoneet sivusta. Se, että kokeiluun tuli koko maa, oli erittäin suuri menestys, että rohkeutta riitti ottaa tämä riski. Vaikka meidän budjettiimme voi tulla vähän hallaakin, lopputulos on kuitenkin plussan puolella, jos ihmisillä elämänlaatu paranee ja syntyy jopa työpaikkoja lisää.

Mielestäni veromalli on parempi kuin firmojen tukeminen, mutta varmaan molemmissa malleissa on erittäin paljon hyviä puolia. Kun istuin siinä kokouksessa, missä päätettiin, kumpi saa vero- ja kumpi firmamallin, Länsi- vai Etelä-Suomen lääni, niin itse olisin halunnut veromallin omaan lääniini. Mutta koska tiedän, että Helsingissä sille on ehkä vielä suurempaa kysyntää, niin tämä on ihan OK näin, vaikka olen hieman kateellinen teille Etelä-Suomen läänin ihmisille.

Luultavasti tullaan huomaamaan, että veromalli toimii paremmin juuri sen takia, että jos haluaa palkata jonkun ihmisen omaan kotiinsa, joka on erittäin intiimi reviiri, niin ei haluta, että ihminen vaihtuu joka kuukausi. Eli jos tulee siivooja esimerkiksi ja annat hänelle avaimen käteen, että sulje ovi lähtiessäsi, niin on aika iso asia, jos ihminen vaihtuu joka kuukausi tai jos on sama, pysyvä kontakti, johon tulee luottamus. Sen takia on hyvä, että voi palkata suoraan jonkun ihmisen. Se voi olla yritys, mutta jos siinä on vain yksi ihminen, on aikamoinen rumba pyörittää yhden ihmisen yritystä. Mutta jos se on iso siivousyritys, jossa työntekijät vaihtuvat koko ajan, niin on paljon suurempi riski ottaa ihminen eikä luottamus ehkä tulekaan niin syväksi.

Vielä vaikeampaa on ehkä silloin, kun on kyse lastenhoidosta. On vaikea löytää yritystä, josta palkata viikonloppuapua lastenhoitoon, koska siinä henkilösuhde on todella tärkeä, se, että tunnet henkilön. Yrityksenhän ei tarvitse olla suuri, se voi olla myös pieni. Mutta tässä on se suuri tekninen ongelma, miten saat ihmisen vetämään sitä byrokratiaa, yrityksen pyörittämistä. Se ei välttämättä ole iso työ, mutta sellaiselle, joka ei ole koskaan ennen ollut yksityisyrittäjä, se tuntuu todella isolta työltä.

Sen takia luulen, että verotusmallilla syntyy enemmän työpaikkoja. Ehkä me saamme myös Turkuun tämän veromallin jonkin ajan kuluttua. Sitä toivon todella paljon.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. J. Anderssonille voisi todeta, että ei ole ongelma, tuleeko siitä yrityksestä sama henkilö vai ei, koska onhan kotilääkärijärjestelmääkin kehitetty terveyskeskusten puolella, ja se ilmeisesti toimii aika hyvin, eli nimetään yksi lääkäri hoitamaan tiettyjen alueiden tai perheiden asiat. Tässä yritysmallissa kuitenkin lienee aika pieniä yrityksiä, jotka lähtevät mukaan. Ei niissä yrityksissä varmaan satoja ihmisiä ole, muutama henkilö tai enintään muutama kymmenen henkilöä. Sehän on vain hiontakysymys, millä tavalla järjestetään palvelujen tarjonta ja ostaminen. Kyllä kai asiakas viime kädessä määrää, kenet hän haluaa. Hän ilmoittaa tarvitsevansa siivousta. Siellä on Janina, joka osaa hienosti hoitaa sen asian, ja se työttömien firma toteaa, että hyvä, Janina menee sitten sinne, koska sehän on vain tarjonnan ja kysynnän mukaan.

Ed. H. Koskinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Mikä on työttömyyden hinta? Mikä on työn hinta? Eli mikä on kustannusneutraali? Mikä on kokonaiskustannus tai kokonaisedullisuus tai kokonaishinta? Tämä on ollut mielenkiintoista keskustelua, kun haetaan mallia, millä voitaisiin työllistää ihmisiä. Kun sitten löydetään malli, kun huomataan, että kotitalouksissa on tekemätöntä työtä, suurin kompastuskysymys tulee siitä, mikä on kustannusneutraali malli. Niin kuin työasiainvaliokunnan puheenjohtaja Lindroos ensimmäisessä puheenvuorossaan sanoi, tässä tapauksessa asiantuntijat eivät voineet arvioida, mikä on näiden mallien kustannus.

Jos ruvetaan miettimään, miten kustannus lasketaan, lasketaanko se vain siitä, mikä tulee veronalennuksena tai hyvityksinä yrityksille, vai siitä, että ihmiset pääsevät töihin, maksavat veroja, eivät ehkä syrjäydy tästä yhteiskunnasta, palvelu pelaa ja työssä olevat ihmiset, jotka ostavat näitä palveluja, ovat virkeämpiä, niin miten hinta lasketaan? Ilmeisesti laskutikkumiehet, jotka ennen laskutikulla laskivat ja nykyään jollakin muulla, käyttävät monta kertaa väärin nimenomaan tätä, onko kysymyksessä kustannusneutraalius silloin, kun halutaan koko järjestelmää rajoittaa tai estää sen voimaantulo. Se on monessa muussakin asiassa tullut voimakkaasti eteen. Sen vuoksi olen tyytyväinen siihen, että kuitenkin tämä on tullut koko maahan, vaikkakin eri alueille, ja ehkä alueet itse eivät ole pystyneet ollenkaan vaikuttamaan siihen, kumpi malli alueelle on tullut.

Täällä on hyvin paljon puhuttu siitä, että on hyvä, että Uudellemaalle tulee veromalli, mutta se tulee myös Lappiin ja Oulun lääniin. En ole kuullut vielä Oulun läänistä yhtään kuntaa, joka olisi nimenomaan halunnut tämän veromallin, mutta sen sijaan tiedän useita kumppanuuskokeiluja ja kuntia, jotka olisivat halunneet yritysmallin mutta eivät sitä saaneet, koska piti joissain neuvotteluissa järjestellä sopivasti asukkaita eri malleihin. En tiedä, voiko se olla tasavertainen kokeilu. Jos Uudellamaalla on sellaisia ihmisiä, jotka voivat veromallia käyttää tarpeeksi hyväkseen, koska se koskee vain valtionveroa, mutta siellä, missä on vähemmän ihmisiä, he ovat yleensä niin paljon pienempituloisia jo tilastojenkin mukaan, että eivät pysty niin paljon veroetua käyttämään, onko tämä sitten loppujen lopuksi tasapainoista kokeilua? Ehkä olisi ollut parempi lopputuloksen kannalta, että olisi annettu alueiden päättää siitä, minkä mallin ne haluavat.

Tässä yhteydessä voi tietysti ilolla todeta viime perjantain uutisen, että Kainuun työttömyysaste on ensimmäisen kerran viiteen vuoteen alimmillaan eli 22,6 prosenttia. Me olemme siellä erilaisissa kumppanuuskokeiluissa ja muissa työllistämisprojekteissa miettineet, mitkä ovat työllistämismahdollisuudet. Sen vuoksi sieltä on monissakin eri kirjelmissä pyydetty, että pääsisimme yritystukimalliin. No, yritämme kuitenkin verotukimallissa jollakin tavalla hyödyntää niitä ajatuksia, mitä meillä on jo aikaisemmin jopa vuoden ajan mietitty, millä tavalla kotitaloustyötä saataisiin enemmän työllistämään.

Sitten puutun yhteen asiaan, johon täällä ei kovin paljon ole puututtu, ehkä jonkin verran äsken, eli kotitaloustyön palkkaan. Työasiainvaliokunnassa oli asiantuntijana Kotitaloustyönantajain Liitosta puheenjohtaja Nina Mäki-Petäys. Kun kysyin, mikä on sellaisen henkilön palkka, jonka työnantajana on kotitalous, hän usean kysymyksen jälkeen myönsi, että sitä palkkaa ei ole työehtosopimuksin määrätty. Tämä on minusta aika suuri ongelma. Tässä ilmeisesti toteutuu kepun työreformi. Eli kun palkkaa ei ole määritelty, jos henkilö ei työskentele yrityksissä, vaan työllistyy suoraan esimerkiksi verotukimallissa kotitaloudelle, niin minimipalkkaa ei ole määritelty. Silloin voi tulla kysymykseen yhteiskunta, josta ed. Pulliainen muun muassa äsken mainitsi, eli että ihmi-

set eivät tule palkallaan toimeen, koska heidän täytyy mennä sillä palkalla työhön, minkä työnantajat, tässä tapauksessa kotitaloudet, ovat valmiita maksamaan.

Mielestäni tähän olisi pitänyt määritellä minimipalkka, ennen kuin laki tulee voimaan. Mielestäni sopiva minimipalkkataso olisi ollut se, mikä työttömyysturvalainsäädännössä viime keväänä määriteltiin eli 40 x 118 markkaa. Vähintään se taso pitäisi olla, koska työttömyysturvalainsäädännössä vaaditaan, että tämän tasoinen palkkatulo pitää olla niillä aloilla, joilla työehtosopimus ei määrittele palkkaa. Jos henkilö on vaikka 10 kuukautta kotitaloustyössä ja saa palkkaa alle 40 x 118 markkaa kuukaudessa, hänen työssäoloehtonsa ei täyty ja hän ei tule saamaan työttömyysturvaa. Minusta tämä on erittäin suuri epäkohta, jota tässä asiassa ei ole riittävästi huomioitu.

Mikä malli sitten sopii eri töihin? Mielestäni kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöhön sopii osittain yritysmalli, mutta myös verotukimalli nimenomaan niistä syistä, jotka ed. J. Andersson äsken toi esille, eli kotitaloustyön erityispiirteet. Mutta yritystukimalli antaa mahdollisuuden nimenomaan esimerkiksi osuuskunnille, joita nyt syntyy hyvin paljon, jotka ovat minusta erittäin hyvä tapa hoitaa työllisyyttä. Sieltä voisi löytyä uusia työllistämistilaisuuksia paljon. En usko, että on täysin mahdotonta, että sellaisessa esimerkiksi työosuuskunnassa voisi sama henkilö työskennellä kotitaloudessa, jos työn teettäjä tietää, milloin hän tätä työtä tarvitsee.

Kunnossapito- ja perusparannustyöhön mielestäni verotukimalli sopii huomattavasti paremmin kuin yritysmalli nimenomaan sen vuoksi, että siellä on perinteisesti työt tehty työsopimustöinä. Nyt jos yritystukimallissa annetaan huomattava helpotus eli 33 markkaa tunnilta, jos työn teettäjän pitää valita se, ottaako hän yritystukimallin mukaisen ämpärifirman 33 markkaa halvemmalla kuin työsopimussuhteisen työntekijän, joka ei saa tukea, todennäköisesti tämä on vääristävä tekijä, jolloin ämpärifirma sinne todennäköisesti tulee, mikä aiheuttaa sen, että niitä, jotka ovat työsopimussuhteessa normaalisti tehneet kotitalouksissa remontti- ja kunnossapitotöitä, ei enää haluta muuten kuin yrittäjinä palkata työhön ja se pakottaa näitä ihmisiä siirtymään yrittäjiksi. Ongelmana on koko ajan se, että rakennusalalla yksinyrittäjänä on todella hankala toimia, koska työtä ei ole koko ajan ja sosiaaliturva näillä yksinyrittäjillä on todella huono. Siitä muuten ei ollut viime keväänä työttömyysturvauudistuksessa kovinkaan moni kiinnostunut, että yrittäjien työttömyysturvaa olisi parannettu.

Harmaasta työstä olisin muutaman sanan vielä sanonut, eli tämä kokeilu voi osittain auttaa harmaan työn paljastumiseen tai muuttumiseen valoisaksi, mutta mielestäni se ei ole riittävä. Jos työnantaja saa työn huomattavasti halvemmalla teettämällä sen pimeästi, jos vain sivukulut voi vähentää, se ei välttämättä ole vielä tarpeeksi suuri porkkana. Sen vuoksi minusta harmaan työn kitkemiseen tarvittaisiin ehdottomasti sanktio työnantajalle, koska eihän ole harmaata työntekijää, jos ei ole harmaata työnantajaa. Tiedän erittäin monia tapauksia, joissa työntekijöitä on suurin piirtein pakotettu tekemään työ pimeästi tai ainakin osittain, muuten urakkaa ei ole saanut. Luulen, että hyvässä asemassa olevia ihmisiä hieman ehkä arveluttaisi teettää harmaata työstä, jos siitä olisi pelkona jonkin näköinen rangaistus.

Sitten korjaisin erään ed. Sasin esille tuoman asian, kun hän puhui kotitalouksissa tehtävän työn 8 000 markan rajasta, joka tällä hetkellä on olemassa. En tiedä, miten tarkkaan hän rajasi sen, mitä siinä pitää maksaa, mutta eläkemaksut siinä ainakin pitää maksaa ja myös veron osuus. Vaikka työn teettäjän ei itse tarvitsekaan ennakonpidätystä maksaa, joka tapauksessa työntekijä sen joutuu lopullisessa verotuksessa maksamaan, ettei tule väärää käsitystä siitä, että tämä 8 000 markkaa olisi jotakin puhdasta rahaa. Sehän ei tietenkään pidä paikkaansa. Työantajan pitää vielä muistaa ilmoittaa verottajalle, että hän on tällaisen työn teettänyt.

Ed. Komi ja keskustapuolue esittivät, että vähennys pitäisi saada myös kunnallisverosta. Itse olin samaa mieltä, mutta kun mietitään tarkemmin syytä, miksi kunnallisverovähennykseen ei menty, virallinen syy oli se, että kunnille ei haluta mitään lisärasitteita. Juuri keskustapuolue on ollut se, joka koko ajan on tätä linjaa ajanut, että kunnille ei pidä mitään lisärasitteita antaa. Olisi mielenkiintoista kuulla, onko keskustassa laskettu, olisiko tämä aiheuttanut lisärasitteita vai ei, ja mitä mieltä kunnat loppujen lopuksi itse olivat tästä, vai oliko tämäkin vain oppositiopropagandaa, jota täällä perinteisesti on harrastettu.

Palaan vielä alkuun, eli mikä on työn hinta ja mikä on työttömyyden hinta, sitä meidän pitäisi pystyä niissä työllistämistempuissa, joita tämäkin osittain on, arvioimaan vähän laajemmin kuin pelkästään suorana kustannuksena tai etuna, joka siitä syntyy.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka vastauspuheenvuorot eivät välttämättä mitään kannatuspuheenvuoroja kait periaatteessa saisi olla, ilmoitan suhtautuvani hyvin myönteisesti ed. Huotarin äskeiseen kysymykseen, joka koskee valvonnan vaikeutta mahdollisesti pienissä ns. ämpäriurakoissa, niin kuin olemme tottuneet Rakennusliiton puolella sanontaa käyttämään. Näillä on tarkoitettu työnantajia, jotka eivät ole oikein kirjoissa eivätkä kansissa, huseeraavat missä sattuu hyvin puutteellisin tiedoin ja taidoin ja talouksin vähät välittämättä työntekijöitten mistään sosiaaliym. palkkakustannuksista. Niitä jouduttiin paljon hakemaan muun muassa palkkaturvan kautta.

On kuitenkin muistettava, että lakihan periaatteessa, niin kuin varmasti ed. Huotari on perehtynyt perusteellisesti asiaan, lähtee varsin tiukoista säännöksistä, millä tavalla nämä yritykset, jotka voivat tukea saada, on rekisteröitävä ym. Nyt on vain tietysti kysymys siitä, niin kuin varsinaisessa puheenvuorossa sanoin, kuinka tämä saadaan valvottua. Siinä ilmeisesti elinkeinokeskuksille, jotka kai lopullisesti myöntävät tuet, jää aikamoinen vastuu, ja se on varmasti myös meidän kaikkien vastuu. Epäterveet ilmiöt on pyrittävä mahdollisimman tarkkaan karsimaan pois, jos tämä tukimuoto nyt sitten saa ilmaa siipiensä alle.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Huotari sangen analyyttisessa puheenvuorossaan mielestäni käsitteli ihan hyvin muun muassa kustannusneutraalisuutta. Kuitenkin jos sitä jollakin tavalla pyritään laskemaan, jotkin määreethän meidän on pakko hyväksyä, ettei se voi olla pelkästään filosofista, analyyttistä keskustelua. Siinä mielessä näen, että ministeriö on laskenut aika pitkään, että 3 000 työpaikkaa on se raja, jolloin vanhojen työpaikkojen aiheuttamat kustannukset saadaan peitettyä. Meidän tätä on pidettävä ainakin pohjana valtiovarain kannalta ajateltuna, mutta filosofinen osa on tietenkin vallan toinen.

Kuntien lisärasitteesta ehdotimme, että kuntien ja valtion välisessä tulonjakosopimuksessa asia hoidetaan. Emme toki sysää sitä kuntien niskoille siitä syystä, että kunnilla ei suoranaisesti ole työllistämisvelvoitetta vaan se on valtiolla ja työpaikkojen luomisen kautta valtion menot vähenevät. Siitä syystä valtion tulisi tulonjakosopimuksessa ottaa huomioon kunnille tämä asia, ettei tämä ole kunnille sysäämistä.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Kun keskustelua on kuunnellut, on todella tullut siihen tulokseen, että varsin värikkäästi asiaa katsellaan. Se seikka on kuitenkin hyvä, että nämä lakiesitykset eduskunnassa vihdoin ovat. Kyllähän hallituksella ainakin yhtenä selkeänä tarkoituksena on ollut se, että saataisiin edes jossakin määrin lisää työpaikkoja ja myös kuriin harmaata taloutta. Kuinka hyvin harmaan työn valvonnassa sitten onnistutaan, on tietysti nähtävissä vasta sen jälkeen, kun kokeiluaika päättyy.

Hyvin paljon intohimoja ja mielenkiintoa herättikin se, kuka saa minkin kokeilun, kun hallitus päätyi siihen, että kahta eri mallia, veromallia ja yritysmallia, kokeillaan. Ihan pienenä yksityiskohtana haluaisin todeta sen, että omasta mielestäni olisi ollut ehkä vielä selkeämpi ja parempi, jos jokaisella alueella olisi voitu kokeilla molempia ja sen jälkeen vertailla, mikä parhaiten toimii.

Kuitenkin rohkenen omalta osaltani olla tyytyväinen siitä, että Pirkanmaalle, nimenomaan Tampereelle kovien vääntöjen jälkeen saatiin yritysmalli, koska muun muassa kotikaupunkini kumppanuusprojektissa oltiin erittäin kiinnostuneita yritysmallista ja nähtiin, että nimenomaan se tuossa kaupungissa tulisi toimimaan hyvin, koska tällaisia erilaisia yrityksiä on paljon olemassa. Tässä yhteydessä voi vain toivoa projektille menestystä sillä tavalla, että tästä myös mahdollisimman hyvin tiedotetaan, niin että kuntalaiset, jotka erilaisia palveluita käyttävät, ovat hyvin perillä siitä, mistä niitä on saatavilla, millä hinnalla ja kuinka järjestelmä kokonaisuudessaan toimii.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 90/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 262/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 260/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta. Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi poliisin hallinnosta annettua lakia niin, että laki mahdollistaisi poliisikorkeakoulun perustamisen sisäasiainministeriön alaisuuteen. Poliisiopistosta muodostettaisiin näin poliisikorkeakoulu. Ehdotuksessa todetaan, että muodostettava poliisikorkeakoulu olisi ministeriön alainen poliisialan ammattikorkeakoulu. Siellä annettavaan opetukseen ja suoritettaviin tutkintoihin sovellettaisiin soveltuvin osin ammattikorkeakouluopinnoista annettua lakia ja sen nojalla annettuja muita säädöksiä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on ollut eduskunnan päätöksen mukaisesti lausunnolla sekä sivistysvaliokunnassa että lakivaliokunnassa. Asian käsittely on viivästynyt syistä, joista lakivaliokunta selkeästi tuo esiin oman kriittisen arvostelunsa. Lakivaliokunta toteaa arvostelussaan, että hallituksen esitys on monin osin ollut puutteellisesti valmisteltu. Tähän myös hallintovaliokunta on yksimielisessä mietinnössään yhtynyt.

Hallintovaliokunta on korostanut, että poliisin koulutuksen kehittäminen samoin kuin poliisitointa koskevan korkeatasoisen tutkimus- ja kehittämistyön tarve on meillä ilmeinen. Hallintovaliokunta siis antaa tukensa poliisin koulutuksen määrätietoiselle kehittämiselle ja myös sinällään tälle uudistukselle.

Uudistuksessa poliisipäällystön virkatutkintokoulutus on myös tarkoitus muuttaa yleistä ammattikorkeakoulututkintoa vastaavaksi tutkinnoksi, jonka pituus olisi vähintään 120 opintoviikkoa.

Poliisiammattikorkeakoulussa, jota nimeä hallintovaliokunta siis päätyi ehdottamaan, voitaisiin suorittaa yksinomaan poliisipäällystön virkatutkinto. Esityksen mukaan kehitettäisiin poliisipäällikön tehtäviin liittyvää koulutusta siten, että poliisipäällikölle annettava koulutus olisi nykyistä suunnitelmallisempaa perehdyttämis- ja täydennyskoulutusta. Tällä tavoin nyt erilliskursseina annettava koulutus muodostuisi selkeäksi kokonaisuudeksi, jossa asianomaisen henkilön aikaisempi koulutus ja kokemus otettaisiin huomioon.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen antaisi muodollisen kelpoisuuden korkeakouluopintoihin. Tältä pohjalta on ryhdytty uudistuksessa valmistelemaan poliisialan opiskelijoille mahdollisuutta ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin siten, että ammattikorkeakoulututkintoa voitaisiin mahdollisimman paljon lukea henkilön hyväksi. Tämän vuoksi ja opintoihin kannustamiseksi poliisipäällikön viran pätevyysvaatimuksia ehdotetaan jo tässä vaiheessa muutettavaksi, siis ennen kuin ammattikorkeakoulutus varsinaisesti alkaa. Hallitushan esittää, että tämä esitys tulisi voimaan jo 1.8.97, mutta hallintovaliokunta on taas päätynyt ehdottamaan, että esitys tulisi voimaan aikaisintaan ensi vuoden alusta.

Keskustelua kaikissakin valiokunnissa ja myös hallintovaliokunnassa on käyty paljolti siitä, mihin korkeakouluopintoihin ammattikorkeakoulun jälkeen olisi mahdollista ja suotavaa poliisialan opiskelijoiden hakeutua. Tässähän on lähdetty jo tekemään joitakin ennakollisia koulutussopimuksia. Hallintovaliokunta on osaltaan yhtyen lakivaliokunnan lausuntoon katsonut, että tulisi huolehtia siitä, että mahdollisuus

oikeustieteen kandidaatin tutkintoon sisältyisi näihin yliopistokoulutuksen mahdollisuuksiin ja että tätä koulutustien avaamista myös oikeustieteellisiin tiedekuntiin edesautettaisiin samaan tapaan kuin on nyt tehty Tampereen ja Turun yhteiskunnallisten opintojen osalta. Meillä poliisikoulutus sopeutettiin 1980-luvulla ammatillisen korkea-asteen koulutukseksi ja nyt, kun maahan on toteutettu ja parhaillaan toteutetaan ammattikorkeakoulujärjestelmää, niin tässä vaiheessa on vuorossa koulutuksen sopeuttaminen ammattikorkeakoulukehitykseen.

Hallintovaliokunta pitää, niin kuin äsken totesin, koulutuksen kehittämistä myönteisenä asiana ja erityisesti juuri ammatillisen koulutuksen arvostuksen parantamista. Kun yleisenä tavoitteenahan on, että ammattiopetus nostetaan arvostetuksi ammattikorkeakoulukoulutukseksi, niin se on myös erittäin perusteltua poliisin osalta. Valiokunta toteaa kuitenkin, että ammattikorkeakoulussa suoritettu tutkinto ei ole meidän lainsäädäntömme mukainen alempi korkeakoulututkinto, vaan se on erillinen ammatillisen puolen korkeakoulututkinto. Se, millä tavoin ammattikorkeakoulututkinnon opintoja luetaan hyväksi yliopisto-opinnoissa, on kunkin yliopiston asiana itse päättää.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on huolehtia koulutuksen ja muun toiminnan laatutason kehittämisestä ja myös opettajien pätevyyden kehittämisestä. Nythän opetusministeriön yhteyteen on perustettu korkeakoulujen arviointineuvosto ja myös tähän hallintovaliokunnan mietintöön on otettu ponnenkin muodossa arvioinnin merkitystä korostava lausuma. Hallintovaliokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ennen poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi samaan tapaan kuin muidenkin ammattikorkeakoulujen ja tiedekorkeakoulujen osalta tehdään.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on siis päätynyt yksimielisesti lakivaliokunnan ja sivistysvaliokunnan lausunnoissa esitetyn pääosin huomioon otettuaan ja hallituksen perusteluissa ilmenevistä syistä puoltamaan lakiehdotusta ja pitää sitä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Lain voimaantulon osalta valiokunta katsoo, että ensi vuoden alku olisi aikaisin mahdollinen ajankohta. Lisäksi valiokunta on tehnyt eräitä muita korjauksia. Myös oppilaitoksen nimen kirjoittamisen osalta esitetään, että noudatettaisiin suomen kielen lautakunnan antamia suosituksia.

Edelleen valiokunta katsoo, että korkeakouluissa, siis tiedekorkeakouluissa suoritettava tutkinto ei ole ammattikorkeakoulun jatkotutkinto. Jatkotutkinto-nimikehän on meillä otettu yleisesti käyttöön, kun ylemmän korkeakoulututkinnon jälkeen suoritetaan esimerkiksi lisensiaattitutkinto. Sama asia selviää myös meille jaetussa luonnoksessa, joka koskee asetusta poliisin hallinnosta ja poliisioppilaitosten virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Kohdassa 1 todetaan muun muassa, että poliisikorkeakoulun rehtorilla tulisi olla soveltuva, jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto, niin kuin yleisesti on jatkotutkinnon käyttö nimikkeenä meillä omaksuttu.

Eli hallintovaliokunta katsoo, että tämän muotoilun tulisi olla niin, että tässä ei käytettäisi jatkotutkinto-nimikettä vaan katsotaan, että kun puhutaan kelpoisuusvaatimuksista kihlakunnan poliisipäällikön viran osalta, niin pykälässä 6 todettaisiin niin, että vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi yliopistossa suoritettu muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen. Näin ei tule tällaista terminologista sekaannusta, ja hallintovaliokunta katsoo, että tällä tavoin muotoiltuna tämä ei myöskään aseta aikajärjestykseen sitä, miten poliisiammattikorkeakoulussa tutkinto tulee suorittaa suhteessa siihen, miten se tiedekorkeakoulun puolella jatko-opiskelun osalta suoritetaan. Eli ne voi suorittaa myös päällekkäin, samanaikaisestikin, mikäli siihen on mahdollisuus.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta todella yksimielisesti esittää, että näillä muutoksilla hallituksen esitys hyväksyttäisiin, ja pitää sinällään tätä esitystä tarpeellisena.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Vastoin sivistysvaliokunnan ja lakivaliokunnan kantaa hallintovaliokunta on katsonut, että poliisikorkeakoulu-nimitys ei sovi sille instituutiolle, josta tässä nyt on kysymys. Hallintovaliokunta on korkeassa viisaudessaan ilman sitä perustelematta jopa nähnyt niin, että Poliisiopisto ei sopisi edes ammattikorkeakouluksi, joka lausuma näkyy selvästi, ed. Väistö, teidän mietinnössänne, ja muistaakseni te itsekin sen totesitte.

Minä en ymmärrä tämän tyyppisiä ajatuksia ollenkaan, mutta ymmärrän sen, miksi asia näin käsitetään. Lakivaliokunnassa, kun oli asiantuntijoita kuultavana, kyselin vähän Poliisiopiston edustajilta, olivatko he koskaan informoineet suurta yleisöä, suomalaisia, siitä, mitä käsittää

Poliisiopiston esimerkiksi päällystökurssin tutkinto ja kuinka paljon poliisialalla olevat lukevat esimerkiksi rikosoikeutta ja prosessioikeutta mennessään tällä alueella opintonsa loppuun, suoritettuaan Poliisiopiston päällystötutkinnon.

Poliisikorkeakouluajatus, joka olisi ollut vain nimellisesti erillinen, olisi ollut perusteltu sikäli, että Poliisiopistossa henkilö, joka suorittaa poliisipäällystön virkatutkinnon päällystökurssilla, on yleensä ollut jo pitkästi toistakymmentä vuotta alalla ja käynyt sitä ennen kokelas-, miehistö- ja alipäällystökurssit, joissa on, niin kuin Poliisiopiston edustaja totesi, sata opintoviikkoa rikosoikeuden, prosessi- ja siviilioikeuden opetusta varsin korkealla opetustasolla. Näin ollen poliisikorkeakoulu olisi ollut perusteltu tästä syystä, koska jos ajatellaan ammattikorkeakoulua yleensä, se jatkuu perusopetuksen jälkeen ammattikorkeakoulussa ilman, että siinä on mitään työvaiheita mukana. Joillakin toki on työvaiheita mukana. Poliisikoulutuksessa päällystökurssille meneminen edellyttää keskimäärin 10—12 vuotta työtä alalla. Näin ollen se on kokonaan erilainen tutkinto kuin ammattikorkeakoulututkinto tämä poliisin vastaava. Näin ollen olisi ollut perusteltua, kun asia tiedetään ja siitä olisi informoitu, se, että tämä nimi olisi hyväksytty niin kuin sivistysvaliokunta ja myöskin lakivaliokunta, toki äänestyksen jälkeen, esitti, että se olisi ollut poliisikorkeakoulu.

Tällä asialla nyt ei ole sellaisenaan mitään merkitystä. Minä joskus vähän leikillisesti sanon, että jos tehdään uusia poliisiopistoelokuvia, olisi mukavampi sanoa Poliisikorkeakoulu ykkönen ja Poliisikorkeakoulu kakkonen kuin Poliisiammattikorkeakoulu ykkönen ja kakkonen, mutta tämäkään ei ole kovin merkityksellistä.

Mielestäni suurin vastustus tässä asiassa tuli juristien ja sellaisten korkeakoulututkinnon suorittaneiden taholta, jotka epäilivät tässä, että se lyö jonkinlaisen leiman heidän päälleen, jotka ovat kulkeneet yliopiston ovista sisään ja toiselta puolelta pihalle. He eivät ollenkaan huomaa sitä, että kokemuksen ja näkemyksen perusteella tiedän, vaikka en tahdo tietenkään itseäni verrata, koska olen tietysti heikko opiskelija ollut, että kun tuollainen oikeustieteen kandidaatti, joka on yliopistosta tullut, ja Poliisiopiston päällystökurssin suorittanut poliisimies pannaan oikeudellisissa tieteissä, teoreettisissakin kysymyksissä vastakkain, oikeustieteen kandidaatti on vastaantulija niissä asioissa. Haluan todeta, että oikeustieteen kandidaatit, jotka ovat tulleet nimismiehiksi, joutuvat nuoremmalta konstaapelilta kyselemään neuvoja, jotta jotensakin pärjäävät siinä hommassaan.

Jos ajatellaan sitä, että poliisimies on suorittanut poliisikorkeakoulun tai ammattikorkeakoulun alalta ja sitten jatkanut yliopistossa vielä alan opintoja, ja verrataan sitä sellaiseen, joka on pelkästään yliopistokanavan kautta kulkenut vastaavalle opintotasolle, ei näistä voida puhua samana päivänäkään käytännössä. Kyllä tämä on kylmä totuus. Minä tiedän, että ed. Pulliainen on vähän eri mieltä, koska hän napittelee takkiaan siellä, mutta näin se kyllä vain on.

Ehkä minä nyt hiukan kärjistän tätä tilannetta, mutta kyllä on syytäkin kärjistää ottaen huomioon, millä tavalla tähän esitykseen eduskunnassa on suhtauduttu ja ihan selkeästi asenteellisesti siltä pohjalta, että ei ole mistään sivulta päin mitään mahdollisuutta konstaapeli Koukun päästä opiskelemaan yliopistoon tämän kautta. Se on tässä perustarkoituksena. Katson, että tämä on väärin ajateltu.

Toisin sanoen, summa summarum, herra puhemies, niillä, jotka ovat suorittaneet Poliisiopiston päällystökurssin lukuun ottamatta minua, joka olen sattumalta luiskahtanut sieltä läpi, on hyvin pitkä työkokemus, hyvin pitkä opiskelu. Poliisiopisto on aivan erilainen kuin ammattikorkeakoulu. Näin ollen poliisikorkeakoulunimi olisi sille sopinut käytännössä, ei sen takia että se on hieno ja ylevä sana. Toisaalta nämä yliopiston käyneet juristit ja muut katsovat itsensä niin mahdottoman hyviksi, että kukaan muu ei yhteiskunnassa pysty millään tavalla vastaamaan heitä, mutta heidän pitäisi alkaa pikkuhiljaa muuttaa käsityksiään tästä yhteiskunnasta. Kaikkein huonoin poliisipäällikkö on sellainen, joka on oikeustieteen kandidaatti ja käynyt nimismiehen kanslian ovesta nuuhkaisemassa sisälle ja sanoo saaneensa sillä tavalla käytännön kokemusta, joka laissa mainitaan. Näin se on, herra puhemies.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi puuttui myös asian käsittelyyn lakivaliokunnassa. Haluan vain siinä yhteydessä todeta, että olen hyvilläni hallintovaliokunnan työstä ja siitä, että se on avannut väylän myös oikeustieteellisiin tiedekuntiin. Silloin on varsin luonnollista ja välttämätöntä, että myös

Helsingin yliopisto on eräs jatkomahdollisuus. Valiokunta toteaakin tässä, että ainoastaan "Helsingin yliopisto antaa maassamme ruotsinkielistä rikos- ja prosessioikeuden koulutusta, jota voitaisiin hyödyntää ruotsinkielisten poliisien jatko-opinnoissa". Tämä on eräs syy, miksi ehdottomasti Helsingin yliopisto kuuluu niiden jatko-opiskelumahdollisuuksien piiriin, joita tässä edellytetään. Se on suoranainen johtopäätös myös hallintovaliokunnan mietinnöstä.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Haluaisin vain täydentää ed. Aittoniemen puheenvuoroa siltä osin, kun hän totesi, että eduskunnan sivistysvaliokunta ja lakivaliokunta olivat tämän nimikkeen "poliisikorkeakoulu" kannalla. Sen esittäjähän on hallitus. Hallitus esitti tämän oppilaitoksen nimeksi poliisikorkeakoulu.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä hiukan ihmettelin jo näissä puheenvuoroissa esille tulevaa, niin kuin myös sivistysvaliokunnan lausunnossa esiintyvää käsitystä: "Valiokunta ei ole saanut täsmällistä selvitystä siitä, miten opiskelijaksi valinta näihin sopimusyliopistoon - - tapahtuu." Sivistysvaliokunta toteaa, että tämä tapahtuisi jonkinlaisen kiintiöinnin puitteissa. Ihmettelyni johtuu siitä, että me vastikään ja myös tänä päivänä käsittelemme uutta yliopistolakia. Ongelma, johon on myös hallintovaliokunta viitannut, on se, kuinka voisi olla mahdollista, että järjestettäisiin jonkunlainen kiintiöinti poliisiopiskelijoille, kun uuden yliopistolain 18 § toteaa täysin selvästi, että kiintiöinti on mahdollista ainoastaan kielellisin perustein.

Tätä todella olisi kannattanut käsitellä tarkemmin, koska tämä askarruttaa varmasti meitä monia, kuinka järjestetään ei-ylioppilaiden ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden kiintiöinti yliopistoihin. Ylioppilaathan voivat osallistua mihin tahansa valintakokeisiin yliopistoissa. Tässä jää selvä aukko, ja tätä sietäisi spekuloida hieman pitempään.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin ed. Luhtaselle: Minusta tässä on nyt selkeä linja. Uuden yliopistolain mukaan ei voi olla kiintiöitä, niin kuin totesitte. Oppilaat hakevat normaaliin tapaan. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla on ylioppilastutkinnon suorittaneiden tapaan mahdollisuus hakeutua normaalia tietä ja saada opiskeluoikeus. Tämä asia minusta on tässä hallintovaliokunnan mietinnössä selvästi todettu.

Ed. Aittoniemi totesi ammattikorkeakouluasian ja sen, että nyt hallitus esittää Poliisiopistosta muodostettavaksi poliisialan ammattikorkeakoulun. Hallintovaliokunta on tähän todennut, että ainakin alkuvaiheessa Poliisiopistolla tulee olemaan vaikeuksia täyttää edes niitä laadullisia kriteereitä, joita laki ammattikorkeakouluopinnoista ja myös se asetusluonnos, johon äsken viittasin Poliisiopiston opetushenkilökunnan pätevyyden osalta, edellyttää. Tähän hallintovaliokunta toteaa, että ainakin alkuvaiheessa tulee olemaan vaikeuksia saada riittävä muodollinen pätevyys.

Ymmärrän hyvin, ed. Aittoniemi, että henkilökunta on asiansa osaavaa, mutta tässä asetetaan myös näitä muodollisia pätevyysvaatimuksia, niin kuin muidenkin ammattikorkeakoulujen osalta.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ihmettelen vähän, että ed. Aittoniemi tuolla tavalla tunnelmoi tästä nimikysymyksestä. Hänellä näyttää olevan sellainen käsitys, että ammattikorkeakouluissa opiskelu on jotenkin erityisen lepsua ja ne ovat jotenkin alemman tason laitoksia ja opettajat olisivat epäpäteviä. Eihän näin ole kukaan sanonut, ja näin ei ole.

Tässä lakiesityksessä todetaan, että tähän perustettavaan oppilaitokseen nähden noudatetaan "soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa - - säädetään" ja kaikki muutkin siinä annetut kuvaukset tämän oppilaitoksen toiminnasta osoittavat, että se ammattikorkeakoulu. Nyt on kysymys siitä, onko järkevää ja oikein laissa nimetä tällainen laitos nimellä, joka viittaa aivan toisenlaiseen oppilaitokseen. On kysymys siis tämän lain sisäisestä johdonmukaisuudesta.

Ihmettelen, että ed. Aittoniemi ei kiinnitä huomiota siihen, mikä on tässä laissa tärkeätä, ja se on se, että tällä tavalla saadaan poliisin kenttäkokemusta kaikkein ylimpiin virkoihin, mikä on arvokas ja tärkeä asia. On kummallista, että tällaisessa yhteydessä hän keskittyy pullikoimaan lain sisäistä johdonmukaisuutta vastaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Luhtaselle haluan todeta, että eivät Poliisiopiston päällystökurssin käyneet tarvitse mitään kiintiöitä. Kun ollaan sisäänpääsykokeissa, Poliisiopiston päällystökurssin käyneet ovat ensimmäisinä ykkösestä alkaen, sitten

lyödään koneella muutama kerta tyhjää ja sitten ovat vasta muut hakijat siinä listassa. Eivät nämä tarvitse minkäänlaisia kiintiöitä. Jos joku on jotakin Honkasalon kirjaa pari tuntia kesämökillä lukenut ja yrittää sillä kokeisiin, niin kyllähän se on kaukana takana.

Mitä tulee ed. Väistön esittämään, että on vaikea täyttää laatukriteereitä, puhun hiukan oraitten päälle, mutta jos tarkoitetaan sitä opetuksen tasoa, mikä on Poliisiopistossa, niin jos se on kunnossa, niin muodollinen taso on helposti muutettavissa. Se on vain kirjainkysymys, jos opetuksen taso on riittävä sille alueelle, ehkä enemmänkin kuin riittävä. Mutta en minä nyt halua tyrmätä teidän ajatustanne. — Teillä on niitä tilastoja siellä, joilla ei ole mitään merkitystä.

Sitten ed. Tarkka sanoi minun puhuneen, että ammattikorkeakouluissa opetus on jotenkin lepsua. Eihän toki, se on tiivistä, mutta Poliisiopiston päällystökurssilla on henkilöitä, jotka ovat olleet jo 12 vuotta alalla, tehneet poliisin työtä ja sinä aikana käyneet kursseja, joilla uudelleen ja uudelleen vaatimustason kasvaessa lukeneet muun muassa prosessi- ja siviilioikeutta ja rikosoikeutta. On ihan erilaista, että käyt ensinnä yliopilaaksi ja sen jälkeen painelet ammattikorkeakouluun äitisi ruuista, kuin se, että ihminen on ollut 12 vuotta työssä ja käynyt välillä kursseja ja sitten suorittaa päällystökurssin. Se on aivan eri asia.

Tällä perusteella olisi sopiva nimi poliisikorkeakoulu eikä olisi ollenkaan liikaa vaadittu, mutta se on aivan yhdentekevää. Kukaan poliisimies ei ole minulle sanonut, minkä takia näin tapahtuu. Heille se on yhdentekevää, mutta perusteita tälle on olemassa, ja tämä kuuluisa Lipposen hyvä hallitushan näin on esittänyt. Kyllähän meidän silloin täytyy ymmärtää, että se on oikein.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä viime kuukausien aikana on taas voinut havaita sen, että kyllä Suomen korkeakoululaitos ja yliopistolaitos ovat hoitaneet niihin kohdistuvan arvostuksen kohottamisen erittäin hyvin, kun kaikki mahdolliset oppilaitokset haluavat olla korkeakouluja ja varmasti seuraavana päivänä yliopistoja.

Kun tässä samassa salissa käsiteltiin vajaa kymmenen vuotta sitten ammattikorkeakouluinstituutioon siirtymistä — sitähän ajoi silloinen opetusministeri Christoffer Taxell — hän yritti todistaa täällä, että tämä tulee johtamaan erittäin merkittävään tason kohoamiseen. Siis ammattikorkeakoulu merkitsee sitä, että asianomainen instituutio on korkeammalla tasolla opetuksellisesti, tiedollisesti ja taidollisesti kuin ne oppilaitokset, joista lähdetään tähän seuraavaan asteeseen, ja myös siihen tulee tietty tieteellisyys opetukseen mukaan opinnäytteineen. Suhtauduin silloin varsin skeptisesti tähän hankkeeseen miettien, mitenkähän tässä nyt oikein käy.

Nyt, arvoisa puhemies, kun olemme tässä vaiheessa, täytyy sanoa, että minä olen myönteisesti yllättynyt eräästä asiasta, siitä että kun asetettiin korkeakoulujen arviointineuvosto, se on pitänyt erittäin tiukkaa seulaa niin, että mitkä tahansa pyrkijät eivät ole ylittäneet tuota rimaa. Tällä tavalla ammattikorkeakouluinstituutiolle on tullut se arvostus, jota uskon ed. Tarkankin äskeisessä vastauspuheenvuorossaan tarkoittaneen.

Tässä katsannossa, arvoisa puhemies, tämä hallituksen esitys, jossa esitettiin Poliisiopistosta poliisikorkeakoulun muodostamista tarkoittaen, että se olisi ammattikorkeakoulu, oli limbo, ja se näkyy niissä lausunnoissa, mitä on annettu, ja siinä kriittisessä mietinnössä, joka on isoon saliin arvioitavaksi tuotu.

Nyt on erittäin tärkeää, että ennen kuin poliisiammattikorkeakoulu käytännössä käynnistää toimintansa, korkeakoulujen arviointineuvosto todella samanlaisella seulalla käsittelee tätä hanketta kuin kaikkia muitakin ammattikorkeakouluhankkeita eikä aseta tätä oppilaitosta sen kummempaan asemaan johtuen sen erityislaatuisuudesta, jota ymmärsin ed. Aittoniemenkin äsken mainostaneen.

Nimittäin minusta on erittäin oireellista se, mitä ed. Aittoniemi äsken sanoi. Hän kytki lisäopinnot työssä olemiseen. Arvoisa ed. Aittoniemi, jos mennään korkeakoulupuolelle, sehän tarkoittaa sitä, että ollaan päivät töissä antamassa opetusta ja tekemässä tieteellistä tutkimustyötä ja illat opiskellaan uutta. Se tapahtuu joka ikinen päivä, ed. Aittoniemi. Siinä ei pidetä luppojaksoja, joita te mainostitte. Siinä juuri, arvoisa ed. Aittoniemi, on se suuri ja ratkaiseva ero näissä asioissa.

Tämä arviointi koskee myös nyt käsillä olevaa hanketta. On erittäin tarpeellista, että vakanssien, kelpoisuuksien, opetussisältöjen ja koko opetusjärjestelmän puolesta nyt ehdotettu poliisiammattikorkeakoulu täyttää yleiset ammattikorkeakoulun kelpoisuusvaatimukset, jos näin voidaan sanoa. Ainoastaan silloin tämä instituutio on ansainnut sen arvon, mikä sille pitää kuulua tullakseen oikeutetuksi tähän asemaan. Täs-

sä suhteessa on erittäin paikallaan ja hyvä, että tämä mietintö on sisällöltään kriittinen mutta kuitenkin posetivisesti hyvään tulevaisuuteen uskova.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan ed. Pulliaiselle lausua, että ei sillä, että tässä olisi ollut nimitys poliisikorkeakoulu, ollut tarkoitus kai nostaa sitä yliopiston tasolle, vaan pitää se ammattikorkeakouluna, jolle erityisten olosuhteiden johdosta katsottiin hallituksen esityksessä olevan aiheellista antaa nimi poliisikorkeakoulu, johon liittyviä asioita olen aikaisemmin todennut. Se on tietyllä tavalla erityisen linjan opinahjo ja toisekseen, niin kuin sanottu, siinä vaiheessa, kun on menty poliisikorkeakoulutasolle, opiskelu siihen vaiheeseen saakka on merkinnyt pitkää työn ja opiskelun vuorottelua, aivan ainutkertaista sellaista verrattuna mihin muuhun opinahjon linjaan tahansa. Sen vuoksi poliisikorkeakoulu olisi ollut perusteltu, mutta emme me täällä enkä minäkään näe sitä niin tärkeänä, koska en minä täällä mitään muutosehdotuksia tähän asiaan tee. Minä vain halusin esittää näkemykseni tässä ja minun nähdäkseni ed. Pulliaisella oli väärät perusteet. En minä asettanut poliisikorkeakoulua Helsingin yliopiston rinnalle, vaan ammattikorkeakoulun tasoon mutta erityissyistä nimikekysymys olisi ollut parempi näin niillä perusteilla, mitä hallituskin on esittänyt. Kun siitä tulee nyt ammattikorkeakoulu, niin se on ammattikorkeakoulu. Toivottavasti tunnette siellä yliopistotasolla olonne rauhallisemmaksi.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin myös tässä nimikysymyksessä, joka tuntuu aina olevan kaikkein tärkein asia niin kuntaliitoksissa kuin muissakin, yhtynyt ed. Aittoniemen näkemykseen, että meidän hyvä hallituksemme on näin esittänyt eikä mietinnön antanut valiokunta ole esittänyt eriävää näkemystä. Nimittäin lakivaliokunta oli poliisikorkeakoulun kannalla ja edelleen erityisesti sivistysvaliokunta, joka näihin asioihin paneutuu, nimenomaan opiskeluasteita vertaileviin asioihin tarkemmin kuin mikään muu. Jos on todella pitkä poliisiura, joka on kapea erityisala, jonkalaista opinahjoa toista ei tule, niin minusta nimen hyvin sopii olla poliisikorkeakoulu.

Verrattakoon tätä esimerkiksi sotakorkeakouluun. Tuskin tiede- ja sivistysyliopiston edustajat, tohtorit, jotka ovat täällä puhuneet, kovinkaan helposti hyväksyvät sotakorkeakoulua, ja kuitenkin se on saman tyyppinen oppilaitos, jossa työn kautta osittain edetään ja edistytään, mutta on sotakorkeakoulu. Kansainvälisyys asettaa myös vaatimuksia, useimmat ulkomaiset korkeimmat poliisioppilaitokset ovat korkeakoulunimikkeellä. Minusta tuntuu, että jos joku täällä tunnelmoi, niin tohtorit, joiden mielessä ei ole mitään muuta edes symbolisesti korkeakoulua kuin tiede- ja sivistysyliopistot.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä hyvä hallitus oli limboilemassa silloin, kun hallituksen esitys tänne tuli, niin on erittäin suureksi kunniaksi sille, että se muutti kantaansa tässä asiassa ilmoittamalla kirjallisesti valiokunnalle, että poliisiammattikorkeakoulu on aivan sopiva nimi tälle koulutusasteelle.

Ed. Tulonen: Arvoisa puhemies! Kuitenkin voidaan kai todeta, että tämä laki tulee ihan tarpeeseen, jos ajatellaan, että poliisikoulutuksen kautta ei ole voinut saavuttaa muodollista pätevyyttä poliisihallinnon ylempiin johtotehtäviin. Tähän haasteeseen tämä todella vastaa. Tietysti nimityksessä tulee nyt näitä kateuspykäläasioita. Minusta on ihan toisarvoinen asia, onko se poliisikorkeakoulu vai poliisiammattikorkeakoulu. Kun sivistysvaliokunnassa kuunneltiin asiantuntijoita, niin tässä on kyllä eräs ristiriita. Jos ajatellaan, mihin tähtää ammattikorkeakoulututkinto, niin se tähtää hyvin monialaiseen, monia pintoja yhdistävään koulutukseen. Jos ajatellaan poliisialan ammattikorkeakoulua, niin senhän pitäisi olla paljon laajaalaisempi. Niin kuin sivistysvaliokunnassa keskustelimme, se voisi olla esimerkiksi jokin turvallisuusalan ammattikorkeakoulu, eli pitäisi löytää tähän yhteyteen myös muita asioita. Tietysti nimitysasia on hieman epäjohdonmukainen silloin, kun hallituksen esityksessä on näin lukenut. Mielestäni hallintovaliokunta on tehnyt todella hyvää työtä ja olen ihan samaa mieltä heidän kanssaan.

Yksi asia, jota sivistysvaliokunnassa paljon puitiin ja mietittiin, on nimenomaan koulutuksen arviointi ja sen tason saavuttaminen, mitä todella tarvitaan ja tarkoitetaan. Kun kuuntelimme myös korkeakoulujen arviointineuvostoa tässä asiassa, huoli oli kyllä sielläkin yhteinen, että varmasti täytyy tarkkailla tilannetta, mutta jotta lakiesitys vastaisi tähän aikaan mahdollisimman nopeasti, niin varmasti on hyvä hyväksyä tämä.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Edellisten puhujien tapaan puhun lähes samasta asiasta hieman toisella tavalla. Ammattikorkeakouluksi on ympäri maata kova tunku ja hinku. Ammattikorkeakoulujen arviointineuvosto tutkii tarkasti ammattikorkeakouluksi pyrkivät oppilaitokset ja tiheän seulan kautta koululle on annettu ensiksi kokeilulupa ja valmiuksien parannuttua voi saada nimityksen vakinaiseksi ammattikorkeakouluksi.

Poliisiammattikorkeakoulu tulee lain myötä automaattisesti ammattikorkeakouluksi ilman, että oppilaitos olisi ennen statuksen saamistaan opetuksensa ja tutkintojensa tason osalta muiden vastaavien oppilaitosten tapaan arviointineuvoston kriittisen arvioinnin kohteena. Tosin hallintovaliokunta mietinnössään edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ennen poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.

Mutta mitäs sitten, jos todetaan, että poliisiammattikorkeakoulu ei täytäkään kriteerejä? Toivoisin tässä ed. Väistön tai jonkun muun kommenttia, joka tuntee tätä puolta asiasta. Millä tavalla sitten suhtaudutaan poliisiammattikorkeakouluun verrattuna muihin vastaavanlaisiin ammattikorkeakouluihin?

Ed. Kurola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys poliisikorkeakoulusta oli ja on mielestäni monella tavalla ongelmallinen. Ensinnäkin on syytä todeta, että sehän poikkeaa siitä yleisestä lähtökohdasta, joka tähän saakka on ollut, että ammattikorkeakoulut ovat yleensä kuntayhteisöjen, osakeyhtiöiden, säätiöiden tai muiden vastaavien omistamia oppilaitoksia. Tosin laissa ammattikorkeakoulututkinnoista lähdetään kyllä siitä, että voi olla erikseen myös valtion omistamia ammattikorkeakouluja. Tässä on juuri sellaisesta tapauksesta nyt kysymys.

Mitä tulee ed. H. Koskisen kysymykseen siitä, mitä tässä tapahtuu, käsitykseni on, että kun ammattikorkeakoulu lailla perustetaan, se syntyy näistä kriteereistä riippumatta ja nyt korkeakoulujen arviointineuvostojen tehtävänä on ennen kaikkea antaa ohjeita ja opastusta siitä, millä tavalla toiminta kohotetaan ammattikorkeakoulutasolle, ellei se vielä sitä ole.

Maassammehan ei ole varmaan lopullisesti vielä ratkaistu sitä, mihin suuntaan ammattikorkeakoulu tulee kehittymään. Muualla Euroopassa on ollut ainakin kahdenlaista suuntausta. Osa on pysynyt alkuperäisessä lestissään, osassa Euroopan maita, esimerkiksi Englannissa, monesta ammattikorkeakoulusta on tullut yliopistoja myös nimityksellisesti. Käsitykseni mukaan meillä kuitenkin ammattikorkeakouluja perustettaessa lähdettiin siitä, että ne eivät ole yliopiston kaltaisia eikä ole tarkoitus kehittää niitä tiedekorkeakouluiksi. Myöskään ei ole tarkoitus, että ammattikorkeakoulu olisi välivaihe yliopistotutkintoon, vaan se on itsenäinen tutkinto, jonka jälkeen normaalisti hakeudutaan työelämään. Jos sen jälkeen joku opiskelijoista hakeutuu yliopistoon, hän joutuu käymään samat pääsyvaatimukset kuin muutkin. Jää hänen ja yliopiston väliseksi asiaksi, missä määrin aikaisempia opintoja hyväksytään suoritetuiksi yliopistotutkintoon.

Tässä suhteessa lakiesitys mielestäni poikkeaa yleisestä suuntauksesta. Alun perinhän tässä selkeästi sanottiin, että kun poliisipäällystötutkinto on suoritettu, sen jälkeen suorittamalla tietyt aineet yliopistossa saavutetaan ylempi korkeakoulututkinto ja tätä kautta saavutetaan pätevyys poliisipäällikön virkoihin. Tässä yhteydessä todettiinkin, että ensinnäkin puhumalla jatkotutkinnoista aiheutetaan myös käsitteellisiä epäselvyyksiä, koska silloin kun jatkotutkinnoista puhutaan, tarkoitetaan yleensä lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja yliopistomaailmassa. Edelleen tämä olisi myös poikennut sillä tavoin, että tässä olisi eräällä tavalla pyritty muodostamaan kiintiötä yliopistoon menijöille, vaikkakaan se uuden yliopistolain mukaan ei ole sallittua.

Kolmanneksi sanonta "jatkotutkintona suoritettu hallintotieteiden kandidaatin tai vastaavan tutkinto" olisi antanut viitteen siitä, että olisi ollut kahdenlaisia hallintotieteiden kandidaatteja tai vastaavia, sellaisia, jotka ovat suorittaneet jatkotutkintona tämän, ja sellaisia, jotka ovat suorittaneet sen erillisen opinto-ohjelman mukaan. Syntyi myös epäselvyyttä siitä, kelpaisiko tällainen jatkotutkintona suoritettu hallintotieteiden kandidaatin tutkinto tai vastaava muihin virkoihin ja tulisiko samalla sitovaksi myös tämä järjestys niin, että ensin on suoritettava poliisipäällystötutkinto ammattikorkeakoulututkintona ja sen jälkeen jatkotutkinto, mutta näitä ei voitaisi suorittaa esimerkiksi päinvastaisessa järjestyksessä.

Tämän vuoksi hallintovaliokunta päätyi siihen, että ei puhuta jatkotutkinnoista eikä myös-

kään kiintiötä, joka olisi lain vastainen, voida tähän sisällyttää, vaan että tämän lisäksi tarvittaisiin muu ylempi korkeakoulututkinto ja tähän tutkintoon kuuluvasta sisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tällä tavalla todellisuudessa tämä jää edelleen tietyn asteiseksi jatkotutkinnoksi, vaikkakaan se suoranaisesti ei näistä säännöksistä ilmene. Tässä mielessä tämä pysyy tietynlaisena poikkeuksena yleisestä ammattikorkeakoululinjauksesta maassamme, mutta toisaalta voi todeta, että tämä onkin erikoisammattikorkeakoulu ja käsittää hyvin kapean alan. Tässä suhteessa voitaneen pitää hyväksyttävänä ja asianmukaisena tällainen poikkeaminen yleisestä linjasta.

Kaiken kaikkiaan näiden selvitysten ja evästysten jälkeen, vaikka tässäkin asiassa todella tuli lopussa kova kiire, päädyimme hallintovaliokunnassa yksimielisesti siihen, että on tarkoituksenmukaista tällä tavoin avata mahdollisuus poliisipäällystön tutkinnon suorittaneille päästä poliisipäällikön virkoihin suorittamalla myös soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Kun väljensimme sitä, että se ei ole jatkotutkintona tietyissä yliopistoissa, ja ponnella totesimme myös oikeustieteellisen väylän avaamisen, joka periaatteessa on tietysti avoinna muutoinkin, niin tällä tavalla mahdollistetaan sopivilla aineyhdistelmillä tällaisen tutkinnon suorittaminen muissakin yliopistoissa ja näin voidaan saavuttaa kelpoisuus poliisipäällikön virkoihin. Ruotsinkielisten poliisimiesten huomioiminen tässä yhteydessä on mielestäni myös tärkeää ja asianmukaista. Heillä täytyy olla tietysti samat mahdollisuudet suorittaa ylempi korkeakoulututkinto ja samoilla edellytyksillä saavuttaa pätevyys poliisipäällikön virkaan. Tämän vuoksi osaltani olen valmis hyväksymään tämän esityksen.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Mannisen esittämään ajatukseen siitä, että perusasiahan tässä on se, että tämä tutkinto antaisi itsenäiset valmiudet ja varsinainen yliopisto-opiskelu nähtäisiin mahdollisten lisäpätevyyksien tai muiden antajana.

Ensinnäkin haluaisin tuoda selkeämmin esiin sen, mitä kommenttipuheenvuorossani äsken totesin, että sitä ihmettelin, että sivistysvaliokunta, joka on asiantuntijavaliokunta, toteaa lausunnossaan hallintovaliokunnalle seuraavaa: "Todennäköistä kuitenkin on, että poliisikorkeakoulussa tutkinnon suorittaneille muodostuu jonkinlainen sisäänpääsykiintiö". Minusta tämä on hyvin mielenkiintoista, kun samanaikaisesti käsittelemme yliopistolakia, jonka 18 § sallii kiintiöt ainoastaan kielellisillä perusteilla eli tässä tapauksessa lähinnä ruotsinkielisille opiskelijoille.

Hallintovaliokunta on mietinnössään seiventänyt asiaa huomattavasti. Kiintiöasia ei ylipäätään ole yksiselitteinen. Meillä saattaa miltä alalta tahansa tulla ns. ei-ylioppilaita, joilla ei esimerkiksi ole selkeää ammattikorkeakoulutaustaa, joka antaisi erityiskelpoisuuden yliopistoihin. Tätä asiaa tietysti olisi voitu spekuloida yliopistolain yhteydessä tarkemmin. Minusta tämä on hyvin tulkinnallinen asia, ja on erittäin hyvä, että hallintovaliokunta on ottanut tähän selkeän kannan.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Loppujen lopuksi ilmeisesti kaikki pitävät tätä hanketta tärkeänä ja sen eteenpäin vientiä mahdollisimman ripeästi koko poliisialan koulutuksen kannalta välttämättömänä. Nimikysymys on tässä hiertänyt, mutta jos ajatellaan, että sisältäpäin sitä ei aliarvioida, niin ymmärrän niin, että ammattikorkeakoulut tulevat ja ovat jo nyt saaneet merkittävän aseman suomalaisessa korkeakoulupolitiikassa. Uskon, että myös tästä ammattikorkeakoulusta tulee arvostettu ja merkittävä opinahjo.

Ed. H. Koskinen toi esiin nykyisen tilanteen ja sen, miten ammattikorkeakoulut meillä on perustettu ja minkälaisen prosessin ja minkälaisen arvioinnin kautta vakinaistaminen on tapahtunut. Ensimmäisethän vakinaistettiin noin vajaa vuosi sitten elokuun alusta. Todella tässäkin näin meille annettujen asiantuntijalausuntojen mukaan tullaan suorittamaan arviointi, ja muun muassa Tarmo Välitalo on todennut lausunnossaan, että toiminnan arviointiin liittyvät ehdot on täsmennetty ja että arviointi tullaan toteuttamaan samoilla kriteereillä kuin opetusministeriön alaisissa ammattikorkeakouluissakin. Tässä on nimenomaan haluttu täsmentää se, että tämä ei näiltä osin poikkea, vaikka onkin sisäasiainministeriön alainen ammattikorkeakoulu, niistä ammattikorkeakouluista, jotka ovat opetusministeriön hallinnonalalla.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Näin läheltä omaa asiaansa ei ehkä olisi syytä puhua oikeastaan mitään. Melkein kuin oikeuteen menisi ja olisi omana asiamiehenään. Siitä ei tahdo tulla oikein uskottavaa.

Mietintö on joka tapauksessa kaiken kaikkiaan erinomaisen hyvä. Se todellakin antaa po-

liisimiehille jatkokoulutusmahdollisuudet ja on siinä mielessä aivan kiitettävää luokkaa oleva esitys.

Pikkuisen jäi vaivaamaan myös tuo asia, että sitä on yhdellä lauseella vähän pilattu, kun epäiltiin, olisiko Poliisopistosta edes ammattikorkeakouluksikaan tällä hetkellä. Jonkin verran tunnen opetuksen tasoa kauppaoppilaitoksen puolella ja kun vertaan sitä Poliisiopistoon, minä uskaltaisin kyllä väittää, että ihan varmasti ollaan samoissa tasoissa vähintäänkin.

Ennen kuin poliisipäällystön virkatutkintoa kansalainen pääsee suorittamaan, hän todellakin on ollut vähintään kymmenen vuotta, ehkä parhaimmat ovat olleet 12 vuotta poliisimiehenä. Sitä ennen on oltava sata opintoviikkoa koossa, ennen kuin pääsee hakemaan poliisipäällystön virkatutkinnon kokeisiin, joihin pitää yleensä tuollainen puoli vuotta vähintäänkin valmistautua. Ennen vanhaan hyvään aikaan sinne pääsi korkeintaan 20 prosenttia, jos sitäkään hakijoista. Tällä erää ei ole ehkä niin tungosta kuin on aikaisemmin ollut.

Poliisiopistokoulutuksen tasoa — vähän noloa kehua sinänsä — osoittaa sekin, että kun on suorittanut poliisin alipäällystön virkatutkinnon, siis henkilöt, jotka ovat ylikonstaapeleita, esimerkiksi Helsingin yliopisto on sen katsonut sen laatuiseksi opinnäytteeksi, että henkilö on saanut erivapauden ylioppilastutkinnosta pyrkiessään oikeustieteelliseen tiedekuntaan opiskelemaan. Tällä ei tietenkään nykyään ole mitään merkitystä, koska meillä hakijat, nykyajan poliisimiehet ovat ylioppilaita koulutukseltaan järkiään, mutta 20—30 vuotta sitten sillä oli merkitystä, koska tosiasia oli se, että poliisipäällystön virkatutkinnon suorittaneista ei ollut varmaan puoletkaan ylioppilaita, mutta silloinkin jo edellinen kurssi antoi todella pätevyyden pyrkimään oikeustieteelliseen tiedekuntaan, niin kuin paljon on myös käynyt. Minullakin on alaisina ollut, taitaa vielä nytkin olla useampikin henkilö, jotka ovat käyneet oikeustieteellisen tiedekunnan, opiskelleet työn ohessa ja alta kolmen vuoden tutkinnon suorittaneet, siitä huolimatta, että ovat olleet koko ajan olleet työssäkin.

Opiston tasosta tällä hetkellä. Sanottiin, ettei opettajakunnalla ole muodollista pätevyyttä. Siellä ovat olleet opettajina muun muassa, vielä toistan, sellaiset henkilöt kuin Klaus Helminen, Lauri Tarasti ja valtakunnansyyttäjä Matti Kuusimäki hyvin monivuotisena opettajana. Heitä on päinvastoin, vaikka muka eivät kelpaisi siellä opettamaan, pyydetty jatkuvasti yliopistoon opettamaan. Oikeustieteellisessä tiedekunnassa ja muillakin tieteenaloilla he ovat olleet suosittuja opettajia aikaisemmin ja ovat nytkin, jotenka varmaan ammattikorkeakoulupätevyyskin tulee. Se tutkitaan ja pitääkin tutkia, eikä ole mitään syytä tietenkään esimerkiksi meidän poliisimiesten olla sitä vastaan, etteikö sitä pitäisi hyvin tarkasti katsoa. Totta kai se on arvostuskysymys, että se saa oikeudenmukaisen arvion.

Mitä nimeen tulee, olisihan se toki voinut olla korkeakoulu ottaen huomioon hallituksen esityksen. Sivistysvaliokunta kai on tämän talon asiantuntijavaliokunta, jonka olisi pitänyt tietää ainakin minun käsitykseni mukaan, mitä tämä tarkoittaa. Tässä poikkeustapauksessa olisi ehkä heitä pitänyt kuulla, mutta eihän nimi varmasti miestä pahenna, kun ei päinvastoinkaan. Onhan siinä mahdollisuus myöhemmin tietenkin nimeä muuttaa, jos näin oikeaksi katsotaan.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemelle totean vielä mietintöön sisältyvästä toteamuksesta, että ainakin alkuvaiheessa voi tulla hankaluuksia täyttää edes niitä vaatimuksia, joita ammattikorkeakoululta edellytetään. Mehän kaikki tiedämme, että kaikille perustetuille ammattikorkeakouluille on annettu viiden vuoden siirtymävaihe, jona aikana niiden tulee huolehtia siitä, että opetushenkilöstön muodollinen pätevyys täytetään. Tässä on samasta asiasta kyse, ja siirtymävaiheeksi hallintovaliokunta päätti neljä vuotta. Samalla korostan sitä, että se henkilökunta, joka varmasti on ammatillisesti pätevää nyt Poliisiopistossa, siirtyy poliisiammattikorkeakoulun henkilökunnaksi, kun virkoja ensimmäisen kerran perustamisen yhteydessä täytetään. Siihen liittyvät ne muodolliset pätevyydet, joita meille jaetussa asetusluonnoksessa todetaan. Tähän tuo lausuma liittyy. Se edellyttää vääjäämättä henkilökunnalta jatko-opintoja, yliopisto-opintoja ja muodollisen pätevyyden kohottamista. Tietysti kaikki ammattikorkeakoulut tulevat osaltaan ponnistelemaan, niin myös poliisiammattikorkeakoulu, asetusten edellyttämän henkilökunnan muodollisen pätevyystason saavuttamiseksi.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sivistysvaliokunta on kannanotossaan tullut siihen johtopäätökseen, että tämä on lähinnä ammattikorkeakoulu, vaikka me emme ruvenneetkaan pykälässä nimeä muuttamaan. Mutta perustelemme valiokunnan

kannanotossa aivan selvästi, että koulutustaso vastaa ammattikorkeakoulutasoa ja poliisipäällikön tutkinto on ammattikorkeakoulututkinto. En nyt pitempään tässä sitä selvittele, mutta asiantuntijalausuntoihin perustuen ei voida millään väittää, että poliisikorkeakoulussa suoritettu tutkinto olisi yliopistollinen tutkinto, vaan se on ammattikorkeakoulututkintoa vastaava tutkinto.

Ed. Knaapi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei nimikysymykseen enää, mutta täällä on kaksi asiaa, jotka näyttävät koko ajan askarruttavan kunnioitettuja kansanedustajia. Toinen oli se ed. H. Koskisen esille nostama, että entäs sitten, ellei ole taitoa ja kykyä riittävästi syntynyt. Minun tulkintani tästä se, että tässä eräällä tavalla siirretään vastuu korkeakoulujen arviointineuvostolle, joka on valtion instituutio ja valvoo näitä asioita. Sen tehtävänä on pitää eräällä tavalla huoli siitä yhdessä sisäministeriön kanssa, että taso saavutetaan, kun nyt kerran tehdään päätös, että ammattikorkeakoulu perustetaan. Siinä tavallaan pallo siirretään jollekin, mutta ei jätetä sitä, arvoisa ed. H. Koskinen, ilmaan.

Toinen asia. Ed. Ala-Harja ja kumppanit, minä tulkitsen sillä tavalla, että ei tässä muodostu uuden yliopistolain hengessä mitään kiintiötä poliisipäällystötutkinnon suorittaneille yliopistoissa oikeustieteellisissä tiedekunnissa. Sinne on pyrittävä ja sinne päästään kun päästään, mutta se tässä on vinkkinä yliopistopuolelle, että resurssit pitää jakaa sillä tavalla, että pystytään opettamaan tämä porukka. Opettajakapasiteettia on se, että tentit otetaan vastaan, nimittäin luentosaliinhan mahtuu vaikka 2 000, joten se ei ole rajoitus.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä asiaa ei ole syytä moittia enkä varmasti niin tarkoittanutkaan. Tämä on hyvä asia erikoisesti poliisimiesten kannalta. Huomasin oikeastaan itsekin, että oli merkittävä parannus hallintovaliokunnassa, kun oikeustieteen opiskeluun myöskin avataan ovet, joka on juuri oikean suuntaista.

Ed. Aittoniemi, ei meidän tarvitse kuin se 40—80 opintoviikkoa suorittaa, niin me saamme oikeustieteen kandidaatin paperia käyttää. Meidän ei tarvitse sitten enää moittia, että oikeustieteen kandidaatit ovat vähän erikoisia.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtanen tivasi, miten sivistysvaliokunta on tavallaan antanut periksi siinä, että olisi määrätynlaisia kiintiöitä. Täytyy ihan rehellisesti sanoa, että me olemme käsitelleet sivistysvaliokunnassa tätä aika aikaisin keväällä ja yliopistolakia nyt myöhemmin. Ei minulla ainakaan henkilökohtaisesti ollut sitä tietoa, että yliopistolaissa tulee tällainen kiintiö. Jos lait olisi käsitelty toisin päin, olisi ehkä tullut voimakkaampikin kannanotto. Henkilökohtainen mielipiteeni, jonka sivistysvaliokunnassakin sanoin, on se, ettemme me voi lähteä kiintiötielle, vaan normaalin hakumenettelyn kautta menevät ne, joilla riittävät resurssit ja pätevyydet.

Ed. Manninen oli huolissaan, etteivät meillä ole ammattikorkeakoulut vielä muodostaneet omaa sijaansa ja linjaansa. Minä kyllä väittäisin, että linja on muodostunut. Meillä on vakinaistettu ja huomattava määrä ammattikorkeakouluja ja me tiedämme, että olemme valinneet sen linjan, että ne ovat monialaisia eivätkä niin kuin esimerkiksi Saksassa. Siellä on kisälliperinne ja ammattikorkeakoulut ovat hyvin yksipuolisia. Katsotaan nyt, onko tämä oikea tie. Epäilen, että se on aivan oikea tie.

Mitä tulee korkeakoulujen arviointineuvostoon, se on erittäin tärkeä elin. Ainakin sivistysvaliokunnan jäsenenä voin sanoa, että lausunnot, joita olemme sieltä pyytäneet, ovat hyvin asiantuntevia. Uskoisin, että siihen instanssiin saamme luottaa ja varmaan kansanedustajatkin voivat luottaa. Eihän mikään asia, on se sitten vanha yliopisto tai ammattikorkeakoulu, ilman muutospaineita selviydy tässä yhteiskunnassa. On se sitten uutta koulutusta tai ikivanhaa, sitä pitää uskaltaa tarkastella uudella tavalla.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Vielä ed. Luhtasen moitteeseen, että sivistysvaliokunta on puhunut kiintiöistä. Pitää paikkansa, että olemme lausuneet, että tässä on "eräänlainen"; me emme saaneet oikein täsmällistä kuvaa, miten valinta yliopistoihin tapahtuu. Tampereella, Turussa ja Helsingissä valitaan tietyssä vaiheessa. Me korostimme, että valintakriteerien täytyy olla samat kuin muillakin, joten ei mitenkään helpommalla pitäisi päästä. Siinä mielessä tämä on jonkinlainen kiintiö. Emme sanoneet, että se on kiintiö. Se oli epäselvä ja on hyvä, että se on nyt selkiintynyt myöhemmin.

Mutta korostaisin sitä, että sivistysvaliokunta otti arvioinnin esiin. Se ei ollut niin selvästi tämän lain yhteydessä. Me nostimme tämän arvioinnin, ja se on nyt johtanut siihen tulokseen, että korkeakoulujen arviointineuvosto arvioi myös poliisiammattikorkeakoulua.

Toinen erittäin tärkeä asia on se, että koska poliisiammattikorkeakoulu on hyvin pieni verrattuna kaikkiin muihin ammattikorkeakouluihin, me korostimme laajempaa turvallisuusalan ammattikorkeakoulua, ja siihen on hallintovaliokunta myöskin yhtynyt ja tuonut sen esiin lausunnossaan. Varmaan tähän suuntaan täytyy edetä.

Yksi kiintiö kyllä tuli esiin, ja se oli naiskiintiö. Meitä huolestutti, että vain 5 prosenttia naisia otetaan opiskelemaan poliisiksi. Kuitenkin asiakkaistakin on hyvin paljon naisia, joten me toivoimme, että sisäänpääsykriteerit olisivat sellaiset, että myös naisilla olisi mahdollisuus tulla valituiksi.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä hallituksen esitys on valiokuntakäsittelyssä huomattavasti parantunut. Kyllä tässä oli sellainen tuntuma, että asia oli tavallaan omassa piirissä sisäasianministeriössä suunniteltu eikä ollut selvää yhteyttä muuhun ammattikorkeakoulujärjestelmään. Nyt hallintovaliokunnan mietinnön pohjalta tämä esitys on varsin hyvä.

Nimestä on paljon puhuttu. Kun on kyseessä opiston muuttaminen ammattikorkeakouluksi niin kuin muillakin aloilla, mielestäni on hyvä, että se näkyy nimessä. Haittapuolena on vain se, että poliisiammattikorkeakoulu on pitkä nimi, mutta se kuvaa täsmällisesti, mistä on kysymys. Täällä on joissakin puheenvuoroissa verrattu esimerkiksi sotakorkeakouluun; nykyään ei tämän nimistä oppilaitosta olekaan. Siinä oli kuitenkin silloin kysymys korkeakoulusta, joka johti pidempään kanditutkintoon verrattavaan tutkintoon.

Mielestäni oppilaitokselle itselleen on eduksi, että tutkintojen tason arviointi annetaan korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi, kuten hallintovaliokunta edellyttää. Silloin se on linjassa muun ammattikorkeakoulusysteemin kanssa eikä kellään ole mitään sanomista. Siellähän on ns. tavallisella puolella aika kovat kriteerit. On koeajat, joihin ed. H. Koskinenkin viittasi. Yleensä joka oppilaitoksessa opettajat ovat joutuneet hankkimaan lisäpätevöitymistä, edellytetään lisensiaattitutkintoa jne. Tästä suunnitelmasta se puuttui, mutta nyt tämän ponnen mukaan tätä edellytetään.

Hyvänä pidän myös sitä, kuten hallintovaliokunta edellyttää, että jatko-opinnoissa on mahdollista suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Edellä on jo kiinnitetty huomiota siihen, että nyt muodostuva ammattikorkeakoulu on kapea-alainen. Se on erityisoppilaitos. Siitä syystä on kannettava suurta huolta siitä, että se todella saa ne riittävät voimavarat, joita se tarvitsee kehittyäkseen ja kehittääkseen korkeatasoista opetusta.

Siihen, mitä edellä ed. H. Koskinen totesi eli esitti kysymyksen, entäpä jos näitä ehtoja ei täytetäkään, kun arviointi suoritetaan, minusta ed. Pulliaisen vastaus on varmasti lähinnä oikea. Silloin tulee sisäasiainministeriön yhdessä ylläpitäjätahon kanssa huolehtia siitä, että nämä tarvittavat voimavarat saadaan ja tarvittavat muodolliset ehdot täytetään.

On kiinnitetty huomiota myös siihen, että tämän oppilaitoksen, ammattikorkeakoulun, yhtenä keskeisenä tehtävänä tulee olla myös tutkimustoiminta. Ammattikorkeakoulujen osaltahan tutkimustoiminta on lähinnä rajattu opintoja tukevaan ja työelämää palvelevaan tutkimusja kehitystyöhön. Tässä on ainakin meille jaetun materiaalin mukaan tavoitteena osaltaan olla myös tutkimustoiminnan osalta lähempänä tiedekorkeakoulua kuin puhtaasti ammattikorkeakoulua. On katsottu, että se on tämän alan vetovoimaisuuden, kiinnostavuuden ja alan kehittämisen kannalta tärkeää. Minusta sitäkin puolta pitää yhdessä yliopistojen kanssa viedä eteenpäin ja tutkimustoimintaa tukea, niin kuin meille jaetussa materiaalissa, asiantuntijalausunnoissa, on korostettu.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Itse en pidä kovin hyvänä lainsäädäntönä sitä, että on ruvettu näillä nimillä kikkailemaan. Sinänsä voisi varmaan ennustaa vähän kärjistellen, ettei varmaan mene kuin muutama vuosi, kun lukiotkin ovat yliopistoja. Tätä kehityskulkua myöten tietysti ammattikorkeakoulu-nimi jo sinänsä oli ensimmäinen askel tällaiseen suuntaan. Itse asiassa en usko, että sinänsä opetuksen taso nousee ja pitkällä tähtäimellä arvostuskaan sillä, että keksitään yhä hienompia nimiä.

Toisaalta sitten, onko tarve todella yliopistotasoista tai korkeakoulutasoista opetusta viedä jokaiseen opistoon tai ammattikouluun? En

usko, että resurssit meillä riittävät. Opetuksen taso varmasti laskee, jos ajatellaan, että jokainen entinen ammattikoulu, tekninen koulu tai opisto on jokin korkeakoulu. Ei varmasti se ole mahdollista.

Toinen asia. Kun esimerkiksi poliisista puhutaan, yhdestä aika suljetusta ammattialasta, itse mieluummin näkisin niin, että olisi erinomaisen hyvä asia poliisille, jos siellä olisi ainakin korkeimmassa johdossa ja päällystössä ihmisiä, jotka ovat saaneet koulutuksensa yleisissä yliopistoissa eikä missään alan sisäisessä, suljetussa koulutuslaitoksessa. Minun on vaikea ihannoida sellaista mallia, jossa jokainen virasto kouluttaa viraston sisällä ihmiset. Ehkä yhteiskunnan kannalta olisi parempi, että on vähän laaja-alaisuutta ja on saanut koulutusta esimerkiksi yliopistossa, joka on tehty sitä varten, eikä missään suljetussa laitoksessa.

Tietenkin voi sanoa, ettei nimi miestä pahenna. Varmasti nimi ei ole nyt olennainen kysymys, mutta vähän harmittaa se, että Suomessakin on menty siihen, että ollaan kohta kuin Japani tai Saksakin valitettavasti, jossa kaikki, jotka ovat vähänkin kouluja käyneet, ovat tohtoreita. En tiedä, mikä hyvä suuntaus se on. Olisi toivonut, että eduskunta lainsäädännössään käyttää asioista niiden oikeita nimiä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Kuisman puheenvuoro oli tyypillinen oikeustieteen kandidaatin puheenvuoro, mutta minä en ymmärrä, mitä se laajakatseisuus siinä teki. Ehkä hän itse tietää paremmin.

Minä olen, rouva puhemies, tyytyväinen tähän mietintöön, ei siinä mitään, vaikka tässä keskustelua on herätetty, kaikilta muilta osin paitsi olen edelleenkin sitä mieltä, että nimikysymys olisi pitänyt harkita tarkemmin jo kansainväliseltä pohjalta. Kansainvälisesti lähes kaikki vastaavat alan koulut ovat nimiltään poliisikorkeakouluja, eri tavalla vähän sovellettuina, mutta näin kuitenkin on. Toisin sanoen kansainvälisesti ajatellen se olisi sopinut tähän asiaan erinomaisen hyvin, mutta tämä on näin ja sillä selvä.

Mitä naisiin tulee, ed. Ala-Harja, että heitä on vain 5 prosenttia, mutta ei naisia oikeastaan voi enempää tietysti ollakaan. Naiset ovat erinomaisen tärkeitä monissa asioissa, muun muassa kuulustelutodistajina. Jos on vähän hiljaisemman sorttinen nainen, niin erinomaisen hyvä. He muistavat tavattoman hyvin kaikki, mitä kuulusteluissa tapahtuu. Ja sitten kolarimittauksissa mitan päässä nainen on aivan erinomainen. Kun sanoo, että pidä tuossa mittaa, pitää kyllä vaikka kuinka pitkään ja tarkasti siinä. Siinä mielessä naisista on ihan hyviä kokemuksia, rouva puhemies, mutta ei heitä 5 prosenttia enempää tietysti voi olla.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuisman puheenvuoron johdosta totean, ettei opetus todella muutu nimeä muuttamalla. Haluan tässä yhteydessä tuoda selkeästi esille sen, että nykyisissä ammattikorkeakouluissa tehdään todella vakavaa työtä henkilökunnan pätevyyden tason kohottamiseksi jatko-opinnoilla ja myös opetuksen ja soveltavan tutkimuksen kehittämiseksi ja että mielestäni osoittaa ilmeistä asiantuntemattomuutta, jos väitetään, että ammattikorkeakouluissa olisi tapahtunut vain nimen muutos. Siellä todella henkilökunta, opettajakunta, tekee pitkää päivää. Vähän niin kuin ed. Pulliainen totesi, siellä päivällä opetetaan ja illalla he opiskelevat saavuttaakseen yliopettajan pätevyydet jne., joka edellyttää lisensiaatin tutkintoa.

Tällä tavoin, kun opettajakunta kehittää itseään ja kyllä sinne hakeutuu myös uutta verta yliopistomaailmanpiiristä, olen vakuuttunut siitä, että tällä vauhdilla viiden vuoden siirtymäajan kuluessa meillä on tässä maassa korkeatasoisia ammattikorkeakouluja, jotka täyttävät sen tehtävän ja paikan, joka niille lainsäädännössä on asetettu.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! En ole kyllä veljeni vartija, mutta ed. Aittoniemen puheenvuoron takia täytyy kyllä nöyrimmin pyytää salissa olevilta arvon naiskansanedustajilta anteeksi ja myös muilta. Kyllä niin on, että poliisin tehtävissä, kuten poliisipiirin päällikköinä ja eri tehtävissä, naiset ovat erinomaisen hyvin menestyneet. Ei voi olla sillä tavalla, että he ovat vain hiljaisia kuulustelun todistajia. Siinä he ehkä juuri eivät olekaan ihan omimmillaan, vaan haluavat todella tehdä kunnon työtä. Kunnon työtähän sekin on, itse kukin on ollut kuulustelun todistaja, eikä se mikään huono asia ole. Sanoudun todella jyrkästi irti tästä ed. Aittoniemen kannasta.

Naisia ei niin paljon todellakaan voi olla poliisissa, se on ihan tosiasia, koska saattaa olla semmoisia tilanteita, että yhtäkkiä samassa työvuorossa on vain naispartio esimerkiksi yöllä ja on hankala järjestää työvuoroja näin. Mutta varmasti sinne mahtuisi 20 prosenttiakin. Rikospoliisin puolella ihan hyvin voi olla naistyövoimaa paljon enempi kuin tällä hetkellä on.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! En äsken puhunut pelkästään poliisista enkä erityisesti poliisikoulutuksen uudistamisesta. Kun sanoin mielipiteeni nyt, kun tämä asia on esillä, niin tietysti tätäkin tarkoitin, mutta se, mitä sanoin yleensä koulutuksesta, koskee kyllä kaikkia muitakin, ja tätä ennenhän on tehty jo muita vastaavia nimimuutoksia. Ehkä niillä on pyritty resurssejakin muuttamaan, mutta me tiedämme, että meillä on hyvin rajalliset resurssit. Ei näistä kaikista ammattikorkeakouluista, joita on paljon perustettu, tässä maassa mitenkään resursseja riitä, että niistä tulisi niin korkeatasoisia kuin haaveillaan. Kyllä meidän pitäisi rajallisuutemme hyväksyä. Tietenkin jokainen ammattikorkeakoulu voi itse haaveilla, että minä olen juuri se, jolle resurssit riittää, mutta meidän eduskunnassa pitäisi katsoa asiaa kokonaisuutena.

Toinen asia on se, että asioita voi katsoa monella tavalla. Itse arvostan yleissivistäviä opintoja. Niitä jokainen ihminen tarvitsisi. Ei koskaan yleissivistystä ole liikaa, mikä tarkoittaa yliopisto-opintoja. Sen lisäksi tietysti tarvitaan muutakin, lähinnä ammattioppia. Sitä saa varmasti parhaiten, kun työelämässä on ja työn ohella työssä harjaantuu. Tietysti voi olla teoriaopintoja välillä, mutta itse en usko sinänsä tällaiseen ammattikorkeakoulu- tai mihinkään ammattiopistosysteemiin, että se voisi korvata ja yhdistää tavallaan yleissivistävät opinnot ja työkokemuksen. Kyllä ne tehokkaammin ehkä erillisinä menevät. Toisaalta myös, jos on hyvät yleissivistävät opinnot, ihmisellä on yksilötasolla laajemmat mahdollisuudet valita työura ja vaihtaa sitä. Jos se on yhteen ammattiin, vaikka poliisin ammattiin kiinnittynyt, niin siinä on aika paljon kapeampialainen pätevyys.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Kun ed. Kuisma epäili, että kaikista ammattikorkeakouluista ei ehkä tule sen tasoisia opiskelijoita pelkästään nimen muutoksen kautta, toteaisin tähän, että hän on varmasti väärässä, koska me tiedämme, miten ammattikorkeakouluiksi tänä päivänä pääsee siihen ryhmään, joka vakinaistetaan. Eivät sinne kaikki halukkaat pääse. Tässähän on kyse ihan selkeästi koulutason ja opistotason koulutuksen eriyttämisestä. Opistotasoinen koulutuskin, joka otetaan ammattikorkeakouluun, käy erittäin suuren seulan läpi. Ei sinne noin vain mennä, ja nimenomaan näitten kokeilujen kautta sinne pääsee taikka sinne ei pääse.

Mutta toteaisin vielä ammattikorkeakoulujen opettajista, kun mainittiin tasosta, että ollaan huolestuneita, ja ed. Kuisma tykkäsi, että ollaan huolestuneita siitä, että opin antaminen on ihan saman tasoista kuin vanhoissa kouluissa. Eihän se näin ole, vaan nimenomaan ammattikorkeakoulun opettajia koulutetaan Suomessa viidessä oppilaitoksessa, joissa on nimenomaan koulun opettajan substanssiosaaminen erittäin tärkeää. Sitä vartenhan ammattikorkeakoulut on perustettu, että ollaan lähempänä yrittäjää ja ammatillista osaamista, mitä opistotason koulutuksessa ei tänä päivänä ole. Me menemme korkeammalle ja mielekkäämmälle tasolle, jotta voimme työelämän haasteisiin paremmin vastata.

Ed. E l o : Arvoisa rouva puhemies! Minuakin kiinnosti keskustelu ammattikorkeakouluista, kun viime vaalikaudella olin työvuorottelussa ja olin opettajana väliaikaisammattikorkeakoulussa. Minusta tuntuu, että täällä on kaksi ääripäätä, joista toista edustaa ed. Manninen, joka näkee pelkästään ihanteellisena ja hyvänä ammattikorkeakoulujärjestelmän, ja toista ed. Kuisma, jolla näyttää olevan hyvin vähän tietoja koko ammattikorkeakoulujärjestelmästä.

Mitä tulee ammattikorkeakoulujärjestelmään, toteaisin sen, että valtio viime vaalikaudella vähensi noin 25 prosenttia osuuttaan ammatillisessa koulutuksessa niin kuin yleensä koulutuksessa eli valtio samanaikaisesti, kun se oli muka kehittävinään ammatillista korkeakoulujärjestelmää, otti rahat kuitenkin pois sieltä. Kaikki tämä kehittäminen on nyt opettajien ja oppilaiden varassa. Se on siis nähtävä. Valtio on siis vähentänyt panostustaan ammattikorkeakouluissa. Tämä on vähän sama kuin työpaikkojen luomisena. Ei ilman rahaa synny oikeastaan yhtään mitään.

Opettajat opettavat edelleen suuria tuntimääriä. Nyt on suuri oikeastaan kaaos monissa ammattikorkeakouluissa, kun virat on perustettu, mutta ei oikein tiedetä, mistä opettajat edes saavat tunteja. Palkkaus tulee heikentymään suurimmalta osalta opettajien kohdalla.

Edelleen, rouva puhemies, haluaisin todeta, mitä kriteereihin tulee, joista on paljon puhuttu, että kun olin tosiaan viime vaalikaudella opettajana, kriteereinä käytettiin muun muassa sitä, kuinka paljon ammattikorkeakoulun opettajat olivat eri johtokunnissa ja hallinnossa. Ikinä kukaan virkamies ei tullut katsomaan, miten minä opetin englantia ja ruotsia siellä. Kukaan ei tullut katsomaan, miten matematiikkaa opetetaan. Todellista osaamistahan pitäisi mitata eikä sitä,

onko joku jossakin johtokunnassa tai hallintoelimessä.

Rouva puhemies! Vielä haluaisin todeta sen, että kyllä Suomessa on koko ajan menty taaksepäin ammatillisessa koulutuksessa. Me olemme vähentäneet harjoittelun osuutta, olemme ammatillista osaamista vähentäneet ja olemme menneet entistä enemmän teorian puolelle. Muun muassa insinöörikoulutuksesta poistettiin pakollinen harjoittelu 1980-luvulla, ja oli suuri virhe, että pakollinen harjoittelu poistettiin. Nyt ammattikorkeakouluopiskelijoilta vaaditaan puolen vuoden harjoittelu, ennen kuin he valmistuvat, mutta itse asiassa jokaisen, joka menee lukemaan insinööriksi, pitäisi olla harjoittelussa etukäteen.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Edustajille Kuisma ja Elo ihan lyhyesti totean, että jos lukee ammattikorkeakoululain, jonka viime kaudella hyväksyimme, siellä ovat selvästi pykälissä kirjoitettuina ne kriteerit, jotka täytyy täyttää, jotta voi tulla hyväksytyksi vakinaiseksi ammattikorkeakouluksi. Opettajien tasovaatimukset ovat siellä myös pykälissä, ja senpä takia useimmissa ammattikorkeakouluissa opettajat kouluttavat itseään myös yliopistoissa, ei vain opettajanvalmistuslaitoksissa. Se pykälä on myös siellä, että jos jo vakinaistettu ammattikorkeakoulu ei täytä kriteereitä, ei ylitä tasoa arvioinnissa, voidaan ottaa vakinainen ammattikorkeakouluoikeus pois. Tietysti, ennen kuin tähän mennään, tehdään selvitys, miten voidaan korjata tilanne.

Mutta minulla on ainakin sellainen kuva, että kun ammattikorkeakoulu nyt toteutuu, se tulee nostamaan hyvinkin paljon koulutuksen tasoa ja yhteyttä elinkeinoelämään. Yksi kriteeri on myös työllistyminen, ja sitä kautta seurataan koko ajan ammattikorkeakoulujen toimintaa ja tuloksia. Siellä on arviointipykälä aivan samoin kuin yliopistolaissa, arviointipykälä, jolla arvioidaan myös opetuksen tasoa.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Haluan vain kysyä sivistysvaliokunnan puheenjohtajalta Kirsti Ala-Harjalta, miten esimerkiksi valvotaan kriteereitä, kun ammattikorkeakouluun kuuluu jopa 15—20 yksikköä. Käydäänkö kaikissa, jokaisen tunnilla katsomassa todella? Ed. Ala-Harja, todella toivoisin, että käytäisiin. Mielestäni se, mitä opiskelijat osaavat, kun he valmistuvat, on ainoa kriteeri. Mitään muita kriteereitä ei kannata yleensä pistää lainkaan näkyviinkään. Minusta se on kaikkein tärkeintä.

Sen lisäksi, niin kuin ed. Ala-Harja tietää, lakiin kuuluu myös, että voidaan alueellisilla perusteilla vakinaistaa ammattikorkeakoulu. Esimerkiksi tänä vuonna hallitus päätti vakinaistaa Turun ja Vaasan ammattikorkeakoulun alueepoliittisella perusteella. Ed. Ala-Harja, kysyn vain, kun Turussa on kolme neljä korkeakoulua ja yliopistoa, kun Vaasassa on monipuolinen kaksikielinen yliopisto, korkeakoulu, mitä aluepoliittisia perusteita oli paitsi poliittisia. Kun ministerit Norrback ja Andersson olivat hallituksessa ja tietysti Turun seudulta on paljon muitakin ministereitä, nämähän ne perusteet olivat todellisuudessa.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Arviointi tapahtuu tulosten perusteella, ei niin kuin aikaisemmin, että tulee tarkastaja tunnille katsomaan, miten opetusta annetaan. Arvioidaan opetuksen tulosta, ed. Elo, ja tuloksen seuraamista myös, pääsekö töihin, löytyykö työpaikka jnp.

Alueellisuudesta ed. Elo voi aivan hyvin kysyä ministereiltä, jotka mainitsitte. Kuitenkin esimerkiksi Vaasan kaksikielinen ammattikorkeakoulu on ollut kokeilussa pitkään ja sen on arvioitu täyttävän kriteerit. Turusta en tiedä mitään, voiko siinä aluepolitiikka näytellä, mutta taso ratkaisee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 6)—19) asia.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.20.

Täysistunto lopetetaan kello 17.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen